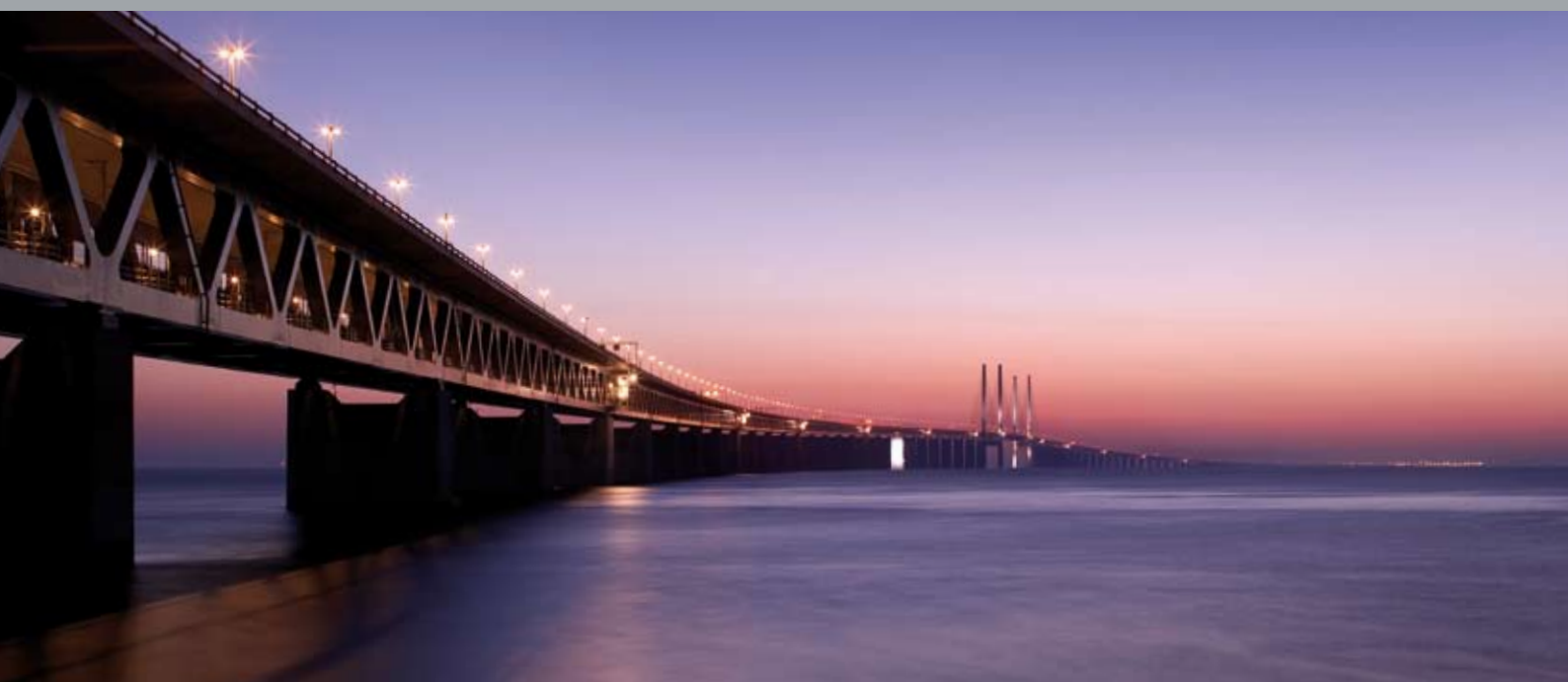

ÖRESUNDSREGIONEN 2020 – FYRA FRAMTIDSSCENARIER

D E C E M B E R 2 0 0 6

Innehåll

Öresundsregionen 2020 – fyra framtidsscenarier	2
Aktivering av öresundsregionala strategier – fas II	4
Delrapport 1	11
Scenario 1 – den akademiska spetsregionen	12
Scenario 2 – den öppna marknaden	22
Scenario 3 – den reformerade välfärdsstaten	32
Scenario 4 – den digitala världen	41
Delrapport 2	50
Bilaga 1	84
Bilaga 2	87

ÖRESUNDSREGIONEN 2020 – FYRA FRAMTIDSSCENARIER

Vi efterlyser förnyat engagemang i diskussionen om Öresundsregionens framtid. Det behövs en ny vision och en ny strategi som kan förena krafterna i öresundssamarbetet och staka ut kursen.

Det går bra för Öresundsregionen. Riktigt bra. Ingen ekonomisk sektor går dåligt. Det är högkonjunktur på båda sidor. Öresundsintegrationen pågår på vardagsnivå. Logistik och transport är effektivare tack vare Øresundsbron.

Den 28 juli 2006 passerade 23.837 personbilar Øresundsbron. Om man antar att det är 2 – 3 personer i varje bil, skulle det betyda att bron korsades den dagen av lika många människor som det bor i Roskilde. Eller i Kristianstad. Även Öresundstågen är fulla, ja, närmast överfulla, under morgon- och eftermiddagstimmarna när tusentals pendlare ska över sundet. Integrationen och samexistensen över Öresund är inte längre en vision. Det är en daglig realitet för tiotusentals människor.

Trots detta har vi emellertid uppfattningen att utvecklingen i Öresundsregionen borde gå ännu snabbare. Sedan invigningen av Øresundsbron den 1 juli 2000 har visionerna för många byts ut av en praktisk vardag. Engagemanget för helheten i Öresundsregionen har svalnat och de dagliga problemen är det ofta upp till den enskilde att lösa.

Just nu sker många förändringar på båda sidor Öresund: Ny politisk majoritet såväl i Riksdagen som i Region Skåne och en ny kommunreform i Danmark ritar en ny politisk karta över Själland från och med januari 2007.

Det är därför nu rätt tillfälle att påbörja en ny fas för öresundsregionala strategier samt koordinera styrningen av dem. Fokus ska åter sättas på hur vi vill att Öresundsregionen ska utvecklas.

Med denna rapport vill vi inspirera till nya tankar och idéer. Vi vill stimulera till en förnyad debatt om visioner, mål och strategier för vår gemensamma framtid i Öresundsregionen.

Rapporten består av tre delar: En förslagsdel och två delrapporter.

Professor Christian Wichmann Matthiessen, Köpenhamns Universitet har skrivit förslagsdelen om bland annat:

- En större satsning på samarbetet inom området "Øresund Science Region"
- Etablering av "Øresund Summit" – en mötesplats för politik och näringsliv
- Utveckling av Öresundsregionen som centrum för kultur och handel i Östersjöområdet

Den första delrapporten beskriver fyra möjliga framtidsscenarioer för Öresundsregionen fram till år 2020. Christer Hallerby, C2S Consulting, har lett en arbetsprocess och beskrivit scenarierna. Karsten Länggerich, Øresundsbro Konsortiet, har bidragit med statistik och beräkningar.

Scenarierna har tagits fram i samarbete mellan Region Skåne, Wonderful Copenhagen, Copenhagen Capacity, Steen & Strøm och Øresundsbro Konsortiet.

Den andra delrapporten är författad av Christian Wichmann Matthiessen, Köpenhamns Universitet, och Peter Enggaard, Øresundsgruppen, som utifrån en rad intervjuer och egna erfarenheter har skrivit om öresundsarbetet i ett (retro)perspektiv. Denna del av rapporten bygger på samtal med en rad experter med kännedom om öresundsfrågorna både med syfte att skapa idéer om framtiden och med

syfte att dra slutsatser av det förflutna. I en rad möten, intervjuer och workshops har de relevanta problemställningarna ringats in och diskuterats.

Det har varit ett visionärt projekt, vilket innebär att fokus snarare har legat på möjligheterna än på hoten. Vi kan emellertid konstatera att det finns mörka moln vid horisonten. Till exempel kommer vi

i Öresundsregionen att möta en hårdare internationell konkurrens samtidigt som befolkningen blir äldre och äldre och pensionärerna fler. Befolkningstillväxten förväntas att stiga med knappt 14.000 personer om året. För att bibehålla andelen yrkesverksamma i åldern 25 – 64 år krävs ett inflyttningsöverskott i regionen på över 30.000 personer om året fram till år 2020.

AKTIVERING AV ÖRESUNDSREGIONALA STRATEGIER – FAS II

Mot bakgrund av en rad samtal med opinionsbildare och experter, som genomfördes under våren 2006 kan vi konstatera att det öresundsregionala utvecklingsprojektet går framåt och gör framsteg, men att det går långsamt. Öresundsprojektet är inte i kris, men möjligheterna att ta hem potentiella vinster och skapa en bättre storstadsregion för både enskilda och företag utnyttjas helt enkelt tillräckligt mycket.

Frågan är nu om man skall köra vidare i gamla hjulspår - det vill säga med visionär trötthet - eller om man skall aktivera nästa fas i den visionära processen.

Det går ju bra i Öresundsregionen och det är inte många som ser allvarligt på hoten mot utvecklingen. Det är dock märkligt, eftersom problembilden är ganska tydlig. Demografiutvecklingen är svart, den interna infrastrukturen är otillräcklig och delvis nedsliten, energiprisernas uppgång verkar inte ha något slut och färre och färre riktigt stora företag har eller planerar att etablera sitt huvudkontor i Öresundsregionen. Regionen förlorar beslutskraft och när det gäller beslutskraften bakom det öresundsregionala utvecklingsprojektet är förlusten allvarlig.

Det öresundsregionala utvecklingsprojektet handlar istället om de tillväxtfaktorer, som gömmer sig bakom rubriken integration. Den är konsekvensen av att samtliga resurser i Öresundsregionen, som kan utnyttjas på ett meningsfullt sätt efterhand också kommer att bli utnyttjade. Det är nya stordrifts-

delar, som kännetecknar detta perspektiv där rationell handlande är drivkraften. Det rör sig inte om harmonisering, utan om att genomföra en arbetsdelning där var och en gör vad han/hon är bäst på. Därtill kommer att man bör förstå när den kritiska massan för att sätta igång en ny aktivitet har nåtts.

Många människor, verksamheter och institutioner arbetar ihärdigt med att främja integrationsprojekt och regionala aktörer lägger löpande fram nya idéer. Trots det måste man konstatera att integrationen har förlorat i vridmoment. Det gäller både lokalt och regionalt, trots att många politiker har engagerat sig, men det gäller framför allt på de nationella planen.

Det finns många orsaker till det visionära stillaståendet. Först och främst har de danska och svenska regeringarna inte visat tillräcklig uthållighet och lämnat projektet bortsett från vissa justeringar av skattereglerna för pendlare. De ambitiösa orden om att regeringarna "helhjärtat delar regionens entusiasm och framtidstro och är redo att ge ett bidrag till att visionerna förverkligas" har avlösts av passivitet. De storslagna festtalen om hur delar av två nationalstater närmar sig genom en gemensam gränsöverskridande region och om att göra Öresundsregionen till en förebild i utvecklingen mot ett "regionernas Europa" har också fallit i glömska. Stillaståendet är också en konsekvens av en hittills fastlåst organisationsform i Öresundskomiteen, som inte har någon markant demokratisk legitimitet och som baseras på ett territorium som avgränsats

med administrativ logik. Därtill kommer ett varumärke, Öresundsregionen, vars breda internationella bärkraft endast få tror på, vilket försvagar syftet med en dynamisk integrationsprocess och att hävda en ny framträdande internationell position.

Statsnivåns uttåg innebär inte bara frånvaro av beslut och missade möjligheter. Det förhållande att man i Öresundsregionen har gjort avkall på löftena har inneburit att andra beslutsnivåer har fått för litet uppmärksamhet. Statsnivåns brist på handlingskraft har gett ett negativt bidrag till den regionala utvecklingen i Öresundsregionen.

Vi har i våra samtal konstaterat två motsatta bedömningar av statsnivåns framtida engagemang. Den ena är att statsnivån har lämnat öresundsscenen och att inget gott kan förväntas från den kanten. Man måste istället sätta sin tillit till EU:s stegvisa harmoniseringspolitik och framför all till unionens aktiviteter inom gränsregionerna. Dessutom kan man hoppas på det nordiska samarbetet. Bortsett från det får man klara sig själv och se till att etablera robusta öresundsregionala organisationer. Andra menar att allt eftersom integrationen fortsätter mer och mer positivt kommer statsnivån att bli tvungen att eller argumentera för att gå in med olika policies, som antingen siktar in sig specifikt på Öresundsregionen eller, kanske mer realistiskt, på att formulera en storstadspolitik.

En samlad strategi

Mot bakgrund av våra samtal med beslutsfattare i och utanför området och baserat på de förslag, som finns inbyggda i scenarieprocessen, pekar vi på en samlad strategi om att sätta fokus på att driva fram den andra fasen i det öresundsregionala utvecklingsprojektet. Vi menar att det måste bli slut på den visionära tröttheten, som präglar bilden och vi anser att mer handlingsorientering krävs.

1. Ta bort barriärer för integration: sortering efter väsentlighet

Det krävs en seriös och målmedveten insats för att få bort de barriärer, som förhindrar att Öresundsregionens samlade resurser utnyttjas som en enhet. Det finns ett lysande fundament för arbetet i form av de dammsamlade regeringsrapporterna om barriärer för samspel. Det är på tiden att man med hjälp av barriärrapporterna väljer ut de element som förhindrar integration utifrån ett väsentlighetskriterium och eliminerar de viktigaste hindren. Man kan peka på skatteregler, social ordning och pensionsförhållanden som centrala ämnen och påvisa att det till exempel inom bostadssektorn finns stora möjligheter att anpassa de två systemen genom att ge tillgång till den gemensamma mängden av institutionella regler.

Man kan föreställa sig att det etableras ytterligare ett frirum enligt frikommunsmodeller, där integrationshänsyn prioriteras framför hänsyn till etablerade positioner. Behovet av integrationsfrämjande åtgärder i Öresundsregionen kan i övrigt på ett utmärkt sätt fungera som en inspiration till internationell integration. Realiseringen av detta förslag beror på om regeringarna vill återinträda i det öresundsregionala utvecklingsprojektet. Optimismen är inte stor, men förslaget rymmer så stora möjligheter att det bör testas.

2. Den sydkandinaviska storstadsregionen

Öresundsregionen är totalt sett en klart lysande stjärna på den europeiska storstadshimlen. Mätt i befolkningstal ligger Öresundsregionen dock bara på en inte speciellt imponerande 23:e plats, men uppmätt i ekonomisk styrka är man nummer 9. I det hänseendet är staden vid sundet i klass med tunga centra, som Milano, Hamburg, Berlin, Madrid, Rom och Stuttgart. Mäter man på tillgången till den viktigaste av alla materiella nätverk, den internationella lufttrafiken, ligger Öresundsregionen på 8:e plats och är det enda centrat i Nordeuropa, som betecknas som stor internationell gateway. I Europa delar man denna status med Manchester–Liverpool, Milano, Madrid, München och Rom.

Vad angår vetenskapliga värden står Öresundsregionen också starkt och uppmätt i output är Köpenhamn–Malmö–Lund nummer 5 i Europa. Här är

klasskamraterna Berlin, Stockholm–Uppsala, Madrid, Rom och Milano. Om man slutligen ser på livskvalitet hittar man staden på plats nummer 8 i Europa efter en rad central- och sydtyska, österrikiska och schweiziska städer, men före andra storstäder i Östersjöregionen och Beneluxområdet.

3. Det öresundsregionala varumärket

Om varumärket Öresundsregionen konstaterar vi att många anser det vara det enda legitima varumärket för regionen, men samtidigt är Copenhagen regionens starkaste varumärke. Själva varumärket Öresundsregionen har viss bärighet i Skåne och på Själland, Lolland-Falster och på Bornholm, i de nordiska länderna och i delar av Europa, men det är inget starkt internationellt varumärke. På den stora europiska och globala scenen menar vi dock att tiden är inne för en ny runda kring varumärket, också för att det används en hel serie olika varumärken, som marknadsförs av olika organisationer. Där bör det skakas om. Vi pekar på en flexibel men tydlig varumärkesstrategi och på en flexibel territoriell avgränsning.

4. Gemensamma projekt

De bör sättas in på tvären i Öresund och insatsen skall sikta på att etablera nya gemensamma projekt, som med utgångspunkt i gemensamma intressen och gemensam handlingskraft kan främja integra-

tionen och samtidigt stå för ett nivåskifte när det gäller specialiseringsprofilen. Det är utmärkt med samarbetsprojekt, såsom öresundstågtrafiken och Öresundsuniversitetet. Men samägandemodellen är ett iögonfallande och nästan självlysande framsteg i förhållande till samarbetsmodellen. Modellen har testats med framgång i hamnsektorn, men den skulle kunna prövas på andra transportplattformar och finns upplagd för flygplatserna Kastrup och Sturup.

Modellen kan därutöver användas inom områdena säkerhetsberedskap, offentlig service och universitet. Vi pekar på att ett samägande mellan Öresundsregionens forskningsparker under Lundanamnet Ideon skulle kunna lyfta hela den öresundsregionala produkten. Denna forskningspark är Europas äldsta och en av världens största. Institutionen är en betydande framgång och det starkaste regionala varumärket i sitt slag.

Bredbandsnät är ytterligare ett exempel på ett möjligt område där man i en kontemporär kombination med trådlös telefon kan leverera text, bild och ljud med där alla företag och hushåll i Öresundsregionen kan vara anslutna. Det kommer därutöver att ha den effekten att den gamla idén om gemensamma medier skulle kunna realiseras.

Andra typer av ny infrastruktur (hög hastighetståg) bör också etableras under en gemensam ledning. Man kan också skapa möjlighet att till exempel

integrera finansiell infrastruktur. Ett nytt regelverk för integration av banksektorn kommer i övrigt att vara ganska omkostnadsfritt för de två staterna. Slutligen bör man satsa på att vara stark på mjuk infrastruktur.

I förlängningen av den mer långsiktiga utvecklingen av nya institutioner bör det satsas på flaggskepp eller fyrton, som kan fungera som modell. Stora dansk-svenska, nordiska, östersjörelaterade, europeiska eller globala initiativ bör sättas igång, både temporära evenemang och permanenta aktiviteter. Man kan peka på en rad exempel, som sträcker sig alltifrån biennaler, världsmästerskap och världsutställningar via ett Östersjöregionens kultur- och kongresscenter, ett gemensamt institut of advanced studies till ett skandinaviskt World Trade Center och ett nytt självständigt sydskanandinaviskt universitet. Man kan också peka på ultramoderna kombinationer av upplevelser, produktion och kommersiell verksamhet, till exempel multipurpose-miljöer, som uppfyller kraven både på museum och showplace.

Vi menar således att ett öresundsregionalt projekt, såsom OS 2024 kan vara ett fantastiskt flaggskepp, som både kan sätta regionen på världskartan, främja integrationen och vara en bakgrund för etableringen av kommande värden i form av ny infrastruktur, nya idrottsanläggningar och nya investeringar inom turistnäringen. Vi anser att en projekt driven utveckling är en lämplig väg framåt.

Satsningsområden

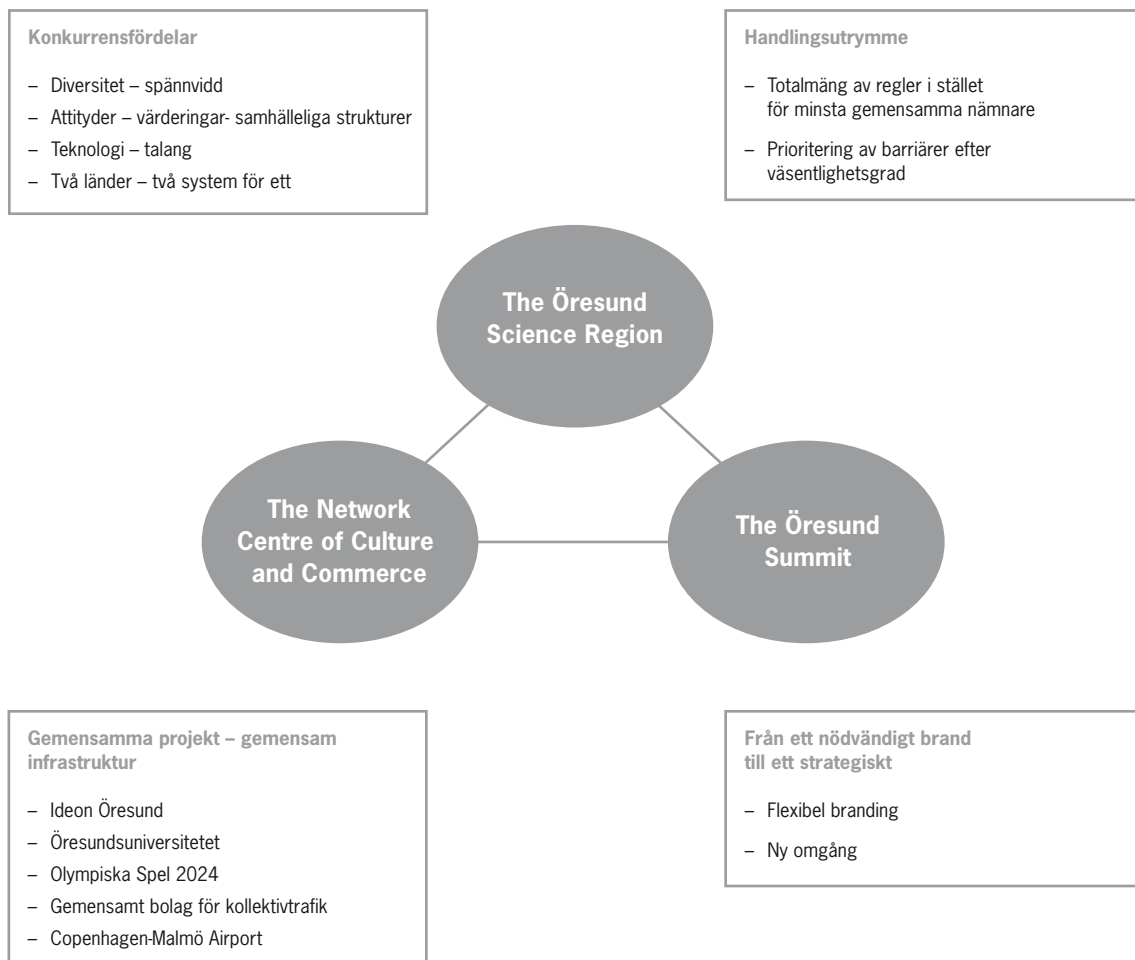
Med konkurrensfördelarna på plats och förnyade ramförutsättningar, med ett strategiskt varumärke och med en rad gemensamma projekt som baselement kan man peka på tre realistiska satsningsområden. Det första, The Öresund Science Region, siktar på innehåll och produkt. Det andra, The Network Centre of Culture and Commerce, realiserar

en vision om roller. Slutligen förmedlar det tredje, The Öresund Summit, processens initiering och kravet på en förstärkning av organisationskapaciteten.

5. The Öresund Science Region

I stort sett alla, som vi har talat med anger Öresundsregionens starka position inom vetenskaps- och universitetsvärlden. Denna vision är redan uttryckt

Satsningsområden

och initialt realiserad under beteckningen Öresund Science Region där man har etablerat sex olika plattformar, Medicon Valley Academy, Öresund IT, Öresund Food Network, Öresund Environment Academy, Öresund Design och Öresund Logistics. Många pekar på att Öresund Science Region är en framgång och framhåller framför allt Medicon Valley-begreppet om samspelet mellan bioteknologi och farmakologi över institutionella och nationella gränser.

Öresund Science Region är fortfarande i initialfasen, men vi menar att begreppet bör lyftas till en mycket starkare position och att denna position har potentialen att binda ihop området och ge substans åt det öresundsregionala begreppet. Med samhällsutvecklingen är satsningen på den vetenskapliga regionen i accelererande grad realistisk. Denna satsning bör vara kärnan i hela det öresundsregionala utvecklings- och varumärkesprojektet. Kunskapssamfundets starka plattformar är producenterna och förmedlarna av kunskap, dvs. universitetsvärlden och den starkaste visionen av Öresundsregionen bärs av övertygelsen att de två vetenskapliga regionerna kan läggas ihop till en region med ökat samarbete över sundet som en följd. Det handlar om att formulera den moderna vetenskapsregionen med bärkraft och position. Innehållet är vetenskap och området har starka kluster med styrka och kvalitet men staden är också viktig. Öresundsregionen karakteriseras framför allt av den sydkandinaviska storstadsregionen, Köpenhamn-Malmö-Lund, som är modern och diversifierad med karakteristiska stadsdelar från medel-

tida stad, Tivoli och Christiania via hipa Christianshavn och Malmös nya bostads- och universitetsområde vid Turning Torso till universitetsstaden Lund och Ørestadens nya kreativa och designfrämjande kärna. Richard Florida känner sig hemma i storstaden där hans teoretiska krav är praxis. Man skall både satsa på samspel och på att utnyttja skillnader och man skall stödja såväl harmoniserings- som differentieringsaspekten.

Tillsammans med Öresund Science Region är Öresundsuniversitetet just nu ett strukturellt koncept, som i sig har en kärna till en permanent organisation. Organisationen har ett embryonalt innehåll, men kan mycket väl innefatta omfattande och tunga uppgifter. Vi föreslår att man högprioriterar utvecklingen av Öresund Science Region.

6. The Network Centre of Culture and Commerce

Endast två städer i Norden har en stark position i det europeiska storstadssystemet nämligen Stockholm och Köpenhamn. Också andra städer i Östersjöregionen spelar med bland de globala metropolerna. Det gäller Berlin, som är en stad där krisstämning blandas med kreativa segment och framtidstro och det gäller Hamburg som framgångsrikt koncentrerat industrisamhällets överbyggnad. EU rubricerar dessa fyra centra som "European engines".

Ingen annan nordeuropeisk storstad är med i första raden, även om städer som Helsingfors, St. Peters-

burg, Warszawa, Göteborg och Oslo har klara styrkepositioner. Nationella huvudstäder omfattar offentlig beslutsmakt och städer med nationell primärstatus inom näringslivet rymmer överordnad ekonomisk beslutsmakt.

Vi rekommenderar att man tror på Köpenhamns potential att spela en huvudroll i Nordeuropa, väl medvetande om att staden inte är en kommandocentral, som Stockholm och Berlin. Köpenhamn är ett nätverkscentrum, både vad gäller logistik och vad gäller kultur och handel i en bred bemärkelse. Den positionen skall man satsa på att utveckla till nya höjder och man skall knyta samman den trafikmässiga gatewaypositionen till andra gatewaypositioner inom vetenskapsvärlden, kulturlivet och internationell handel. Det skall man göra i en kontemporär anda genom att kombinera hårda initiativ med tidsenlig design och avantgardistisk urban arkitektur.

7. The Øresund Summit

Det krävs nya starka kompetenser och ämnen för att utveckla och leda det öresundsregionala utvecklingsprojektet till och på en högre nivå.

Det bör etableras en ny organisationskapacitet för att skapa beslutskraft, utveckla samlande strategier och föra ut dem i livet. Man kan peka på en rad modeller för etablering av organisationskapacitet, som spänner från ett egentligt öresundsparlament över ett gemensamt öresundsdepartement till rådgivningsinstitutioner i form av en stärkning av Öresundskomiteen eller till formella samarbetsorgan. Vi föreslår en väg där man kombinerar näringslivets management- och marknadsföringsmetoder och strategier med offentlig ledning och administration, och utvidgar samarbetet från det traditionellt politiska till att också omfatta regionens "corporate community" (såsom de danska tillväxtforumen). Vi rekommenderar att man etablerar The Öresund Summit, som en temporär eller permanent ledningsnivå. Ett toppmöte mellan Köpenhamns och Malmös borgmästare och ledarna för regionerna Skåne och huvudstaden tillsammans med en handfull toppchefer från storföretag med regional anknytning skall förberedas mycket noga. Deltagarna bör vara dedicerade i förhand och (deras) löften om ekonomiskt stöd till stora projekt skall vara på plats. Det handlar om att sätta igång en ny process, nämligen den andra fasen i den strategiska utvecklingen.

DELRAPPORT 1

Fyra scenarier om Öresundsregionens
framtid mot år 2020

SCENARIO 1

– DEN AKADEMISKA SPETSREGIONEN

Nya växtstrategier / institutionell förnyelse

Öresundskommission tillsätts

Perioden 2007 – 2010 innebär en förnyelse av öresundssamarbetet. I Danmark är det en ny kommun och regionstruktur. Region Hovedstaden övertar ansvaret för öresundssamarbetet, och genom att Region Skåne har motsvarande roll på den svenska sidan, finns två tydliga parter på vardera sidan sundet. Öresundskomiteen som upplevs som stor och tungrodd, läggs ned. Istället kommer man överens om att tillsätta ett öresundsråd och en öresundskommission med fyra kommissionärer.

Öresundsrådet består av presidierna i Region Skåne respektive Region Hovedstaden. Rådets viktigaste uppgifter blir att tillsätta kommissionärer samt besluta om budget och verksamhetsplan för kommissionen. Kommissionärerna, två svenska och två danska, tillsätts för en period av fem år. Kommissionens arbete läggs upp med EU som modell. En av kommissionärerna blir ordförande med uppgift att leda kommissionen, representera regionen i olika sammanhang, påverka och underlätta integrationsprocessen. Ambitionen är att få fram en tydlig person, en Mr eller Ms Öresund, som syns i både svensk och dansk debatt, och samtidigt är både tillräckligt tung och respekterad för att kunna påverka regeringskanslierna i Stockholm och Köpenhamn. De tre övriga kommissionärerna ges tydliga ansvarsområden (portföljer) där de ska ta initiativ och främja integration och utveckling; näringsliv, offentlig sektor och utbildning. Ett växtråd, efter dansk modell, med

representanter för utbildning, näringsliv, fackliga organisationer och politik, inrättas för regionen som en "think tank" och stöd till kommissionens arbete.

Nytändning i EU och global stabilitet

Det blir en nytändning i Europasamarbetet. De två länder som i folkomröstningar 2005 sagt nej till EU:s nya konstitution, Frankrike och Holland har bågge parlamentsval under våren 2007. Tonläget är förändrat, en mer positiv attityd till EU-samarbetet märks i debatten. Under 2008 säger både Frankrike och Holland ja till en något modifierad och nerkortad konstitution. Under samma år kommer också i snabb följd positiva besked från de sex länder, inklusive Sverige och Danmark, som ännu inte tagit ställning till konstitutionen. EU:s utvidgning fortsätter. Bulgarien och Rumänien blir medlemmar under 2008. En långsiktig plan läggs fram för Turkiets anslutning. Förhandlingar börjar med flera av länderna i före detta Jugoslavien.

En viktig anledning till den nya kraften i EU-samarbetet är den ekonomiska utvecklingen. Globalt håller konjunkturen i sig även om tillväxten dämpas en del i Kina, främst p.g.a. fortsatt höga priser på råolja och råvaror. Det är dock en tydlig återhämtning i Tyskland och Frankrike. Efter flera år av minimal tillväxt ligger man från 2007 och några år framåt på en stabil BNP-växt på mellan 2 och 3 procent. Detta märks också på arbetsmarknaden där bristen

på arbetskraft börjar bli tydlig när fyrtiotalisterna går i pension. Både USA och de europeiska ekonomierna anpassar sig förvånansvärt väl till ett konstant högt oljepris på runt 65 dollar. Världsekonomin har också fått hjälp av en ytterligare liberaliserad världshandel efter att WTO:s så kallade Doha-runda kunnat föras till ett framgångsrikt slut under 2007. Bland annat innebär det att EU successivt sänker sina jordbrukstullar med 50 procent och fasar ut en stor del av livsmedelssubventionerna. Detta möjliggörs genom att jordbrukarna får ett omställningsstöd för att lägga om från livsmedelsproduktion till energiproduktion. Kina tvingas lätta på flera importrestriktioner och bättre respektera upphovsmanna- och patenträttigheter. Detta tillsammans med en höjd räntenivå gör handelsutbytet med USA mer balanserat.

Med i EMU

I denna omvärld med stabil konjunktur utan överhettning, utvecklas ekonomierna väl i Sverige och Danmark. Man ligger i tillväxttakt över eller nära den kontinentala nivån. Särskilt den danska ekonomin påverkas tydligt av den tyska återhämtningen. De svenska och danska regeringarna beslutar sig för att snabbt haka på den nya positiva Europaandan och utlyser nya folkomröstningar om EMU-medlemskap under 2009. För att få mer kraft i debatten och för att ett negativt resultat i ena landet inte ska påverka utfallet i det andra, beslutar man om en gemensam dag, den 15 maj, för folkomröstning i bägge länderna.

Folkomröstningarna kan genomföras med ett i förhållande till förra gången, mycket dämpat och återhållet motstånd. Stödet för EMU stärks också av att den norska vänsterregeringen uttalar att ett positivt resultat i både Sverige och Danmark gör att man där också utlyser en folkomröstning om medlemskap i både EU och EMU. I april 2010 hålls ett statsministermöte där man manifesterar att nu står de nordiska länderna äntligen tillsammans som fullvärdiga medlemmar i EU, och med en gemensam valuta.

Reformerad högskolestruktur

Utbildningskommissionären i den nya öresunds-kommissionen tar med starkt stöd från växtrådet tag i arbetet med att utveckla och integrera universiteten och högskolorna i regionen. Det finns 13 högre utbildningsinstitutioner med cirka 160.000 studenter i regionen år 2008. Målet är att utveckla detta kluster till en Universitetsregion konkurrenskraftig med de bästa i världen. Utbildningsinstitutionerna samarbetar bra redan i utgångsläget. Men det finns många hinder för en fortsatt integration på nationell nivå – i lagstiftning och i attityder. I Danmark finns också en irritation över att Sverige, beroende på EU-regler, inte behöver betala för de cirka 4.000 svenska studenter som får sin utbildning i Köpenhamn.

Kommissionens första mål är att hitta en finansieringsmodell som premierar resultat och attraktivitet samt är oberoende av nationell tillhörighet.

Myndigheter och centrala politiker i bägge länderna avvisar emellertid alla försök att hitta särlösningar för Öresundsregionen. I Danmark måste man ta hänsyn till Jylland och Århus. I Sverige hävdas bestämt att samma regler ska gälla i Lund som i Stockholm, Karlstad och alla andra högskolor.

Öresundskommissionen söker då istället andra vägar att få ett nytt finansieringssystem på plats. En nordisk utredning med fyra före detta utbildningsministrar sätts att titta på öresundskommissionens förslag. Det som slutligen läggs fram och antas i alla de fyra nordiska länderna år 2010 innebär att en nordisk högskolepeng införs. Alla nordiska medborgare mellan 18 – 35 år som kvalificerar sig och kommer in på en utbildning tar en peng motsvarande 100.000 SEK per år med sig till den högskola där man studerar. Normalt har varje person rätt till max fyra års högskolepeng. På några utbildningar är tiden längre. Detta innebär också en klar stimulans för att öka genomgångstakten i utbildningssystemet, vilken varit extremt lång särskilt i Danmark. Högskolorna kan också söka extra stöd för medborgare från andra EU-länder som väljer att studera i Norden. För studenter utanför EU kan man ta fullt betalt för studieplatsen, som antingen finansieras privat eller via hemlandet.

Nästa utmaning som kommissionen tar tag i är, trots konkurrensen som högskolepengen skapar, att få till ett system där man kan plocka ihop kurser från olika

högskolor till en examen. Detta kan vara frivilligt, men flera utbildningar ser stora möjligheter till rationaliseringar genom att vissa kurser bara ges på den ena sidan sundet. Till exempel samordnas läkarutbildningarna mellan Lund och Köpenhamn på detta sätt. I Köpenhamn förverkligas också planerna på att bygga ut tre campusområden liknande de amerikanska universitetet.

Båda Sverige och Danmark ökar fram till 2010 kraftigt sina forskningsanslag. Danmark som historiskt legat lågt (0,7 procent av BNP) mer än fördubblar sina statliga anslag. Sverige har i ett EU-perspektiv legat högt, med 4 procent av BNP. Men större delen av detta är forskning i regi av de stora multinationella bolagen. Även Sverige fördubblar sina statliga anslag.

Det innebär att den universitets- och högskoleanknutna forskningen får ett starkt uppsving i bägge länderna. Trots detta är konkurrensen om pengarna hård. Och i den akademiska världen slipas knivarna. Ett stort problem i Öresundsregionen är att forskningsfinansiering i extremt hög grad är inriktad på att gynna det egna landet. "Cross-boarder" - projekt har svårt att få stöd. När öresundskommissionen försöker ändra på detta och lobba för en förändring i Stockholm får man starkt mothugg på Dagens Nyheters debattsida. Några Stockholms- och Uppsalaforskare skriver att det är betydligt mer gynnsamt att forskningsmedel kanaliseras till Stockholms-

regionen än till Öresund. I det första fallet gynnas svensk konkurrenskraft, men stöd till skånska universitet och högskolor skulle i framtiden främst stärka Danmark, om kommissionen får gehör för sina synpunkter. Öresundskommissionen lägger ner ett stort arbete på att visa hur en positiv utveckling i hela Öresundsregionen gynnar både Danmark och Sverige. Trots motstånd och trög process ökar flexibiliteten och forskningsinstitutionerna får betydligt större möjligheter att samarbeta över Öresund.

Forskningsinstitutionerna i regionen kan inkassera ytterligare en framgång när beslutet kommer att Lund blir platsen för den nya ESS-anläggningen. ESS är en neutronkälla som kan användas till avancerad forskning inom många olika discipliner. Detta stärker forskningen inom bio- och nanoteknologi, men också inom till exempel energi- och materialteknik. Bygandet av anläggningen börjar år 2010. Det blir det största byggprojektet i regionen sedan Øresundsbron, med ett värde som beräknas till 15 miljarder SEK.

Event och internationell destination

Öresundsregionen är inne i en extrem byggkonjunktur. Bostadsbyggande i regionen ligger på mer än 10.000 bostäder per år, något år når man 15.000. Området Örestad/Kastrup/Hyllie utvecklas till en unik gränsregion med boende, detaljhandel, företagsetableringar, konferenser och evenemang. Det beskrivs

som vare sig Sverige eller Danmark. Det blir en helt ny kultur där det svenska och det danska blandas; svensk och dansk personal arbetar tillsammans; många danskar väljer att bosätta sig i Hyllie. Det börjar också bli en internationell konferensplats av rang, den omedelbara närheten till Kastrup gör området attraktivt både för mindre möten och stora evenemang. Ett nytt stort konferenshotell byggs på Kastrup i närheten av nuvarande Hilton.

Under några få år 2008 – 2010 får regionen flera nya arenor; multifunktionsarenan i Hyllie; nya fotbollsstadion i Malmö; en ny stor arena vid Bella Center i Köpenhamn. Citytunnelns invigs och Metron fortsätter byggas ut. Detaljhandeln expanderar med flera nya köpcentra.

Det internationella intresset för regionen är stort och flera internationella konferenser och kongresser läggs till Köpenhamn och Malmö. Kommissionen tar initiativ och driver på för att utveckla gemensamma strategier och en gemensam organisation för den internationella marknadsföringen av regionen som en destination. Köpenhamns kommun och den danska regeringen, beslutar med starkt stöd från den svenska sidan, att förbereda en ansökan om att få arrangera OS år 2024. Malmö stad och Region Skåne blir representerade i den danska förberedelsekommittén. Utgångspunkten är att Köpenhamn blir OS-stad, men att en del av evenemangen förläggs till den svenska sidan av Öresund.

Skillnaderna utjämnas

I Öresundsregionen är det länge skillnaderna – de ekonomiska incitamenten - som driver och lockar människor till "den andra sidan". Den bättre arbetsmarkanden och högre lön gör att främst svenska ungdomar lockas till service, restaurang och detaljhandel i Köpenhamn. Lägre boende- och levnads-kostnader får danska familjer att välja Skåne. Under perioden 2006 – 2012 flyttar 50.000 danska medborgare till Skåne. De flesta behåller sina jobb på den danska sidan.

Runt 2010 – 2012 börjar vi dock se en annan utveckling. Skillnaderna håller på att utjämnas. Bostadsbyggandet i Köpenhamn har under några år legat på en hög nivå, samtidigt som bostadspriserna i Malmö/Lund området stigit kraftigt. Den svenska arbetsmarknaden har brist på arbetskraft, vilket innebär att lönerna pressas upp och detaljhandelns utveckling på den skånska sidan har ökat suget. Sverige sänker också alkoholskatten kraftigt före valet 2010. Efter en övergångsperiod sedan folkomröstningarna är bägge länderna från år 2012 också medlemmar i EMU. Det innebär att det inte längre är några ränte- och valutaskillnader mellan länderna. Transparensen i priser och löner är total, vilket också verkar utjämnande.

Överhettning och arbetsmarknadsproblem

De många byggprojekten i regionen innebär att bristen på byggjobbare är mycket stor. Utländska underentreprenörer med arbetskraft ifrån det tidigare Östeuropa är vanligt förekommande, det orsakar till en början en del fackliga konflikter främst på den svenska sidan. Men till slut ebbar detta ut eftersom ingen orkar bråka och löneskillnaderna är numera också obefintliga. Istället innebär bristen på arbetskraft att många projekt försenas. Det är konkurrens om byggjobbare i hela Europa, och den snabba utbyggnaden i Baltikum, Polen och Ryssland gör att man där nu tjänar minst lika mycket på att jobba på hemmaplan som att ta jobb i utlandet. I Tyskland och Frankrike är konjunkturen bättre än på flera år. Hela Europa skriker efter den polske rörmokaren – men han finns inte tillgänglig.

Regionen står runt 2015 överhuvudtaget inför en mycket besvärlig arbetsmarknadssituation. Den goda konjunkturen fortsätter men snart har hela fyrtiotalist-generationen gått i pension. Varningsklockorna är starka. Det måste till ett rejält tillskott av folk i förvärsarbetande ålder. Annars blir brister och flaskhalsproblem en rejäl hämsko för en fortsatt god utveckling. I Danmark planerar man visserligen för en reformering av efterlönesystemet och en höjning av pensionsåldern. Men reformerna kommer sent. Efterlönesystemet börjar hävas gradvis från 2017, men pensionsåldern ska inte höjas förrän efter 2023. Redan före år 2010 började den förvärs-

aktiva befolkningen mellan 25 – 64 år att minska på den danska sidan. Till en början gick det att lösa problemen med rekryteringar på den svenska sidan, men sedan arbetsmarknaden även där kraftigt förbättrats så är det en skriande brist i Köpenhamnsområdet.

Många har också varit oroad för att Köpenhamn ska få rykte om sig som en pensionärsstad. Men den kraftiga satsningen på universiteten väger upp. Många utländska studenter från hela världen kommer till Köpenhamn och sätter sin prägel på staden. Förutom att många betalar själva ställs ett stort antal platser till förfogande på universiteten för studenter utanför EES-området, genom stipendier och friplatser. Det blir en betydligt större omfattning på det systemet än den danska regeringen planerade 2006. Bättre en studentstad än en 50-plus stad säger de som försvarar reformen. Många studenter bor i de nya campusområdena, men många bor också på den svenska sidan och kombinerar studier vid både danska och svenska högskolor.

Stora ansträngningar görs också att rekrytera kvalificerad arbetskraft utanför EU-området. I princip alla som kan visa att man har ett kvalificerat jobb får också arbets- och uppehållstillstånd i både Sverige och Danmark.

Men arbetsmarknadsproblemen förvärras av att det är en hård konkurrens om arbetskraften i hela Europa. Konjunkturen är bra samtidigt som de demo-

grafiska problemen på många håll liknar de som finns i Öresundsregionen. Fler och fler kommer till insikt om att skattetrycket och höga inkomstskatter är en klar konkurrensnackdel för Sverige och Danmark. Både den svenska och danska regeringen tillsätter skatteutredningar. Här kommer öresundskommisionen med ytterligare ett unikt initiativ. Skatter, socialförsäkringar mm innebär fortsatt stora hinder för integrationen i Öresundsregionen. Samtidigt finns en stark ovilja och hårt motstånd i både riksdagen och i folketinget till särslagstiftning för regionen. Det har blivit en helt omöjlig tanke. Istället menar kommissionen att när nu bägge länderna ändå överväger att reformera sina system, så bör kommissionen få en controler-funktion i utredandet där man både kan granska förslag och komma med alternativ från ett öresundsperspektiv, och på de sätten få de nationella systemen att bättre harmoniera med varandra till gagn för Öresunds och andra gränsregioners utveckling.

Pendlingen över Øresundsbron ökar kraftigt år från år. Citytunneln innebär ytterligare förbättringar för pendlarna i västra Skåne. Men det blir allt tydligare att kapaciteten inte täcker efterfrågan. Efter 2010 är det sommartid rent kaos på öresundstågen när pendlare och turister ska trängas. Detta gör att beslutet om att bygga den fasta förbindelsen mellan Helsingør och Helsingborg, efter flera års utredande och debatt, äntligen fattas. Till mångas överraskning blir det en kombinerad bil och järnvägsförbindelse. Synen på bilismen har kraftigt ändrats sedan i princip

hela nybilsförsäljningen från runt 2010 består av antingen bilar med hybridmotorer eller som är helt drivna med alternativa bränslen som etanol. Detta mest beroende på att bensinpriserna sprängt 20-kronors vallen.

År 2017 invigs ESS – anläggningen (bara ett år försenad) Det som under några år varit en stor byggarbetsplats blir nu en permanent arbetsplats för 600 personer. Men framförallt beräknas anläggningen dra 5.000 forskare på årsbasis, en stor andel är gästforskare som kommer för längre eller kortare perioder.

Femern Bælt-bron invigs några år försenad år 2019.

Avmattning i konjunkturen

Framåt 2020 ser vi en tydlig dämpning av byggkonjunkturen. Visserligen pågår bygget av HH-förbindelsen, men det är det enda större pågående infrastrukturprojektet. Bostadsbyggandet mattas kraftigt. Näringslivets efterfrågan på lokaler ligger nära noll. Universitetsutbyggnaden anses färdig för ett bra tag framåt. Det blir dock inga problem med byggarbetslösheten, eftersom arbetskraften kan fortsätta till andra projekt ute i Europa.

Det är en tydlig avmattning i konjunkturen, egentligen inte konstigt efter flera år i rad av högkonjunktur.

Men problemen har i hög grad med den demografiska utvecklingen att göra. Bristen på arbetskraft gör att många verksamheter söker sig utomlands för att expandera. Många yngre äldre, som tjänat bra lämnar också regionen för att bosätta sig längre söderut i Europa eller Thailand som blivit mycket populärt att flytta till.

Vällyckad satsning på elituniversitet

Det som håller utvecklingen uppe är i hög grad utvecklingen inom universitets- och högskoleområdet. På flera utbildningar konkurrerar man med de bästa i Europa. På nanoteknologi finns ett av de främsta klustren i hela världen, med många doktorander och gästforskare. Även bioteknologiområdet håller på en del nischområden verklig spetskompetens. På bägge de här områdena har bredden och arbetsfördelningen mellan den svenska och danska sidan varit ett viktigt framgångsrecept, och utan uppluckringen av "nationalismen" i bidragsgivningen hade man aldrig nått denna position. ESS utgör ett fantastiskt tillskott. På områdena nano och bio betraktas Köpenhamn/Lund som elituniversitet i ett globalt perspektiv. Men även inom business/management och medicin rankas regionen mycket högt i den europeiska konkurrensen.

Ett hopp för framtiden utgör också de många både inhemska och utländska studenterna i regionen.

2006 var det 150.000 studenter i regionen, nu är det 275.000. En stor del av tillskottet kommer från andra länder. Till detta kommer också ett tillskott på fler tusen kvalificerade universitetslärare, doktorander och forskare. I en analys i brittiska Economist år 2020, så skriver man att utan den mycket lyckade universitetssatsningen, så hade Köpenhamn idag varit en sömning pensionärsstad och hela Öresundsregionen hade påverkats negativt. I stället är det trots en nedgång i konjunktur och tillväxt en region som sprudlar av ungdom och liv. Studenterna ger också hopp för framtiden. Economist menar att den stora utmaningen nu ligger i att få de många utländska studenterna att stanna i regionen efter examen.

Näringsstruktur

Det är framförallt två ben som utgjort basen för regionens utveckling. Vid sidan av den akademiska utvecklingen handlar det i hög grad om turism och event. Här har sysselsättningen ökat kraftigt. Det är en utveckling som också haft följd effekter på detaljhandel och byggande. Vi ser nu framåt 2020 en tydlig avmattning i byggkonjunkturen, men detaljhandeln visar inte någon direkt konjunkturkänslighet. Det finns stora förhoppningar att utvecklingen på forskningssidan ska ge stora följd effekter. Ännu så länge märks det inte i sysselsättningsstatistiken men många nya start-up och forskningsföretag inom bio-tech är på gång.

Förberedelsekommittén för OS gör ett gott arbete och får in en mycket attraktiv ansökan om att få arrangemanget 2024, med stor uppslutning i det danska samhället, men också med ett starkt och synligt stöd från Skåne. Vid IOK:s möte 2017 vinner man också i konkurrens med bland andra Rio de Janeiro, New Delhi och Moskva.

En integrerad region

Öresund utgör framåt 2020 en väl integrerad funktionell region, med en sammansmält boende- och arbetsmarknad. De många barnen som börjat i svenska skolor, stannar ofta kvar på den svenska sidan och det blir allt vanligare att släkt och vänner är spridda i hela regionen. Den starka satsningen på att integrera universiteten har också blivit en katalysator för många gränsöverskridande parrelationer, särskilt mellan svenska och danska studenter, men också många utländska studenter hittar sin partner i Öresundsregionen. Som någon skriver i en analys: Ungdomar och studenter är nyfikna på andra, och en lite annorlunda kulturell bakgrund utgör en extra krydda när man söker en partner, och Öresund har blivit en fantastisk mötesplats för människor från olika kulturer.

OECD skriver i sin analys över Öresundsregionen i april 2020, att regionen är ett strålande exempel på en lyckad gränsregional utveckling. Man menar att Öresundsregionen är unik och att erfarenheterna måste tas till vara i bygget av det framtida Europa. De viktigaste framgångsfaktorerna menar man har varit följande:

- Med öresundskommissionen fick man en tydlig motor och drivkraft för regional samverkan.
- Den starka satsningen på utveckling och integration av högskolesektorn i regionen, är kanske det tydligaste exemplet på en konsekvent genomförd tillväxtstrategi som någon offentlig aktör drivit någonsin någonsin.
- De nationella regeringarnas och myndigheternas perspektivskifte, när man gick från att bevaka nationella intressen till att se möjligheterna i gränsöverskridande samverkan. Detta gäller särskilt stödet till forskning och utveckling.

Scenarioprofiler

	Scenario 1	Scenario 2	Scenario 3	Scenario 4
	Tillväxtstrategi, universitet och forskning	Tillväxtstrategi, nyföretagande, privatiseringar	Reformerad välfärdsstat, innovationssamhället	Produktivitetslyft
Integration / harmonisering	Mellanstatlig EU, Norden	Marknaden	Norden	Marknaden, internet
Arbetsmarknaden	Integrerad, balanserad	Skåne försörjer	Skåne försörjer	Virtuellt integrerad
Årlig ökning av bruttoregionprodukt	3,30%	3,20%	2,60%	2,70%
Årlig ökning av bruttoregionprodukt per capita	2,70%	2,70%	2,00%	2,70%
Produktivitet	2,80%	2,50%	1,80%	2,50%
Befolkningstillväxt	20.000	15.900	20.700	2.000
– varav Sverige	13.100	11.400	11.500	3.200
– varav Danmark	6.900	4.500	9.300	– 1.200

SCENARIO 2

– DEN ÖPPNA MARKNADEN

Nya växtstrategier / entreprenöriell styrka

Många nya företag

Från 2008 ser vi en kraftig ökning av småföretagandet i Öresundsregionen. Grunden är att villkoren för småföretagen kraftigt förbättras. Skattevillkoren gör det attraktivare för många att lägga verksamheten i egna företag. De sociala avgifterna sänks, vinstuttag underlättas och förenklas, krånglet minskar och uppgiftslämnandet rationaliseras. Arbetsrätten luckras också upp en del så att det i Sverige blir lättare för småföretagare att anställa personal. Men det blir inget danskt flexicuritysystem i Sverige, endast mindre lättnader för de minsta företagen.

Allt detta ger tydliga drivkrafter för många att lämna sina anställningar i större företag för att i stället jobba i mindre enheter och i olika nätverk. Särskilda stimulanser innebär också att företagandet inom service-, tjänstesektorn och så kallade hushållsnära tjänster ökar kraftigt på den svenska sidan.

Den verkliga expansionen av nya företag kommer dock inom det område som tidigare var förbehållet offentliga tjänster. Det blir en boom av nya företag och många av dem kommer till inom vård och omsorg. Det är ofta personal som tar över till exempel vårdcentraler och äldreboenden när dessa privatiseras och läggs ut på entreprenad. Flera danska företag inom vård och omsorg är också med i budgivningen och lyckas etablera sig på den svenska sidan.

Vi ser en klart positiv utveckling av arbetsmarkanden på den svenska sidan Öresund. På några få år har det svängt helt. 2008-2009 är det bristen på arbetskraft som är den stora frågan, inte arbetslösheten. I Danmark och särskilt då Köpenhamnsområdet har man under några år haft ett arbetskraftsunderskott i service och detaljhandel, som man till stor del kunnat lösa genom rekryteringar i Sverige. Nu börjar vi se en utveckling att svenska ungdomar i ökad utsträckning får och väljer jobb på den svenska sidan. Konkurrensen innebär en tydlig press uppåt på lönerna. Affärsanställda i Malmö är till exempel nu de bäst betalda i hela Sverige.

Framgångar och motgångar i världspolitiken

Utvecklingen styrs av framgångar för amerikansk utrikespolitik och geopolitisk stabilisering. Ett fredsavtal nås under 2007 mellan Israel och Palestina. Priset är ett massivt amerikanskt bistånd till västbanken där flera av de stora amerikanska företagen engageras i återuppbyggnaden. EU stängs helt ute vilket väcker stor irritation särskilt i Frankrike. USA kan också successivt börja lämna Irak, efterhand som läget stabiliseras och den inhemska regeringen får ökad kontroll över läget. Men sedan minskar USA:s internationella engagemang. Efter presidentvalet 2008 blir USA allt mer inåtvänt. WTO:s Doha-runda kollapsar slutligen utan att några som helst resultat uppnås. USA är också, med stöd från både Kina och Ryssland helt ovilliga att påbörja nya klimatförhandlingar för att få till ett avtal som ska ersätta

Kyoto efter 2012. FN för en undanskymd tillvaro när Kofi Annan lämnar generalsekreterarskapet. Efterträdaren får fokusera nästan helt på organisationens ekonomiska problem.

EU kommer inte ur den situation man hamnade i när Frankrike och Nederländerna röstade nej till den nya konstitutionen. Det folkliga motståndet mot EU består. Det drivs i hög grad av oviljan att utvidga unionen. Motståndet i Frankrike omöjliggör att ta in Rumänien och Bulgarien. Tyskarna är bestämda motståndare till att ens fortsätta förhandlingarna med Turkiet. EMU får problem när Italien inte kommer till rätta med sina balansproblem i ekonomin och tvingas 2009 lämna valutaunionen. Det går inte att hålla ihop en tysk högkonjunktur och en italiensk lågkonjunktur. EU-kommissionen tvingas till ständig krishantering och fokus ligger på allt annat än en fortsatt integrationsprocess.

Trots stagnationen i det politiska internationella samarbetet är den ekonomiska utvecklingen förhållandevis bra. Oljepriset sjunker kraftigt och är 2008 tillbaka på 30-dollarnivån och det är inga problem att få fram tillräckligt med olja för att möta efterfrågan. Terroristhotet ebbar ut. Inte minst för att stödet minskar i arabvärlden och reaktionen är hård mot grupper som stör turism och annan ekonomisk aktivitet. Säkerhet och övervakning har också blivit mycket effektivare. Världens storstäder inrättar allt mer sofistikerade övervakningssystem. Vi blir allt mer övervakade, men märker det allt mindre. Till

exempel märker vi inte längre när vi passerar säkerhetskontrollen på en flygplats. Ny utrustning genomlyser automatiskt i entrén allt som finns i bagaget och in på bara kroppen. En del protesterar mot intrång i den personliga integriteten, men de flesta accepterar, det är säkrare att röra sig ute och mycket bekvämare än tidigare med stopp och köer.

Positiv konjunktur

De nordiska länderna har under 2000-talets första decennium en relativt bra tillväxttakt. IT-konjunkturen tar ny fart vilket gynnar Sverige. Den tyska inhemska efterfrågan kommer igång och återtar sin roll som draglok för Europa, vilket gynnar både Sverige och Danmark.

Näringslivet tar över integrationsprocessen

I regionen går det politiska öresundsarbetet på tomgång. En klar trötthet märks i Öresundskomiteen som inte har några egentliga beslutbefogenheter. Närvaron på sammanträdena går ned. Samarbetet förlorade energi när man på den danska sidan genomförde strukturreformen. På den svenska sidan genomförs, med start 2008, en motsvarande strukturreform. Landstingen omvandlas till större regioner, som i sin tur tar över en del statliga uppgifter från bland annat länsstyrelserna, och det tar tid innan arbetet på den regionala nivån finner sina former. Överhuvudtaget märks en stor tveksamhet i värdet av att lägga ned tid på organisatoriskt öresunds-

samarbete. Den inställningen finns inte minst på regeringsnivå. Regeringarna verkar överens om, åtminstone informellt, att det inte går att komma fram lagstiftningsvägen när det gäller harmonisering och integration. Speciallösningar för Öresundsregionen skulle bli allt för komplicerade och dessutom mötas av protester i andra delar av respektive land.

Sydsvenskan skriver i en ledare 2009 att luften gått ur öresundssamarbetet. Det är inte mycket som förverkligats av visionerna vid brons invigning år 2000. Snarare är det nu en konkurrens mellan Skåne och Köpenhamn som driver utvecklingen. Man konkurrerar om evenemang, om turister, om företag och om invånare. När politikerna lämnar in, står nu hoppet till näringslivet och marknadskrafterna, att de ska inse fördelarna med en integrerad region. Tidningen lyfter fram Copenhagen-Malmö Port som ett lysande exempel. En stor utbyggnad av kapaciteten i Malmö pågår för fullt. Det blir 20.000 nya jobb när hamnen är fullt utbyggd år 2020.

Ett annat exempel på samarbete inom transport och kommunikation är Københavns Lufthavne A/S med de Australiska ägarna Macquarie Airports köper Sturups flygplats av Luftfartsverket. Man bedömer samordningsfördelarna som stora.

Ett tredje exempel är det vård- och omsorgskluster som nu håller på att växa fram. Privatiseringarna i regionen kom i rätt fas, strax före motsvarande

utveckling i Storbritannien på den europeiska kontinenten. Flera skånsk/danska företag får nu möjlighet att expandera på nya exportmarknader. Privatiseringarna och nyföretagandet innebär också ökat fokus på nya alternativa vårdmetoder, på forskning och teknisk utveckling. Det finns ett tydligt gränssnitt till företagen inom biotechsektorn i Medicon Valley. Några kommuner på Själland och i Skåne sluter sig samman i nytt utvecklingsinstitut för att tillsammans öka upphandlingskompetensen inom vård och omsorg. Syftet är att få en dynamik i upphandlingarna så att dessa främjar och uppmuntrar innovationer, experimenterande och nya metoder.

Idrottsfest

Mellan åren 2008 – 2011 får Öresundsregionen fyra nya arenor. I hög grad är det privat entreprenörskap och framgångsrika föreningar/företag som ligger bakom satsningarna. Redan tidigare har Parken, med Flemming Østergaard i spetsen, utvecklats till en arena av internationell klass. En annan privat entreprenör Percy Nilsson ligger bakom Malmö Arena i Hyllie som invigs år 2008. Bella Center bygger Copenhagen Dome i anslutning till sin anläggning i Ørestaden och som invigs 2009. MFF bygger ett nytt fotbollsstadion som också invigs 2009. Brøndby bygger tillsammans med Copenhagen & London Leisure A/S i Tåstrup. Det tidigare fotbollsstadion i Malmö byggs om för att användas till andra ändamål bland annat friidrott.

Många är oroliga för att man kanske tagit i för mycket under kort tid och att konkurrensen om evenemangen blir för hård. Men optimismen är stor och flera arenor har sin egen kärnverksamhet. MFF på fotbollsstadion, Red Hawks i nya Malmö Arena, FC København på Parken. Dessutom tillkommer med Malmö Arena ett stort shoppingcenter och nya kontorsytor.

Det är en feststämning av sällan skådat slag i regionen kring idrotten. De olika idrottsevenemangen drar stor publik. De nya arenorna innebär ett stort lyft, men framförallt så presterar de olika lagen i regionen toppresultat. MFF vinner allsvenskan i fotboll för tredje året i rad 2009. FC København och Brøndby är i ständiga toppstrider kring den danska mästerskapstiteln. Red Hawks är ständigt inblandad i toppstriden i svenska hockeyligan. År 2009 spelas UEFA-cup final i Köpenhamn. Samma år sammanträder Olympiska Kommittén i Bella Center. MFF ombildas till aktiebolag och introduceras på svenska börsen. Intresset för aktierna ger utrymme för nya spelarköp. År 2010 händer det unika att både MFF och FC København inte bara kvalificerar sig till spel i Champions League, utan också går vidare till finalspelet. Under året får regionen besök av europeiska topplag som Juventus, Tottenham, Real Madrid och Lyon. Till slut så möts också MFF och FC København i semifinal. Intresset för fotboll och rivaliteten mellan klubbarnas fans når astronomiska höjder. Utländska TV team och sportjournalister besöker regionen för att på plats beskriva fotbollsundret i Norden.

Uppåt för turismen

I en tillbakablick på nyåret konstaterar Wonderful Copenhagen att det aldrig någonsin skrivits så mycket om Öresundsregionen i europeisk press som under 2010, inte ens när bron invigdes år 2000. Jyllands Posten konstaterar att mycket tack vare de egna idrottslagens framgångar och attraktionskraft har de nya arenorna kunnat fyllas med folk och bli en succé. Det finns knappast någon faktor som idag kan konkurrera med fotboll av internationell klass när det gäller att fylla arenor samt locka turister och event till en stad/region.

Skillnaderna driver

Det är fortsatt efter 2010, skillnaderna som driver trafik i regionen. Trots den gynnsamma utvecklingen på den skånska arbetsmarknaden fortsätter detaljhandel och service i Köpenhamnsregionen sina ansträngningar att rekrytera i Skåne. Det har blivit svårare att attrahera personal men pensionsavgångarna gör att sjukhus och vårdinrättningar måste fylla luckorna. För dem som tar steget är det framförallt de högre danska lönerna inom sjukvård, omsorg och utbildning som lockar. Arbetslösheten är i stort sett avskaffad i hela Öresundsregionen. Men bristen på arbetskraft och konkurrensen mellan svenska och danska arbetsgivare märks på löne- och prisstegringarna. Inflationstrycket i den danska ekonomin har inte varit högre sedan 1970-talet. Det gör att man tvingas släppa knytningen till euron och höja räntan. Även

den svenska inflationen pressas uppåt på grund av trycket i Öresundsregionen, dock inte i samma utsträckning som i Danmark.

För IT-, biotech och annan högteknologisk industri är den bredare arbetsmarknaden i regionen en tillgång. Men svårigheterna att rekrytera personal till rimliga löner gör att många företag ändå söker sig till andra delar av världen där kvalificerade akademiker utexamineras i stora mängder. Som någon uttrycker det; en affärsanställd i Köpenhamn kostar tio gånger så mycket som en programmerare i Indien. Den gynn-samma arbetsmarknaden i Öresundsregionen gör också att många ungdomar helt väljer bort eller avbryter sina akademiska studier, för hyfsat betalda jobb inom till exempel service och turism.

Boende och andra levnadsomkostnader är fortsatt lägre i Sverige, en utveckling som också förstärks av de danska räntehöjningarna. Det är en ström av danskar som flyttar till Skåne varje år. Många köper nu också sommarhus på Österlen eller i nordöstra Skåne som blivit allt populärare efter hand som huspriserna stigit i övriga delar av landskapet. Bland det stora antalet 40-talister som går i pension växer också intresset att köpa hus på den svenska sidan. Det märks en tydlig irritation i Danmark över att så många flyttar och att man inte lyckas vända strömmen. Den skatteandel som Danmark varje år skickar till Sverige växer hela tiden och det handlar år 2015 om 1,5 miljarder danska kronor.

Den danska regeringen gör ett försök att utjämna skillnaden genom att sänka bilskatten. Det har emellertid ingen mätbar effekt. Däremot när man år 2016, inte minst för att höja nativiteten, inför en småbarnspremie på 25.000 DKK per år för alla barn under sex år som bor i Danmark, så blir det en tydlig förändring.

Dämpad tillväxt

Den ekonomiska tillväxten efter 2010 dämpas. Den huvudsakliga orsaken är att de flaskhalsproblem som hänger ihop med den demografiska utvecklingen blir akuta. Fler och fler av 40-talisterna går i pension. Det är svårt att rekrytera personal. På den danska sidan sjunker antalet förvärvsaktiva. De ändringar man genomför i Danmark med generösare invandringsregler för välutbildade och den så kallade green-card ordningen, hjälper inte särskilt mycket, eftersom de stora behoven finns inom områden som upplevs som mindre kvalificerade; turism, service, detaljhandel, vård, omsorg etc.

Inflyttningsstrycket på Malmöområdet och övriga västra Skåne är stort. Det beror dels på inflyttningen från Danmark, men också att människor flyttar hit från övriga Sverige och världen. Däremot är rörligheten från övriga Europa liten. Detta beror främst på att tillväxten och levnadsstandardutvecklingen är hög i de länder som tidigare befann sig bakom järnridån, samtidigt som tillväxten och arbetskraftsbehovet är högt i båda de stora tunga ekonomierna

Tyskland och Frankrike. Sverige lättar på reglerna för arbetskraftsinvandring för personer som kommer utanför EU – de nya reglerna innebär att det räcker att visa att man har ett fast jobb i Sverige till avtalsenlig lön, för att man ska få ett tillfälligt uppehålls- och arbetstillstånd. Efter tre år får man sedan ett permanent tillstånd. Det paradoxala inträffar i Öresundsregionen, att Danmark försöker lösa sina arbetsmarknadsproblem genom att rekrytera på den svenska sidan, medan man i Sverige fyller på luckorna med invandring av människor utanför EU, som inte skulle få arbetstillstånd i Danmark.

Entreprenörskap driver på

Entreprenörskapet med många företagsetableringar inom service och tjänster driver utveckling och tillväxt i regionen under perioden 2010 – 2017. Det är framförallt utvecklingen i fyra branscher som håller uppe konjunkturen i Öresundsregionen; detaljhandel, vård och omsorg, bygg och turism.

Detaljhandeln genomgår en kraftig omstrukturering. Flera nya köpcentra invigs i regionen samtidigt som näthandeln ökar explosionsartat. Detta sker parallellt. Den ekonomiska utvecklingen och den goda arbetsmarknaden innebär att den privata köpkraften hålls uppe och fungerar som en motor i den ekonomiska utvecklingen. Människor väljer att handla till exempel livsmedel, kläder, byggvaror; alltså fysiska produkter på fysiska platser, medan man köper allt som kunnat digitaliseras över nätet; t ex musik, film, tidningar,

tidskrifter, biljetter. Danskar och svenskar handlar huvudsakligen i köpcentra på den egna sidan sundet. Prisskillnaderna upplevs inte som tillräckligt stora för att uppväga broavgifterna.

Vård-, omsorgs- och hälsosektorn ökar mycket kraftigt med flera nya företag. Det beror i hög grad på den avreglering och privatisering som skett av sjukvård och omsorg på den svenska sidan, men också på att det tillkommer många nya köpstarka pensionärer som konsumerar den här typen av produkter och tjänster. Det hälsocenter "Holistic House" med den blå lagunen som etablerades i Örestad blir en succé. Utvecklingen och konkurrensen inom det här området innebär att flera svenska och danska företag ger sig ut på exportmarknaden när länder som Tyskland, Frankrike och Storbritannien allt mer öppnar områden som tidigare traditionellt legat inom den offentliga sektorn för konkurrens och privata entreprenörer. Hälsoklustret är en av de mest expansiva branscherna i Öresundsregionen.

Det har tidigare byggts i en takt som aldrig förr; arenor, köpcentra och bostäder. Efter 2015 börjar byggkonjunkturen dock tydligt att dämpas. Inflyttningen är inte längre lika hög. I köpcentra handlar det mera om reinvesteringar och ombyggnader än ren nybyggnation. Däremot har den nya fasta förbindelsen mellan Helsingör och Helsingborg börjat byggas sedan man lyckats komma fram till en så kallad PPP – lösning. Public Private Partnership innebär i det här fallet en joint venture mellan

Helsingborgs stad, Helsingörs kommun, en operatör samt ett byggkonsortium.

Vi ser också i en ökande grad hur danska och svenska företagare söker sig över sundet både för att vidga sin marknad och för att leta efter nya affärsmöjligheter. Svenska och danska verksamheter startar dotterbolag och nya verksamheter på den andra sidan. Men i den här utvecklingen är det fortfarande många som väljer att avvakta eller helt låta bli. För till exempel hantverkare upplevs det fortfarande som ett stort hinder att det är så svårt att driva verksamhet på den andra sidan i samma företag. Det är svårt att ha anställda på båda sidor. Även att fakturera och hantera olika momsregler kräver extra pappershantering. I en analys skriver Børsen, att den omvandling som nu sker av näringsstrukturen och som innebär att allt fler väljer att bedriva verksamheten i ett eget mindre företag, har blivit ett hinder i integrationen. Större företag har en administrativ kapacitet att hantera de olika nationella regelverken, som enmansföretagare/nätverksföretagaren saknar. För dem som främst jobbar på nätet är det lika enkelt att göra affärer med USA och Kina som med grannlandet. För dem som jobbar i de allt vanligare hantverksnätverken blir det enklast hålla sig på sin sida av sundet.

Fortsatt turismboom

Turismindustrin fortsätter efter 2010 att utvecklas snabbt i hela världen. Det beror främst på två saker.

För det första en god internationell konjunktur, människor har haft råd att resa och i många tidigare utvecklingsländer – inte minst Kina och Indien – här växer det fram en ny medelklass med tid och råd att söka upp främmande resmål. För det andra har terroristhotet avklingat och bränslepriserna gått ned, två faktorer som gynnar flygresandet med följden att lågprisflyget formligen exploderar i hela världen. Det minskade terroristhotet beror i sin tur dels på en större geopolitisk stabilitet, att Palestinafrågan är mindre konfliktfylld samt avancerad övervakningsteknik.

I större städer; offentliga platser, affärs- och köpcentra kollektivtrafik etc. övervakas i princip alla mänskliga rörelser. Människor gör avkall på den personliga integriteten för att få en ökad trygghet. Man lämnar "elektroniska fotspår" överallt. Evenemangsarenorna scannar automatiskt alla personer som går igenom entrén för att finna vapen och andra misstänkta föremål. Man måste också checka in med fingeravtryck, vilket innebär att fotbollshuliganer som tidigare utmärkt sig blir spärrade från alla arenor i hela Europa. Men utrustningen är så effektiv att den kan hantera många människor åt gången, så att inga köbildningar uppstår. De köproblem som fanns tidigare vid till exempel flygplatser är borta.

Turismbranschen fortsätter att utvecklas också i Öresundsregion. En av de största investeringarna är en ny äventyrs- och safaripark i Göingeland på gränsen mot Småland. Ambitionen är att ha hela den

skandinaviska faunan inom området. Äventyrslandet blir det största i Norden. Inriktningen är framförallt de tyska, ryska och polska marknaderna. Men man satsar också på direktcharter från framförallt Japan och Kina.

Men trots den totalt sett positiva utvecklingen för turism- och evenemangsindustrin, så är många företagare i branschen besvikna på de politiska organisationernas oförmåga att få till en gemensam organisation och en gemensam strategi för att marknadsföra regionen under ett gemensamt varumärke. Utvecklingen i Öresundsregionen är jämfört med andra destinationer inte tillräckligt bra. Kraven ökar, alla de nya arenorna måste ha attraktiva arrangemang, de många nya hotellrummen måste fyllas och restaurangerna vill inte stå halvfulla.

Det börjar dock bli fler och fler företag på den skånska sidan som ser styrkan i varumärket "Copenhagen" särskilt på den internationella marknaden utanför Europa. Det blir allt vanligare att enskilda eller grupper av företag för att positionsbestämna arrangemang och verksamheter i Skåne använder sig av "Copenhagen Region" eller "Greater Copenhagen".

Politisk abdikation

I början av år 2020 gör OECD en utvärdering av Öresundsregionen. Slutsatsen är att det politiska intresset för gränsregional integrering kraftigt mins-

kat. I analysen skriver man att Öresund i början på 2000-talet, när bron kom till var ett framgångsexempel som lyftes fram i många sammanhang. Av visionerna är det dock inte mycket som förverkligats. Politikerna har helt abdikerat från integrationsfrågorna. Det som skulle kunna ha gjorts politiskt med harmonisering av regelverk och borttagande av hinder blev alldeles för besvärligt. Istället för att konstruktivt samarbeta, så kapitulerade politikerna inför problemen. Nationella särintressen tog död på det som från början såg ut att bli en lovande utveckling. Nu har det trots politiken (eller bristen på politik) hänt en hel del. Marknadskrafterna och kreativt företagande har inneburit en kraftig ökning av olika gränsöverskridande aktiviteter. Under en stor del av perioden har Skåne haft ett arbetskraftsöverskott som löst en del av problemen i Köpenhamnsområdet när 40-talisterna gått i pension. Men det hindrar inte att det största tillväxtproblemet under kommande år blir bristen på arbetskraft. Generösa regler för arbetskraftsinvandring i Sverige kan inte i längden lösa Köpenhamns problem. Nu är det ofta så att de svenskar som får jobb i Köpenhamn ersätts av invandrad arbetskraft på den skånska sidan. De senare är då personer som aldrig skulle kunna få uppehållstillstånd i Danmark. De olika regelverken håller på att skapa nya barriärer och ny irritation.

Att det länge varit en bra konjunktur, att service och tjänstesektorn utvecklats väl, att det även varit en positiv utveckling inom turism och evenemang har

dolt det faktum att många företag inom IT, biotech och annan högteknologisk industri valt bort Öresundsregionen för att investera på andra håll. Det är bristen på arbetskraft, och i synnerhet välutbildad sådan till rimliga lönekostnader som gör att man väljer andra regioner. Arbetsmarknadsläget gör att många ungdomar väljer bort studier för att istället börja jobba tidigt. Fortsätter den här utvecklingen riskerar Öresund att i en internationell jämförelse utvecklas till en låglöneregion.

Scenarioprofiler

	Scenario 1	Scenario 2	Scenario 3	Scenario 4
	Tillväxtstrategi, universitet och forskning	Tillväxtstrategi, nyföretagande, privatiseringar	Reformerad välfärdsstat, innovationssamhället	Produktivitetslyft
Integration / harmonisering	Mellanstatlig EU, Norden	Marknaden	Norden	Marknaden, internet
Arbetsmarknaden	Integrerad, balanserad	Skåne försörjer	Skåne försörjer	Virtuellt integrerad
Årlig ökning av bruttoregionprodukt	3,30%	3,20%	2,60%	2,70%
Årlig ökning av bruttoregionprodukt per capita	2,70%	2,70%	2,00%	2,70%
Produktivitet	2,80%	2,50%	1,80%	2,50%
Befolkningstillväxt	20.000	15.900	20.700	2.000
– varav Sverige	13.100	11.400	11.500	3.200
– varav Danmark	6.900	4.500	9.300	– 1.200

SCENARIO 3

– DEN REFORMERADE VÄLFÄRDSSTATEN

Institutionell förnyelse / strategisk anpassning

Utmaningar för välfärden

Den danska välfärdscommissionen pekar inför framtiden ut en stor inhemsk utmaning i den demografiska utvecklingen och en stor yttre utmaning i globaliseringen. Vidtas inga åtgärder minskar arbetsstyrkan totalt i Danmark med 340.000 personer fram till år 2040, samtidigt blir antalet äldre allt fler. Även om man på den svenska sidan har samma utveckling, att antalet äldre växer, så pekar prognoserna inte alls på samma fall i antalet invånare i förvärsarbetande ålder. Förhållandena i Öresundsregionen motsvarar de nationella utvecklingstrenderna i Danmark och Sverige. Enligt prognoserna ser utvecklingen i Öresundsregionen fram till år 2020 ut enligt nedan:

För att dämpa effekterna av den demografiska utvecklingen har den danska regeringen under våren 2006 föreslagit ett åtgärds paket som huvudsakligen innebär att danskarna ska ha flera aktiva år på arbetsmarknaden genom:

- Snabbare genomgång av utbildningssystemet.
- Senare pensionering genom ett restriktivare efterlönesystem som dessutom börjar senare, vid 63 års ålder och höjd ålder för folkpension till 67 år. Förändringarna i efterlönesystemet ska dock inte börja genomföras förrän 2017 och höjningen av pensionsåldern sker mellan 2023 – 2025.

Samtidigt föreslås åtgärder för bättre integration och att få fler invandrare i arbete. Vidare finns det flera åtgärder som ska öka arbetskraftsinvandringen från utanför Norden och EU till Danmark av välkvalificerade och välutbildade personer. Man ska etablera en "Green card – ordning" där sådana personer ges möjlighet till uppehållstillstånd i sex månader för att söka arbete i Danmark. Möjligheten för specialister med konkreta jobberbjudan att få uppehållstillstånd ska också ökas. Dessutom ska utländska studenter kunna stanna längre efter examen och söka jobb.

Befolkningsprognos för Öresundsregionen

25 – 64 år	2005	2010	2015	2020
Danska delen av Öresundsregionen (Själland och öarna)	1.372.233	1.333.866	1.302.304	1.306.933
Svenska delen av Öresundsregionen (Skåne)	617.327	633.141	652.073	673.484
Totalt Öresundsregionen	1.989.560	1.967.007	1.954.377	1.980.417

Over 65 år	2005	2010	2015	2020
Danska delen av Öresundsregionen (Själland och öarna)	364.739	406.670	456.017	484.145
Svenska delen av Öresundsregionen (Skåne)	205.400	224.085	243.938	256.693
Totalt Öresundsregionen	570.139	630.755	699.955	740.838

Efter en lång debatt så får regeringen också majoritet i Folketinget bakom de väsentliga förslagen i paketet.

Geopolitisk stabilisering – från multilateralism till bilateralism

Vi får en stabilisering i världspolitiken fram till 2010. En viktig milstolpe är att USA och Iran inleder direkta förhandlingar om både Irans kärnkraftsprogram och situationen i Irak och dämpade spänningar också i övriga Mellersta Östern. Överhuvudtaget är det bilaterala förhandlingar som blir modellen i världspolitiken. FN:s roll minskar och i WTO:s Doha-runda når man inte fram till några resultat. Istället så arbetar både USA och EU med att få till stånd enskilda handels- och samarbetsavtal med så många länder som möjligt. Det blir mer protektionistiska krav i avtalen än vad som tidigare gällt. Både USA och EU kräver ett mer balanserat handelsutbyte med flera länder. Det innebär att framförallt Kina måste öka importen för att kunna hålla takten uppe i exportindustrin. Tillväxten i Kina och Indien dämpas också något under åren runt 2010 när flaskhalsproblemen i de snabbväxande ekonomierna blir allt svårare att hantera. Råvarupriserna går ned och oljepriset stabiliseras runt 30-dollar nivån.

EU i olika takt

EU har svårt att komma vidare i integrationsprocessen efter att fransmännen och holländarna röstat nej till konstitutionen. Unionen samlar sig dock till ett beslut under 2009 att ta in Rumänien och Bulgarien som nya medlemmar. Förhandlingarna fortsätter med Turkiet samt länderna i det tidigare Jugoslavien. Ukraina trötnar på ett motvilligt Europa och stärker i stället banden med Ryssland, som fortsätter att utvecklas snabbt. Det blir allt tydligare att Rysslands ambition är att gå i spetsen för ett ekonomiskt samarbete i öst för att balansera EU och USA. Sankt Petersburg blir allt viktigare som gate-way mellan öst och väst.

Det utvidgade EU har allt svårare att komma till beslut i viktiga frågor. Man hade verkligen behövt de nya effektiva beslutsprocesser som fanns i förslaget till ny konstitution. Nu hamnar det mesta i långa byråkratiska och handlingsförlamande processer, ofta utan vare sig synbart resultat eller slut. Skillnaderna mellan länderna inom EMU-samarbetet växer också. Italiens ekonomiska kris fördjupas samtidigt som konjunkturen i Tyskland och Frankrike förbättras. Flera av 1990-talets nya medlemsländer har en exceptionellt god tillväxt. Det gäller inte minst Baltikum, Polen och Tjeckien. De här länderna drar till sig många utländska investeringar och företag flyttar i en ökande utsträckning dit från Norden och övriga Västeuropa. Man kan erbjuda företagen mycket goda villkor och ett förhållandevis lågt löneläge.

Kritiken, inte minst från gamla EU:s socialdemokrater är mycket hård. Man menar att de här länderna avviker allt för mycket från EU:s traditionella välfärdsmodell, bland annat genom låga skatter (man tillämpar bland annat en platt inkomstskatt på 30 procent eller lägre) samt dåligt utbyggda socialförsäkringssystem, och därmed tillskansar man sig också orimliga konkurrensfördelar gentemot de gamla EU-länderna. Men företagen framför också andra motiv: Det här är unga länder med en ung ambitiös befolkning och som till skillnad från gamla Europa ger bra etableringsförutsättningar och utvecklingspotential.

Spänningarna i EU leder till gruppbildningar inom unionen och att många bilaterala axlar stärks. EU:s kärna: Tyskland, Frankrike och Benelux utvecklar själva ett starkare samarbete inom försvarspolitiken. Man inför också en gemensam asylordning. Detta aktualiserar den gamla frågan om ett EU i olika takt. Man beslutar att det ska bli möjligt för enskilda medlemsländer att fördjupa samarbetet inom olika områden. Det finns en grundnivå alla medlemmarna måste leva upp till. Men därefter ett det fritt att gå vidare för två eller flera medlemsländer.

Nordiskt samarbete

Utvecklingen inom EU, med mer av gruppbildningar och interna koalitioner, blåser nytt liv i det nordiska samarbetet. De nordiska länderna har valt väldigt olika vägar för sitt internationella samarbete och sin anslutning till EU. Norge och Danmark är medlemmar

i NATO medan Sverige och Finland står utanför. Norge står utanför EU, men är medlem i EES och Schengen. De övriga tre är alla medlemmar i EU, men Finland har också tagit steget med anknäpning till EMU. Danmark har behållit sin egen valuta men knutit den till euron, medan Sveriges valuta flyter helt fritt.

Under 2009 möts de nordiska statsministrarna för att lansera ett nordiskt integrationsprojekt. De olika ländernas olika internationella strategier ska respekteras, men när EU-samarbetet nu stagnerat så måste man pröva alternativa vägar. De nordiska länderna känner alla av den globala konkurrensen. Det finns en utflyttning av tillverkande industri till låglöneländer och på senare år också en tydlig flykt av kvalificerade tjänster och service till länder med lägre skatetryck. Det är också svårt att locka forskare och kvalificerade experter till nordiska institutioner. Dessutom försvinner i en allt högre utsträckning duktiga inhemska forskare till mer värlönlade tjänster utomlands.

Statsministrarna deklarerar att den globala internationella konkurrensen kräver ett rejält omtänkande i Norden. Värlfärdssamhället är inte längre vision, det är en förutsättning. Det krävs tydliga förändringar men värlfärdssamhället är fortfarande fundamentet. Den nya visionen handlar emellertid om innovations-samhället. Hur vi kan skapa styrka och kraft i den nordiska samhällsmodellen, så att ekonomierna kan fortsätta växa och utvecklas. En särskild kommission tillsätts för att helt integrera de nordiska arbets-

marknaderna, harmonisera och om möjligt integrera skatte- och socialförsäkringssystemen. Gränshinder ska bort. Kommissionen ska särskilt titta på vad som krävs i gränsregioner som Öresund, Torneå och Västsverige/Norge. Det sägs dock särskilt att regional särslagstiftning inte ska ske, harmoniseringen ska ske på nationell nivå. Uppgiften till den kommission som tillsätts ska inte bli utredande utan processuell. Den behöver inte komma med en helhetslösning, utan kan jobba steg för steg med att ta fram förslag till de olika regeringarna/parlamenten. Mycket utredande har gjorts redan och flera idéer finns till exempel i det arbete den tidigare danske statsministern Paul Schlüter gjorde för Nordiska Ministerrådet i början på 2000-talet.

Global konkurrens

Den intensiva konjunkturen började dämpas i Sverige, Danmark och Öresundsregionen under 2008, då man såg en tydlig avmattning i både investeringar och sysselsättning. Hus- och lägenhetspriser sjunker till en början kraftigt. Men det är inte fråga om något fritt fall och liksom tidigare är det en mer sammansatt konjunkturbild än att man entydigt kan säga att det är lågkonjunktur. Den privata konsumtionen fortsätter ligga på en hög nivå, bland annat med stöd av att räntorna sjunker igen. Sjunkande olje- och bensinpriser hjälper också till. I hela Västeuropa upplevs i ny IT-boom. Biotech och läkemedel går också bra över hela världen, och ett par särskilt lyckade företagssatsningar växer kraftigt i Öresundsregionen.

Vi ser först arbetslöshet och brist på arbetskraft utvecklas parallellt. Men den ökande arbetslösheten är ytterst tillfällig. IT-industrin kan inte rekrytera och tvingas lägga flera utvecklingsprojekt utomlands. Biotech har också svårt att rekrytera. Den nya danska lagen ger nu större möjligheter att rekrytera specialister utomlands. Även Sverige ändrar sin migrationslagstiftning för att öka arbetskraftsinvandringen. Det räcker nu för en lång rad yrken att man kan visa ett anställningsbevis för att få uppehållstillstånd i Sverige. Men det går trögt. Öresund upplevs inte som tillräckligt attraktivt. Många högre utbildade och meriterade specialister har nu en global arbetsmarknad och konkurrensen från andra regioner är hård. Børsen kan i en uppmärksam jämförelse visa att till exempel en programmerare efter skatter och boendekostnader kan leva på en dubbelt så hög standard i Tallinn som i Öresundsregionen. Att sedan pensions- och trygghetssystemen är sämre på andra håll räcker inte i den globala konkurrensen. Det finns möjligheter att spara i privata pensionslösningar och försäkra sig i privata sjuklönesystem. Detta är något som de välbetalda har råd med.

Brist på arbetskraft

Runt 2015 börjar vi se effekterna av reformarbetet. Öresundsregionens konkurrens- och attraktionskraft har kraftigt stärkts. Det konstateras att villkoren för företag och personer i regionen nu är konkurrenskraftiga med resten av Europa. Utan att EU agerat börjar nu den inre marknaden att förverkligas fullt ut, nationerna anpassar sig och nu gäller i stort sett likvärdiga villkor i hela unionen, även om system fortfarande kan skilja sig en hel del. Det är dessutom, beroende på bostads- och levnadskostnader, klart fördelaktigare att bosätta sig i Öresund än i storstäder som London, Paris och Frankfurt.

Många av företagen i regionen rekryterar nu utomlands, i hög grad utanför EU, för att fylla luckor och vakanser samt för att kunna växa. IT-industrin började med att rekrytera specialister i Indien och Kina som nu tillsammans utbildar mer än en miljon högskoleingenjörer per år, mer än vad de egna marknaderna kan svälja. En kinesisk koloni börjar etablera sig i Malmö, samtidigt som en Indisk koloni snabbt växer fram i Köpenhamn. När den danska regeringen beslutar att lätta på invandringsregler och green-card ordning för att också kunna fylla vakanser inom vård, omsorg och service, så följer många lägre utbildade Indier i spåren efter IT-specialisterna. Indierna är väl kvalificerade för att snabbt komma ut på arbetsmarkanden, inte minst för att de talar engelska och snabbt också lär sig en tillräcklig danska. År 2020 så bor det 60.000 indier i Köpenhamn, vilket i hög

grad medverkar till att man nu har god tillväxt i regionen och i stort sett balans på arbetsmarknaden.

Reformerade välfärdssystem

De opinionsröster i både Sverige och Danmark som hävdar att den skandinaviska modellen inte håller i en allt mer globaliserad värld, som menar att den gör länderna mindre attraktiva i konkurrensen om företag och kvalificerad arbetskraft, blir nu allt starkare. Det är snarare så att allt fler människor och verksamheter väljer bort Skandinavien för lägre skatter och bättre investeringsvillkor på andra håll. Mot den bakgrunden kommer rapporten från Nordiska Ministerrådets kommissionen mycket lägligt. Man föreslår en skattereform för att sänka och harmonisera både direkta och indirekta skatter. Bolagskatten sänks till 20 procent. Momsen läggs på alla varor på 25 procent. All dubbelbeskattning och all förmögenhetsskatt tas bort. Först funderar man också på att föreslå en platt skat på alla inkomster på 40 procent. Men efter debatt och kritik att detta är allt för främmande för den nordiska modellen och också en för hög skatt på låga inkomster, så modifieras förslaget till tre inkomstskattenivåer på 25 procent, 35 procent och 45 procent. Med förslaget anpassar man sig till de nivåer som gäller ute i Europa.

Sverige och Danmark börjar efter 2011 att successivt reformera sina skattesystem efter kommissionens modell, men tar inte hela steget på en gång.

Utgångspunkten är att en ordentlig skattereform skulle kunna locka tillbaka tidigare utflyttade och framförallt dämpa flykten utomlands. Därmed skulle en reform totalt sett kunna bli lönsam för staterna. Sverige reformerar också, efter kommissionens förslag, arbetsrätt och arbetslöshetsförsäkringen. Nu blir det "flexicurity" som gäller också i Sverige. Den danska modellen har redan spridits ut över Europa, kanske mer med på betoningen på flexibilitet än på trygghet, och Sverige blir i själva verket det sista landet som tar det här steget.

Danmark beslutar också att tidigarelägga höjningen av folkpensionsåldern för att dämpa problemen. Paul Schlüters gamla förslag om att den nordiska arbetsmarknaden ska gälla alla som bor och har uppehållstillstånd i något nordiskt land genomförs också.

Stärkt konkurrenskraft

Runt 2015 börjar vi se effekterna av reformarbetet. Öresundsregionens konkurrens- och attraktionskraft har kraftigt stärkts. Det konstateras att villkoren för företag och personer i regionen nu är konkurrenskraftiga med resten av Europa. Utan att EU agerat börjar nu den inre marknaden att förverkligas fullt ut, nationerna anpassar sig och nu gäller i stort sett likvärdiga villkor i hela unionen, även om system fortfarande kan skilja sig en hel del. Det är dessutom, beroende på bostads- och levnadskostnader, klart fördelaktigare att bosätta sig i Öresund är

i storstäder som London, Paris och Frankfurt. Många av företagen i regionen rekryterar nu utomlands, i hög grad utanför EU, för att fylla luckor och vakanser samt för att kunna växa. IT-industrin började med att rekrytera specialister i Indien och Kina som nu tillsammans utbildar mer än en miljon högskoleingenjörer per år, mer än vad de egna marknaderna kan svälja. En kinesisk koloni börjar etablera sig i Malmö, samtidigt som en Indisk koloni snabbt växer fram i Köpenhamn. När den danska regeringen beslutar att lätta på invandringsregler och green-card ordning för att också kunna fylla vakanser inom vård, omsorg och service, så följer många lägre utbildade Indier i spåren efter IT-specialisterna. Indierna är väl kvalificerade för att snabbt komma ut på arbetsmarkanden, inte minst för att de talar engelska och snabbt också lär sig en tillräcklig danska. År 2020 så bor det 60.000 indier i Köpenhamn, vilket i hög grad medverkar till att man nu har god tillväxt i regionen och i stort sett balans på arbetsmarknaden.

Näringsstrukturen

Näringsstrukturen i regionen år 2020 visare relativt små skillnader jämför med förhållandena 2005, när man tittar på den procentuella fördelningen av antalet anställda mellan olika branscher. Detaljhandeln har växt en del medan traditionell industri minskat något. En större andel jobbar med logistik- och transporttjänster. Svårigheterna att rekrytera har hämmat utvecklingen av IT och biotech, men det är branscher

som nu mot slutet av perioden kommit in i en kraftig tillväxtfas. Det gäller för övrigt hela den så kallade TIME-sektorn. Ser vi över hela perioden så har också den offentliga servicen växt och därmed kunnat försvara sin andel på arbetsmarknaden. De allt fler äldre kräver mer service och omvårdnad. Det stora problemet har handlat om att finansiera en växande efterfrågan på omvårdnad. En del av skattefinansieringen har växlats om till avgiftsfinansiering. De anställda inom offentlig sektor har också fått finna sig i en stagnerande löneutveckling samtidigt som den genomsnittliga arbetstiden ökat.

Skillnaderna utjämnade

År 2020 kan man konstatera att de skillnader som i hög grad drev trafiken i regionen femton år tidigare i stort sett är utjämnade. Skatter, priser, valuta mm ligger i paritet. Visst är fastighetspriserna fortfarande

något lägre på den svenska sidan om man söker sig tillräckligt långt ifrån den västra kustremsan, men priserna i västra Skåne och Köpenhamn är stort sett på samma nivå.

Man kan nu också se tydliga tecken på integration. Antalet svensk/danska parrelationer har ökat kraftigt. Den bredare arbetsmarknaden visar sig i att det blir mer och mer vanligt förekommande att man söker jobb i hela regionen, detta är dessutom ett villkor för att arbetslöshetsersättning ska utgå. Det är också ett växande antal par där man jobbar på olika sidor av sundet. De danskar som tidigare flyttat till Skåne har i stort sett stannat även om återflyttningen under några år balanserat nyinflyttningen. Trafiken över Öresund ökar även om takten dämpats betydligt jämfört med hur det såg ut före år 2010. Det var också några år (2011 – 2014) när trafiken faktiskt minskade.

Scenarioprofiler

	Scenario 1	Scenario 2	Scenario 3	Scenario 4
	Tillväxtstrategi, universitet och forskning	Tillväxtstrategi, nyföretagande, privatiseringar	Reformerad välfärdsstat, innovationssamhället	Produktivitetslyft
Integration / harmonisering	Mellanstatlig EU, Norden	Marknaden	Norden	Marknaden, internet
Arbetsmarknaden	Integrerad, balanserad	Skåne försörjer	Skåne försörjer	Virtuellt integrerad
Årlig ökning av bruttoregionprodukt	3,30%	3,20%	2,60%	2,70%
Årlig ökning av bruttoregionprodukt per capita	2,70%	2,70%	2,00%	2,70%
Produktivitet	2,80%	2,50%	1,80%	2,50%
Befolkningstillväxt	20.000	15.900	20.700	2.000
– varav Sverige	13.100	11.400	11.500	3.200
– varav Danmark	6.900	4.500	9.300	– 1.200

SCENARIO 4

– DEN DIGITALA VÄRLDEN

Strategisk anpassning / entreprenöriell styrka

It – hype

Under perioden 2007 – 2010 märks tydligt i Öresundsregionen att vi är inne i en andra IT-våg. Antalet nya företag med internet som bas ökar kraftigt. Men också mer traditionella branscher använder i hög grad internet för att öka sin konkurrenskraft på marknaden. Dagligvaruhandeln är på väg att etablera sig på nätet igen. Det blir allt vanligare att kunderna handlar och beställer hem livsmedel via nätet.

Återigen påminns man om Arthur C Clarke som sagt att vi tenderar att alltid överskatta verkningarna av ny teknik på kort sikt, men underskatta dem på lång sikt. Under IT-boomen i början på 2000-talet talades det mycket om internet, distansarbete, näthandel, det papperslösa kontoret etc. Många företag med affärsidéer inom de här sektorerna gick sedan i konkurs. Men tekniken fortsatte att utvecklas och med allt fler hushåll uppkopplade med bredband så ökar möjligheterna. Redan 2008 täcks i stort sett hela Öresundsregionen dessutom av olika trådlösa nätverk, så att man kan koppla upp sig var man än befinner sig, få tillgång till nätet och alla dess tjänster.

Under 2009 slår läsplattan eller den digitala tidningen igenom med dunder och brak. Den e-reader som först lanseras på marknaden av de stora tidningsföretagen i Öresund är något mindre än en A4, har uppläsning och stabil text som på papper. På denna går det att ladda ner tidningar, tidskrifter och böcker. Det går att bläddra, göra anteckningar, klippa ut och spara intressant material. Man kan

också koppla upp sig på nätet; chatta och kommentera dagens ledare, direkt från en annons i tidningen boka biljetter till kvällens teaterföreställning; i ett fotbollsreferat av gårdagens match se en video-upptagning av målen. I den digitala tidningen så konvergerar alla media. Det går inte längre att skilja på dagstidning, TV eller internet.

Den digitala utvecklingen gör också sitt intåg i hemmen. Stora skärmar med HDTV, surroundljud mm gör det möjligt att få biokvalitet och arenastämning hemma i vardagsrummet. Många anser det vara det viktigaste skälet till att publiksiffrorna på idrottsevenemang och konserter börjar dala nästan samtidigt som flera nya arenor tas i bruk i Öresundsregionen. Varför ska man gå och titta på medioker fotboll i Allsvenskan eller SAS-ligan, när man varje kväll serveras världens bästa lag i toppkvalitet hemma i vardagsrummet.

Robotar börjar användas inom allt fler områden i industrin, men börjar också komma i verksamhetsområden som offentlig sektor och byggbranschen. Genomslaget av ny teknik –IT och robotar - innebär att en fortsatt god produktivitet utveckling blir möjlig i västvärlden. Detta är särskilt viktigt i Europa som på många håll ser en åldrande befolkning med färre personer i förvärsaktiv ålder. Utan en fortsatt förbättring av produktiviteten skulle resultatet, t ex i Öresundsregionen, bli en sjunkande levnadsstandard när antalet personer i arbete blir allt färre samtidigt som antalet äldre utanför arbetsmarknaden blir allt fler.

Världspolitiken – gamla och nya låsningar

Världspolitiken hamnar i ett dödläge. År 2012 kan man i sin e-reader läsa en utrikespolitisk krönika i Foreign Affairs av USA:s förre utrikesminister Condoleza Rice. Från videointervjun i JyllandsPosten klickar man sig direkt vidare till originalartikeln i den amerikanska specialtidningen. Rice beskriver det säkerhetspolitiska läget som "stalemate", som väl närmast kan översättas med schacktermen "patt" – inlåst position som man inte kan göra något åt. USA har kvar stora trupper i Irak. Israel skyddar sig mot palestinsk terrorism med stängselbarriären och Västbanken understöds med bistånd från främst EU. I Sydamerika växlar perioder av ekonomisk utveckling med katastrofer och revolutioner. USA och EU skyddar sig med allt tätare och mer tekniskt avancerade gränshinder från alla flyktingar, som försöker ta sig in i den rika världen från Afrika respektive Mexiko.

Den ekonomiska globala kartan håller dock på att ritas om. Kina är otvetydigt världens näst största ekonomi. Indien rycker fram. Rysslands ekonomi växer kraftigt, inte minst på grund av höga inkomster från energiimporten. Nordamerika, Australien, USA, EU och Japan har fått sällskap av flera tunga ekonomier och världsekonomin har blivit mycket mer komplex. Nya konstellationer växer fram vid världens förhandlingsbord. De autokratiskt styrda länderna dras till varandra; Kina och Ryssland utvecklar samarbete mellan sig men också med länder som Iran och Saudiarabien. Demokratierna samarbetar fort-

farande i världspolitiken; länken mellan Indien och USA blir allt starkare. Problemet som Rice pekar på är att vi är inne i en kamp mellan autokrati och demokrati; det är de autokratiska länderna som växer och det är också där energitillgångarna finns. Hennes slutsats är att demokratierna är hotade och måste skydda sig.

Nya mönster för resande och möten

Det spända läget i världspolitiken och de nya ekonomiernas fortsatt starka tillväxt innebär ett hårt tryck på världens råvarutillgångar. Energiförbrukningen ligger under flera år på en konstant hög nivå. Detta har i sin tur satt igång en mängd utvecklingsprojekt, för att få ner bensinkonsumtionen och att få fram alternativa drivmedel. Det är i hög grad de stora bilfabrikanterna i USA och Japan som leder utvecklingen, ingen ser längre någon framtid i den traditionella bensinmotorn. Inom flyget är de tekniska alternativen till den traditionella flygbränslet obefintliga. Istället ser vi en klar uppgång i biljettpriserna när bolagen måste kompensera sig för högre bränslekostnader.

När det aggressiva fågelviruset H5N1 år 2008 till slut också muterar till människor, ungefär samtidigt i olika varianter i Indonesien och Nigeria, sprider sig skrällen över världen för en pandemi och flygresandet drabbas mycket hårt. I Afrika blir konsekvenserna allvarliga, men utanför den fattigaste kontinenten kan man hålla nere spridningen. Planeringstiderna har varit långa och det finns gått om antivirala läkemedel

lagrade, och dessutom får man snabbt fram ett effektivt vaccin. Men trots detta drabbas turismindustrin hårt över hela världen.

De digitala virtuella alternativen till att resa och att mötas fysisk utvecklas snabbt. Allt fler företag och affärsmän föredrar att mötas i sammanträden och konferenser via nätet. Med de tekniska lösningar som finns ser man och kan kommunicera med deltagare från hela världen via storbildsskärmar, t o m i helfigur. Med hjälp av kompletterande skärmar kan man följa powerpoint presentationer och andra media som används vid presentationer. De flesta större företag har särskilda konferensrum med hightech för den här typen av möten och interaktivt arbete. Men egentligen kan man befinna sig var som helst och ändå på något sätt kopplas in i ett möte. År 2012 presenterar Microsoft också den första programvaran för att projicera människor på distans i helfigur. Microsofts VD framträder samtidigt på podiet på tolv olika presskonferenser världen över när programvaran lanseras. Några frågor tas på varje ställe och simultantolkas syntetiskt till ett passande språk på de andra presskonferenserna.

Nya mönster för boende och arbetsliv i Öresund
Etiketten "stalemate eller patt" kan också användas för att beskriva den politiska integrationen i Öresundsregionen. Den är obefintlig. Inga nya initiativ tas och ingen utveckling av regelverken sker. Både Sverige och Danmark är i politiken väldigt nationellt fokuserade och inriktade på krishantering; det handlar

om fågelinfluensa och vikande konjunktur samtidigt. Den svåra globala konkurrenssituationen innebär också att en ständig utflyttning av tillverkande industri till låglöneländer sker.

En del trender fortsätter dock att utvecklas. Danskar-
nas intresse för att bosätta sig i Skåne är fortsatt högt även om flyttströmmen dämpas betydligt efter 2010. Flera nya bostäder har tillkommit i Köpenhamn och prisutvecklingen dämpas något i och med en sämre konjunktur. Därtill har priserna gått upp på den svenska sidan, så skillnaderna har minskat betydligt. Däremot har en annan utveckling blivit tydligare, och det är att köpenhamnarnas intresse för områden längre bort ökar betydligt. Det är en tydlig trend att deltidsbosätta sig på landet eller på mindre orter och samtidigt ha jobbet och kanske en mindre lägenhet kvar i staden. Detta märks särskilt i Köpenhamn men också i viss utsträckning i Malmö. Man köper hus och bosätter sig på Österlen eller i norra och nordöstra Skåne där tomt- och huspriser är betydligt lägre än på den västra sidan. Vi har motsvarande utveckling i Danmark, där man deltidsbosätter sig på öarna eller på Jylland.

En del bosätter sig permanent på landet. De är ofta privilegierade, kan arbeta på distans även om arbetsgivaren fysiskt har adress i Köpenhamn eller Malmö. Drömmen om en hästgård och livet med barn och familj på landet kan därmed förverkligas. Men de allra flesta har kvar en lägenhet i staden, och använder det nya huset för fritidsboende eller som det blir allt

vanligare som andrabostad. Arbetsmönstren förändras dramatiskt efter 2010. Allt fler kan göra en del av sitt arbete på distans, på egen PC uppkopplade via nätet. Samtidigt är de själva och arbetsgivarna angelägna om att ha kvar det sociala livet och en kreativ fysisk mötesplats. Ett vanligt mönster är att man är på sin arbetsplats två-tre dagar i veckan och jobbar på distans två-tre dagar i veckan.

Det förändrade arbetslivet får många földeffekter. Många företag kan krympa kontorsytorna. Allt fler väljer kontorslandskap utan fasta arbetsplatser, dit man kommer och när som helst kan koppla in sin PC. Man satsar på sammanträdesrummen och så kallade kreativa ytor – mötesplatser för socialt umgänge och interaktion. En del företag satsar på egna lägenhets-hotell för sina anställda. Men generellt ökar också efterfrågan på mindre stadslägenheter. Res- och pendlingsmönstren förändras kraftigt. Alla åker inte längre samtidigt till och från jobbet. Trafiken blir mera spridd utan tydliga "rushhours".

Förändrade krav på service och tjänster

Kraven på till exempel barnomsorg och skola förändras kraftigt med de nya mönstren. Vissa föräldrar vill inte ha barnomsorg alla dagar i veckan, men istället kanske man då och då vill ha 24 eller till och med 36 timmar i sträck. När den nya tekniken och pedagogiska metoder utvecklats i interaktion under några år ser vi också nya utbildningsmönster. Elever i alla stadier arbetar mera hemma, eller i grupper med

elever i grannskapet. Samtidigt ska de vara i skolan viss tid. Ett danskt virtuellt gymnasium lockar många elever i Skåne. Huvuddelen av tiden kan man plugga på distans, men några veckor varje termin, så är det internatförläggning på södra Själland.

Den flexibilitet som i ökad utsträckning krävs av barnomsorg, skola mm öppnar för privata entreprenörer. Den offentliga sektorn har svårt att ställa om och anpassa sig till efterfrågan. Medborgarkraven på omläggningen av de offentliga stöden, särskilt i Sverige, blir därför starka. Stat och kommuner väljer i ökad utsträckning olika vouchersystem där medborgarna får en viss summa pengar och sedan efter egen värdering väljer skola, barnomsorg eller annan offentlig service. Detta gäller också sjukvården, där distanskonsultationer via nätet blir allt vanligare. Man kanske har sin läkare någon helt annanstans än i den kommun där man just då bor eller befinner sig i. Den offentliga sektorn drar sig mer och mer tillbaka som utförare och tillhandahållare av service och tjänster. Istället växer flera privata företag fram inom det som traditionellt varit den offentliga sektorns områden. Privata försäkringar kombineras med offentligt stöd.

Fortsatt urbanisering

Utflyttningen (eller deltid utflyttningen) från city-kärnorna innebär dock inte att den starka urbaniseringstrenden bryts. Tvärtom det är den "nära landsbygden" i närheten av storstäderna som växer.

Dessutom sker en urbanisering av arbetsplatser. Även när man arbetar virtuellt krävs det en fysisk lokalisering av arbetsplatsen. För nätjobben finns i allt högre grad arbetsgivaren eller uppdragsgivaren i storstaden. Nätjobbaren, vare sig det är en journalist, arkitekt, läkare eller IT-utvecklare har också ett professionellt sug efter att fysiskt träffa, möta, umgås med kolleger. Därför blir det perfekta mixen att bo både i storstaden och samtidigt på det nära landet. Bekvämlighet och höga bränslepriser innebär också att man helst ska kunna ta tåget.

Högre utbildning med varumärke

Även universitets- och högskoleutbildningen påverkas och förändras kraftigt av den digitala revolutionen. De regionala utbildningsinstitutionerna får en stark global konkurrens genom att den högre utbildningen blir virtuell. De stora varumärkena Harvard, Oxford, UCLA etc blir gigantiska utbildningsinstitutioner på nätet. Över hela världen deltar studenter i föreläsningar och seminarieövningar på distans. Lokala och regionala franchiseföretag till de här universiteten kompletterar med regionala mötesplatser för gruppövningar, undervisningsstöd, examination och studentumgänge. I Öresundsregionen etablerar sig på det här sättet tre globala elituniversitet under perioden 2010 – 2020.

De gamles by

Annars är den demografiska situationen det stora problem som diskuteras i Öresundsregionen efter 2010. Nettoinvandringen till regionen ligger nära noll. På den danska sidan minskar befolkningen medan det fortfarande är ett visst födelseöverskott i Skåne. Flyttströmmarna från utlandet har i stort sett strypts. Säkerhetssituationen och stämningarna i Europa har inneburit att EU skärpt sin asylpolitik och gränsbevakningen mot så kallade illegala invandrare har blivit väldigt effektiv. Det är knappast möjligt att tränga igenom det elektriska staket som omsluter "Festung Europa". Företagens – både utländska och inhemska – behov av att anställa utländska experter har också minskat kraftigt, eftersom nödvändiga kompetenstillskott i allt högre utsträckning sker virtuellt via nätet.

Den minskade inflyttningen bidrar starkt till konjunkturavmattningen och lägre tillväxt. Efter att några år ökat, så sjunker bostadsbyggandet igen från och med år 2009. Behovet av kontorslokaler minskar reellt efter 2014 och det finns många tomma lokaler på bägge sidor Öresund.

Från och med 2008 – 2009 börjar den förvärvsaktiva delen av befolkningen (25-64 år) att sjunka. På den danska sidan är minskningen dramatisk med mer än femtusen färre i arbetskraften för varje år. På den skånska sidan sker också en viss minskning, men inte alls i samma takt. Än besvärligare blir ekvationen när man ser att antalet äldre samtidigt blir större

både på den danska och svenska sidan. Om man ser på de förvärvsaktiva som andel av totalbefolkningen så blir minskningen dramatisk. I Danmark hade regeringen till viss del tänkt sig att kompensera bortfallet av förvärvsaktiva med att reformera efterlönesystemet och höja pensionsåldern. Det är emellertid något som man i flera år i rad misslyckas att samla en majoritet bakom i folketinget.

Till en del löser Hovedstadsområdet sina arbetsmarknadsproblem med att rekrytera på den svenska sidan. Men det går inte att komma ifrån att ett par tre tusen personer lämnar arbetsmarkanden varje år utan att kunna ersättas. Samtidigt ökar antalet äldre kraftigt och med den utvecklingen av ett ökat vårdbehov.

Befolkningsförändringarna och de ökade behoven i vården av antalet äldre har dock det goda med sig att arbetslösheten i stort sett försvinner även på den svenska sidan. Detta trots att konjunkturen inte är på topp och att utflyttningen av arbetstillfällen till låglöneländerna fortsätter. Arbetsmarknadssituationen i sig utgör en väsentlig drivkraft bakom utflyttningen, eftersom den driver på löneutvecklingen. Alla som vill och kan arbeta får också ett jobb, ibland först efter utbildning eller omskolning, och då ofta jobb i vårdsektorn. Kraven på de arbetslösa att ta jobb eller utbildning blir i stort sett kompromisslösa både på den svenska och danska sidan, om man inte accepterar jobberbjudan fryser alla former av ersättning inne.

Produktiviteten ökar

Totalt mattas tillväxten, mer på den danska än svenska sidan, till kring 1,5 procent i genomsnitt per år. Vi ser dock en tydlig ökning av BNP/förvärvsaktiv. Produktiviteten i arbetslivet har ökat efter hand som informationsteknologin och robotarna slagit igenom på bred front. Till exempel har antalet anställda inom detaljhandeln minskat kraftigt. Näthandeln har inneburit en tydlig rationalisering. Livsmedelsmarknaden täcks framåt 2020 av näthandelsföretag som distribuerar över hela regionen. Leveranserna utgår från distributionscentra där beställningarna hanteras i datorer och plockningen utförs av robotar. Men även butiker och köpcentra i den verkliga världen har kraftigt kunnat minska på personaltätheten. I köpcentra finns till exempel ingen kassapersonal kvar, kunderna checkar in med fingeravtryck och kontokort och när de checkar ut avläses automatiskt vilka nyplockade varor de tar med sig. På många ställen sker också varuförsörjningen i butikslokalerna av automatiserade logistikoperatörer som hanterar leveranserna under natten.

Ett annat exempel är den offentliga sektorn där man också kunnat minska personalen. Det är nu inte bara förarlösa tåg i metron, vilket Köpenhamn haft länge. Många jobb är helt förändrade. Kommunernas bibliotek ligger helt på nätet, där man laddar ner böcker i sina läsplattor eller e-readers. Tunga lyft inom vården är helt borta. Robotar och intelligenta sängar sköter detta. Rullatorn eller rullstolen har utvecklats

till en intelligent assistent som regelbundet håller koll på blodtryck, hjärtfrekvens och andra viktiga värden samt larmar om något är onormalt, vidare serverar den medicin vid rätt doser och rätt tidpunkt. Lärartätheten har kunnat minska genom mer nätundervisning. Exempelen är många på den mycket kraftiga produktivetsutveckling som traditionellt offentliga tjänster genomgår, men nu huvudsakligen i privata företag.

Reella och virtuella jobb

Samtidigt finns det ju många jobb som måste utföras av människor och som inte kan utföras på nätet. Jobb som kräver fysisk kontakt med människor. Det gäller omsorgstjänster; alla som ska hantera det fysiska varuflödet, leveranser detaljhandel etc; turism och event, den "nära" turismen växer kraftigt i Öresundsregionen; säkerhet, polis, brandkår, handverk, service och underhåll –faktiskt fortfarande det dominerande antalet jobb. Även dessa jobb finns i allt större utsträckning i storstadsområden, även om man märker en viss spridning till ringar lite längre bort från citykärnorna, för att också tillfredsställa den nya efterfrågan på den nära landsbygden.

Men de nya nätjobbarna är tillräckligt många och de nya mönster som växer fram i fotspåren av den digitala revolutionen är tillräckligt starka för att 2015 orsaka en skattekonflikt mellan Sverige och Danmark. Den uppdelning man dittills haft, att man betalar skatt där man jobbar, samtidigt som man varje år gör en avräkning mellan länderna för att

kompensera för kostnader som uppstår där man bor, fungerar inte rättvist enligt flera skånska kommuner. För det första underkompenseras man i det svenska skatteutjämningsystemet, men för det andra varför ska en person som vistas huvuddelen av sin tid i Skåne – både jobb och fritid – skatta i Danmark för att arbetsgivaren har en fysisk adress där. Vem ska betala utbildningen för barn som går i skola i Danmark, men bor i Sverige och får huvuddelen av undervisningen via nätet? Varför ska man i Skurup betala barnomsorgen för en dansk medborgare som läser till civilingenjör på Stanford. Frågorna betraktas som för komplicerade och det finns en ovilja från bägge regeringarna och gå in och reellt diskutera möjliga lösningar.

Näringsstruktur

Den privata tjänstesektorn växer snabbt. Allt fler jobbar i mindre företag, mindre organisationer, som enmansföretagare i nätverk. Det handlar för det första om jobb med en global marknad; jobb som kan utföras på en dator; beställas och levereras över nätet. Arkitekter, journalister, konstruktörer, programvaruutvecklare, universitetslärare med flera jobbar nu på det här sättet i flexibla organisationer och på flexibla arbetsplatser. Även många konferensarrangemang, event, nöjes- och kulturproduktion flyttar på det här sättet in på nätet. Men för det andra handlar det också om jobb inom vård och omsorg samt service och underhåll. Jobb där man måste var på en bestämd plats. Men även här tas uppdragen över av

mindre och medelstora företag. Kraven på flexibilitet och anpassning gör dock att allt fler väljer alternativ utanför den offentliga sektorn. En politik med penga- och vouchersystem har förstärkt den här utvecklingen. Detaljhandeln minskar antalet anställda medan logistik och varuleveranser växer kraftigt när det fysiska varuflödet p g a internethandeln ökar. Informationsteknologin är en starkt växande bransch. Turism och event minskar, samma sak traditionell industriproduktion. Byggbranschen gå efter en tydlig uppgång i början av perioden starkt tillbaka fram mot 2020.

Arbetsliv och fritid i förändring

De omfattande strukturförändringarna samtidigt som arbetskraften de facto minskar, ställer stora krav på anpassningar på arbetsmarknaden. Det går huvudsakligen bra eftersom rationaliseringar och produktivitetsökningar minskar behovet av arbetskraft. Men hela den nya flexibiliteten i samhället ställer krav på flexibilitet i service och tjänster. Nätet har öppet 24 timmar om dygnet. Det ställer krav också på det omgivande samhället att ha öppet hela dygnet. Barnomsorg 8 – 17, frukost- och lunchserveringar och så vidare är ett minne blott. Nu krävs allting hela tiden. Kunderna är heller inte regelbundna.

Samtidigt öppnar den här utvecklingen stora möjligheter för den nya stora pensionärsgenerationen. Man kan ta på sig deltidsjobb, vara back up och jour,

hoppa in vid säsongstoppar. Många pensionärer fortsätter också att jobba till långt efter 65 års åldern. Det finns flera skäl till detta. Ett är att pensionerna inte blir så höga, samtidigt som levnadsomkostnaderna stiger, drivna av en förvärvsaktiv befolkning som tjänar mer. Det blir möjligt tack var IT att delta i förvärvslivet på mer flexibla grunder, deltidsjobb och tillfälliga jobb, en del kan till och med utföras i den egna bostaden. Många vårdföretag anställer också yngre äldre för att umgås och ha social kontakt med äldre/äldre på vårdinrättningar som komplement till maskiner och robotar.

Överhuvudtaget jobbar vi mycket. Arbetstiden per capita har stigit kraftigt i förhållande till början på seklet. Många har flera jobb, man kombinerar arbete på den virtuella arbetsmarknaden med arbete på den reella. Till exempel är det vanligt att specialister av olika slag finns på bägge marknaderna. En läkare kan ha en lokal mottagning, men också en rådgivningssajt på internet. Butiker erbjuder köp både i det lokala köpcentret och över internet.

Det här innebär också att för allt fler förvärvsaktiva flyter arbete och fritid ihop. Fritidsaktiviteter är något man planerar in. Kulturupplevelser som musik, teater, opera, idrott etc tar allt oftare plats i det egna vardagsrummet. De fysiska kulturinstitutionerna domineras nästan helt av pensionärsgenerationen. Däremot blomstrar restauranger, caféer och andra träffpunkter. Många är ju helt oberoende av arbetsplats. Det går bra att ta med sina IT-hjälpmiddel till

caféet på förmiddagen, umgås med bekanta och obekanta samtidigt som man sköter sitt jobb.

Nyårsbetraktelse 2020

År 2020 skriver Politiken i sin nätupplaga att Köpenhamn har omvandlats till "de gamles by". Medelåldern stiger år från år. Det intressanta är att detta kunnat ske utan några större välfärdsluster. Till en del beror det på att Köpenhamn

kunnat lösa sina arbetsmarknadsproblem med rekryteringar på den svenska sidan. Men det viktigaste skälet är den nya tekniken och den produktivitetensutveckling den har fört med sig. Men, menar Politiken, det finns andra nackdelar att åldras som by. Vi får akta oss för att vi inte också blir de "senilas by" – nu när fyrtinglisterna under de kommande åren börjar bli riktigt gamla.

Scenarioprofiler

	Scenario 1	Scenario 2	Scenario 3	Scenario 4
	Tillväxtstrategi, universitet och forskning	Tillväxtstrategi, nyföretagande, privatiseringar	Reformerad välfärdsstat, innovationssamhället	Produktivitetenslyft
Integration / harmonisering	Mellanstatlig EU, Norden	Marknaden	Norden	Marknaden, internet
Arbetsmarknaden	Integrerad, balanserad	Skåne försörjer	Skåne försörjer	Virtuellt integrerad
Årlig ökning av bruttoregionprodukt	3,30%	3,20%	2,60%	2,70%
Årlig ökning av bruttoregionprodukt per capita	2,70%	2,70%	2,00%	2,70%
Produktivitet	2,80%	2,50%	1,80%	2,50%
Befolkningstillväxt	20.000	15.900	20.700	2.000
– varav Sverige	13.100	11.400	11.500	3.200
– varav Danmark	6.900	4.500	9.300	– 1.200

DELRAPPORT 2

Öresundsregionen i ett (retro)perspektiv

Denna delrapport inleds med en översikt över och uppdatering av de tillväxtperspektiv, som redan identifierats i samband med debatten kring brobeslutet. Därefter följer värderingar och sammanfattningar av de samtal som vi har fört med iakttagare och regionala aktörer. Delrapporten avslutas med data som indikerar Öresundsregionens internationella konkurrensposition.

Sju perspektiv på förändring

Det öresundsregionala utvecklingsprojektet måste ses i ljuset av nya utvecklingsmöjligheter, som har öppnat sig efter att bron över sundet har tagits i bruk. Vi har sonderat sju utvecklingsperspektiv. De samverkar inbördes och det finns överlappningar mellan dem.

Perspektiv 1 – knutpunkt Scandinavia

För det första har de skandinavisk-europeiska trafikströmmarna koncentrerats ytterligare till Öresundsregionen som redan sedan tidigare varit, men nu ännu mera utpräglat har blivit, Skandinavien viktigaste trafikknutpunkt. Den internationella trafiken har den effekten att dess knutpunkt är mycket attraktiv för många olika typer av verksamheter, också verksamheter som inte har någon speciell anknötning till transporter. Det är helt enkelt bra att lokalisera sig på ett ställe där det finns tillgång till terminaler och möjligheter att skifta mellan olika materiella och immateriella trafikformer.

Sedan år 2000 har fler och fler verksamheter med nordiska huvudkontor valt Öresundsregionen för

sin lokalisering framför Stockholm¹. Köpenhamn och Stockholm är de enda nordiska centra i detta hänseende. År 2000 hade Stockholm 23 verksamhetsetableringar medan Öresundsregionen hade 20. Det aktuella talet för 2006 är på motsvarande sätt 26 för Stockholm och 28 för Öresundsregionen.

Perspektiv 2 – press på upptagningsregionens gräns mot Stockholm

Det andra utvecklingsperspektivet handlar om upptagningsregionen och framför allt om att gränsen mellan den stockholmska och köpenhamnska storstadsprodukten flyttar sig längre norrut. Det rör sig om användningen av överordnade tjänster, utvalda varor och kultur och om tillgång till och användning av terminaler. Avståndet till den köpenhamnska storstadsprodukten har blivit kortare och vägen kortare för en rad potentiella kunder som är lokaliserade mellan de två skandinaviska metropolerna. Flygplatsen i Kastrup har upplevt en betydande utvidgning av sitt upptagningsområde och luftfrakt ut från Sydkandinavien går nu nästan i sin helhet via Köpenhamn. Parallellt upplever Strøgets butiker, inköpscentret Field's, den köpenhamnska teatervärlden, Tivoli och business-to-business serviceverksamheter en ny tillströmning av sydsvenska kunder. Ändrat kundbeteende i området mellan Köpenhamn och Stockholm smittar också av sig på Malmö där man menar sig kunna se nya kunder från det nämnda området. Man kan i varje fall se att Malmö avancerar i den svenska stadsrankningen. Det rör sig framför allt om tillkomsten av nya typer av serviceverksamheter.

¹ Olshov, A., P. Levring, C. W. Matthiessen & H. S. Christensen (2006): *Glokalisering 2006: Internationale koncerner i Norden*. ØI-forlag

Perspektiv 3 – regional integration

Den tredje nya tillväxsfaktorn är integration. Den är konsekvensen av att samtliga resurser i Öresundsregionen, som kan utnyttjas på ett meningsfullt sätt efterhand också kommer att bli utnyttjade. Det är nya stordriftsfördelar som kännetecknar detta perspektiv där rationellt handlande är drivkraften. Man kan utnyttja nya samspel drivna både av prisskillnader och av skillnader i urval. Kunder kan efterfråga utbud från hela området och det har också skett en markant integration inom detaljhandeln och upplevelseekonomin. Det satsas vidare på att skapa ett samspel mellan en rad av Öresundsregionens näringslivsmässiga styrkepositioner och man kan förvänta sig att utnyttjandet av det man är bra till "på andra sidan" kommer att öka. När nya stordrifts- och integrationsfördelar har frigjorts kan vinster i form av ekonomi, levnadsvillkor, jobb och upplevelser utnyttjas².

Det finns många goda exempel på lyckad integration. Öresundstrafiken, Copenhagen-Malmö Port och hortonomutbildningen nämns ofta. Enligt näringslivets Öresundsindex haltar dock integrationen och går i snigelfart³. Det gäller i hög grad arbetsmarknaden.

Öresunds Industri- & Handelskammaren har mot bakgrund av en rad indikatorer gällande trafik, handel, samarbete, omkostnader och arbetsmarknad mätt integrationsutvecklingen sedan år 2000.

En hundra procentig integration innebär att man kan tala om en Öresundsregion, som är lika integrerad som Sjælland. År 2001 var talet 53 procent och år 2006 ligger det på 64 procent. Analytikerna anser att det statliga trycket på integrationsbarriärerna är mycket lågt och konstaterar till exempel att höga arbetslöshetstal i Skåne och låga dito i Danmark skriker på en aktiv insats.

Perspektiv 4 – dynamiska effekter

Det fjärde utvecklingsprojektet siktar på att frigöra nya synergier. Man kan förvänta sig att resultatet av de samlade ansträngningarna är större än summan av ansträngningarna "var för sig". Två plus två ska gärna bli fem. Det är inte bara inspiration, som ger detta utvecklingsprojekt mening. Det är också upplevelsen av att man både stödjer och kompletterar varandra. Till exempel får man tillgång till varandras nätverk genom att samarbeta. Man uppnår effekten av de samlade utbildningssystemen och sjuka människor kan behandlas på andra sätt än där hemma. Det goda exemplet på synergieffekten har Öresundsbron stått för. Där har man utnyttjat den gemensamma mängden av möjligheter under byggperioden och uppnått det nästan sensationella, nämligen att anläggningen blev klar i förtid och till budgeterat pris.

² Ett exempel från sjukhussektorn: Vi antar att en sällsynt sjukdom som kräver kirurgisk behandling, årligen drabbar 100 patienter av en population på tre miljoner människor. Vi antar vidare att behandlingen kostar 500.000 kronor per patient, och att en väl fungerande avdelning klarar 100 behandlingar per år, och att en avdelning, oavsett antal patienter, har fasta avgifter för fastigheten, utrustning och personal motsvarande 20 miljoner kronor per år. Om man väljer en lösning med en avdelning som täcker alla regionens invånare, kostar en operation totalt 700.000 kronor. Om man däremot väljer en lösning med två avdelningar, där den ena behandlar 33 patienter och den andra 67 patienter, kostar behandlingen på det första stället 1,1 miljoner kronor medan avdelningen med lite mer att göra kommer undan med en utgift på 800.000 kronor per behandling. Till saken hör att personal på en avdelning som utnyttjas maximalt blir bättre på att utföra operationen och att hälsokvoten alltså förbättras.

³ Öresund Industri- & Handelskammer (2006): Erhvervslivets Øresundsindex

Perspektiv 5 – avancemang i storstadshierarkin

Utvecklingen av en specialiseringsprofil mot bakgrund av det samlade underlaget för aktiviteter ger det femte tilläxtperspektivet. Öresundsregionens samlade massa av aktiviteter, människor, kunder, klienter och institutioner skapar en gemensam marknad för ny verksamhet, som just nu inte finns i området. Det ger plats till aktiviteter i form av specialiserade avdelningar för sällsynta sjukdomar på sjukhusen, nya kulturella aktiviteter och idrotts-grenar som överskrider kritiska massor. Nya kunder till nya flyglinjer och affärsservice, som vi idag köper i stora metropoler, kommer att etablera sig i Syd-skandinavien.

En ny dynamik bakom utvecklingen av områdets specialiseringsprofil kommer att ha en självförstärkande effekt eftersom en sådan utveckling bidrar till att skapa en ytterligare tillväxt och därmed en ännu större massa. Ett mer raffinerat storstadsprojekt står nämligen i utsikt och ett sådant honoreras.

Om specialiseringsprofilen kan man konstatera att här är det en stark utveckling inte bara i kraft av att nordiska huvudkontor i ökande grad lokaliseras i Öresundsregionen. Helt nya typer av aktiviteter etablerar sig med utgångspunkt i områdets samlade tyngd och bärkraft. Det finns en rad goda exempel på den nya dynamiken, såväl i form av nylokaliseringar som i form av utvecklingsprång orsakade av verksamhet i området.

Storköpenhamn har under många år efterfrågat internationella hotellkedjor. De skandinaviska hemmabaserade kedjorna Radisson och Scandic har funnits länge här, men inte de andra stora. Så är inte längre fallet. Både Marriott och Hilton har etablerat sig bland annat på grund av att de tror på det öresundsregionala utvecklingsprojektet.

Även Daimler-Chrysler representerar ett exempel på utveckling av Öresundsregionens specialiseringsprofil. Mot bakgrund av en enkel analys, där man konstaterade att 28 procent av företagets skandinaviska kunder var lokaliserade närmare Stockholm än Köpenhamn, medan 70 procent av samma kundkrets hade adresser som låg närmare Köpenhamn än Stockholm, så beslutade man sig för att samla sina huvudkvarterfunktioner i Öresundsregionen.

Bland aktiviteter som är helt nya typer av verksamheter kan nämnas detaljhandelscentret Fields i Örestad, Hyllie-projektet i Skåne och Ingvar Kamprads Designcenter i Lund. Däremot representerar en rad andra förnyelser mer en modernisering och utbyggnad av Öresundsregionens hittillsvarande specialiseringsprofil. Det gäller utbyggnaden av Nordens största kongresscentrum (Bella Center), etableringen av offentliga institutioner i Örestad (Danmarks Radio, Det Kongelige Bibliotek och Rigsarkivet), Ericssons kontorskomplex i Lund och Dunkers kulturhus i Helsingborg.

Perspektiv 6 – marknadsföring av den sydkandinaviska storstadsregionen

Det sjätte perspektivet är marknadsföring av området för turister och nya investerare. De organisationer, som har till uppgift att dra till sig externa kunder kan utnyttja att den samlade massan är mer lätthanterlig att sälja till än de två regionernas massor var för sig. Den internationella metropolen och kulturstaden kan marknadsföras som en del av de sydsvenska möjligheterna och svensk storindustri och natur, som en del av den Köpenhamnska produkten. Marknadsföringsorganisationerna kan organisera gemensamma produkter. Ett aktuellt exempel är projektet "Copenhagen/Öresund: One destination - two countries", där turistorganisationerna tillsammans med andra⁴ och med stöd av en cirka 100 miljoner kronor stor budget marknadsför destinationen och en rad turistrelaterade öresundsregionala produkter till internationella turister.

När det gäller stora kongresser kan man dra till sig de samlade resurserna i hela regionen och därvid kan marknadsföringen utvidgas. Området har ju bevisat att man kan hantera gigantiska uppgifter (Øresundsbron) och lösa dem utmärkt. Också när det gäller att dra till sig främmande kapital är det upplagt för att marknadsföra områdets samlade slagkraft och peka på att man får tillgång till två system till priset av ett.

Marknadsföringsorganisationer upplever för tillfället att stora evenemang har fått ett bättre fundament. Varken Rotary International Convention (med cirka 20.000 deltagare), cancerkongressen (6.000) eller diabeteskongressen (6.000) hade kunnat komma till regionen utan Malmös hotellkapacitet. Parallellt med detta har dragningskraften för internationella investerare förstärkts, där till exempel Medicon Valley-konceptet har varit huvudargumentet för medicinverksamhetens lokaliseringsbeslut (Biogen).

Köpenhamn har haft stor framgång när man ser på antalet nya lokaliseringsbeslut, det vill säga beslut att lokalisera sig i staden. År 2000 var man nummer 19 på världslistan och år 2005 var man nummer 7. Denna succé hade inte blivit till utan den öresundsregionala dimensionen. Den kritiska massan uppnås för en rad möjliga och realiserade aktiviteter när man betraktar hela öresundsregionen som en region. Argumentet används vid marknadsföring av staden och slår igenom i verklighetens lokaliseringsbedömningar.

Perspektiv 7 – utvecklingsoptimism

Den sjunde tillväxtfaktorn är optimism. De nya utvecklingsfaktorerna samspelar och innebär dynamik. Dynamik är också självförstärkande. Den skapar en vilja att satsa på ytterligare förnyelser, såsom Citytunneln i Malmö och tunnelbanan i Köpenhamn. Man blir motiverad att starta stora projekt, till exempel Örestad på Amager, Turning Torso och

⁴ SAS, VisitDenmark, Region Skåne, Wonderful Copenhagen och The European Regional Development Fund

Västra Hamnen i Malmö, och man tar sikte på evenemang som man initialt ansåg vara orealistiska – till exempel America's Cup och de olympiska spelen. Öresundsregionens invånare och företag har redan fått ett nytt självförtroende och den svenska och den danska staten har satsat stort på att utveckla infrastrukturen, vilket bidrar till optimism och en positiv utvecklingsstämning. Bägge förhållanden var emellertid mer positiva vid tiden omkring broöppningen. Denna kovändning kan tillskrivas den fallande tilliten till staternas handlingskraft, den lokala organisationskapacitetens bristande förmåga och mediernas anekdotmässiga behandling av utvecklingsprojektet.

De sju tillväxtperspektiven tecknar både var för sig och tillsammans bilden av drivkrafter som kan lyfta Öresundsregionen till en nivå som man inte hade fått utan bron. Monika Yngvesson säger att mervärdena av det öresundsregionala utvecklingsprojektet är den variation i boendemiljöer, utbildning, arbets- och levnadsvillkor och natur- och kulturupplevelser som man kan erbjuda tillsammans. På en jämfört med andra regioner liten areal och inom korta avstånd finner man allt från den globala, dynamiska storstadsmiljön till landsortsstädernas attraktiva småskalighet. Det är Öresundsregionens samlade innehåll som ger mervärde och konkurrenskraft och som en samlad marknadsföring bör uttrycka.

Några bedömningar

Det öresundsregionala utvecklingsprojektet har enligt Ilmar Reepalu tre etapper. Den första etappen var visionär och visionerna skapades för bron. De har i det stora hela fortfarande bärkraft. Därtill kommer den nyare visionen om en euroregion. Den andra etappen inleddes med broöppningen. Nu skulle krafterna släppas lös och visionerna göras till verklighet. Dessvärre har media fokuserat på det man inte klarade medan allt det man klarade behandlades med likgiltighet. Just nu står man inför en tredje etapp som ska bäras av nya visioner, nya drivkrafter och nya projekt. Frågan är om en ny fas i den visionära processen är realistisk.

Bron över Storebælt var avslutningen på en process som gick ut på att binda ihop Danmark. Øresundsbron är början på en ny process präglad av barriärer. Det är tydligt att de två staterna inte har varit speciellt framstående i att radera barriärerna och att de visat en allmän frånvaro i frågan om integrationsprocessen mellan Skåne och Själland (Sven Landelius). Det politiska vridmomentet, som var på topp vid broöppningen (och bron var ett politiskt projekt) är försvagat.

Integrationsprocessen går hela tiden framåt, men inte så fort som många hade förväntat sig (Christine Axelsson). Det krävs en starkare insats för att minska barriärerna, men samtidigt är tålamod nödvändigt. Den långsiktiga potentialen finns och regionens

invånare ska få möjligheten att upptäcka vad regionen har att erbjuda av handel, natur, kultur, utbildning, kommunikation så att "den andra sidan" blir ett naturligt alternativ.

Den dansk-svenska integrationsprocessen har alltså förlöpt långsammare än vad många trodde. Per Unckel menar dock att integrationsprocessen går bättre än många tror, men att kunskapsnivån om den faktiska utvecklingen är bristfällig hos många beslutsfattare. Han konstaterar dock att vi är långt ifrån middagstalen om Öresundsregionen från år 2000. Regionen står absolut inte överst på den nationella dagordningen i varken Sverige eller Danmark. Det är en sak för Köpenhamn och Malmö och möjligtvis för Skåne och Själland.

Lars Frithiof är till exempel förvånad över att det inte varit någon explosion i kulturellt samarbete. Kommunerna arbetar för sig själva och i praktiken är det nationalpolitiska intresset för öresundsprojektet fallande. Stockholmspolitiker är inte intresserade av projektet och i Danmark fokuserar man hela tiden på problemställningen Köpenhamn kontra provinsen. Det är för många åtskilda initiativ och för många organisationer i regionen som pockar på uppmärksamhet och som tar på sig äran för att driva på integrationen.

Öresundsvisionen var från början av 1990-talet buret av lokala syften att lägga samman de båda regionerna till en. Efterhand fick man mer internationella

perspektiv. I ett skånskt perspektiv var man präglad av en krisstämning som efterhand avlöstes av framtidstro. Man ville bli en del av den internationella storstadens kvaliteter. De drivande personerna var i tur och ordning Per-Olof Berg – Lars Engkvist, Joakim Ollén och Hans Cavalli-Björkman. I ett köpenhamnskt perspektiv var visionen likaledes ett svar på dansk nationalpolitisk missgynnande av storstaden under 1980-talet när infrastruktur och statsinvesteringar kanaliserades till Jylland. Det lokala köpenhamnska perspektivet var att man ville skapa en större marknad. Man ställde krav på Skåne. Till Per-Olof Bergs bild hör att många opinionsbildare trodde på tanken om en stark utvecklingsaxel Köpenhamn – Göteborg – Oslo. Den tron har man lämnat till fördel för ett storstadskonkurrenskoncept.

Sven Landelius konstaterar att debatten om öresundsintegrationen drivs populistiskt och saknar en diskussion om den grundläggande idén. Debatten om framtiden har närmast blivit undertryckt och ligger i vart fall längre och längre ned på dagordningen. Han rekommenderar att man stärker den visionära processen och att man tydligare samlar sig kring visionen. Trots brist på vision och trots bristande förmåga och insatsvilja blomstrar nämligen kreativiteten i regionen och det är verkligen något som man kan bygga framtidstron på.

Mediernas svaga intresse är föremål för stor uppmärksamhet. Monika Yngvesson tycker att

ambitionerna efter en period med stort intresse för det som hände på "den andra sidan" nu är nedlagda. Nu fokuserar medierna närmast på passivitet i öresundsfrågor och har inte alls tagit på sig någon roll av aktiva rapportörer än mindre försökt att driva politikerna och företagen till en ökad insats.

Vid tiden för öppningen av bron satsade medierna ganska hårt (Berlingske Tidende, Sydsvenska Dagbladet och Rapidus), med det gick inte och initiativet blockerades (Jan Wifstrand). Erfarenheterna var att nyheterna om den andra sidan behövde vara större för att man, framför allt danskarna, skulle läsa om dem. Den aktuella mediesituationen visar hela tiden en avvaktande hållning till integrationsfrågan. De stora dagstidningarna, Berlingske Tidende, Politiken, Jyllands-Posten och Sydsvenskan har bara marginellt ökat fokus på öresundsregionala frågor och den ömsesidiga mediesituationen signalerar inte något större integrationsregionalt intresse. Täckningen av evenemang på den andra sidan är yttlig och till exempel sporten behandlas helt underlödigt trots näringslivets intresse (sponsorer). Till bilden hör att danska företag annonserar i mycket begränsad omfattning i skånska medier och att varken svenska eller danska annonsörer helt har förstått att använda danska konsulter i Danmark och svenska i Sverige. Resonemanget kring mediernas svaga engagemang är att varför skulle medierna satsa när integrationen går så långsamt som den gör. Jan Wifstrand är oenig i bedömningen och menar att medierna borde ha prioriterat upp det öresundsregionala området.

Ilmar Reepalu betonar nationalstatsperspektivet kontra EU-perspektivet och han anser att det senare är nere i en vågdal sedan några år. När pendels svänger åt andra hållet och EU-perspektivet tar fart kommer nationalstaten återigen att få mindre betydelse. Det kommer också att gälla nationalstatens symboler och den tyngsta av dem är huvudstadsfunktionen. Med det förväntade uppsvinget för EU-frågor räknar han med att huvudstadsfunktionen kommer att tappa terräng i EU och andra rangens städer kommer att få vind i seglen. Ilmar Reepalus analys presenterar företagen som nationella oavsett internationalisering och deras lokaliseringsval som nationellt fixerade och därmed, åtminstone för tillfället, som huvudstadsfixerade.

Integrationsprocessen

En stad eller en stadsregion är en koncentration av människor, aktiviteter, företag, institutioner, byggnader och infrastruktur. En stad är strukturerad med utgångspunkt i terminaler och nätverk av vägar, järnvägar, kablar och ledningsdraging. En stad består av marknader för arbete, bostäder, upplevelser, tjänster och varor. En stad fungerar med strömmar av människor, varor, information och pengar. En stad har en kulturhistoria som innebär en eller annan grad av gemenskap och identitet, och en stad har ett namn som invånarna identifierar sig med och som kan bli ett varumärke. En stad har ett territorium och ett upptagningsområde som kan avgränsas geografiskt. En stad borde vara, men

är sällan, en politisk enhet. Städer består av kvarter, stadsdelar, centra och förstäder. Städer har växt från ingenting till sin nuvarande storlek och under växtprocessen har andra städer helt eller delvis integrerats in i den dominerande enheten. Några enheter har mist sin identitet under processen, andra har bevarat den i en viss omfattning, fast de blivit delar av överordnade system.

Öresundsregionens stora städer dominerar utvecklingen enbart i kraft av sin tyngd. Storköpenhamn rymmer drygt 1,8 miljoner människor och det västskånska området har knappt 0,9 miljoner invånare⁵. Det är det område som står i centrum när det gäller integrations- och storstadskonkurrensperspektiven. Resten av den själländska ögruppen har 0,6 miljoner invånare och omfattar städer som Næstved, Slagelse och Holbæk, medan resten av Skåne har 0,3 miljoner invånare bland annat i städerna Kristianstad, Ystad och Hässleholm. Även dessa upptagningsområden medverkar till att skapa en attraktiv region som inom korta avstånd spänner över dynamiska storstadsregioner, regionala centra, småstadsmiljöer och byar, och som rymmer stora produktiva lantbruksområden, rekreativa arealer och naturmiljöer av hög kvalitet.

Till bilden av regionen hör också att man i utkanterna finner områden med verklig ekonomisk utvecklingsproblematik. Regionen rymmer mångfald och spännvidd från den globala metropolen till byn på landet. Den själländska och skånska befolkningens enskilda värderingar och hållningsprofil ger tillsammans med säkerhets- och pålitlighetsnivån en rad konkurrens-

fördelar, till vilka också samhällsstrukturen hör. Till detta kommer det gränsregionala perspektivets utmaningar och möjligheter.

Det storköpenhamnska stadssystemet är ett system i balans och detsamma gäller det skånska. Det som börjat hända i Öresundsregionen är att området förändras från den gamla balanssituationen med två åtskilda väl fungerande system till ett system med en ny balans, som utmärker sig av nya strömmar med människor, varor, tjänster, information, energi och kapital, bestående av marknader för bostäder, arbete, handel och upplevelser, strukturerade av vägar, banor och terminaler och reglerade av gemensamma institutioner. Det kommer att handla om en rationell utveckling av regionens nya möjligheter för ekonomiskt samarbete. I det perspektivet innebär stärkta kontakter alltid potentialer för ökad produktivitet och därmed till förbättring av den samlade välfärden. Visionen om att skapa en sydkandinavisk storstadsregion är en realistisk vision, men man behöver inte någon speciell optik för att inse att vägen dit är lång. Visionen för det framtida stadssystemet tecknar en stad, som är differentierad i större omfattning än de två hittillsvarande stadssystemen var för sig. Den tecknar också en stad där två system och upptagningsregioner kompletterar varandra i en ny ömsesidighet och där man kan utnyttja varandras nätverk istället för en egentlig sammansmältning. Ingen av de tillfrågade förväntade sig total harmonisering och ett gemensamt namn är ingen realistisk tanke.

⁵ De danska siffror täcker huvudstadsregionen, och de svenska omfattar summan av de lokala arbetsmarknaderna Malmö och Nordvestskåne

Mot bakgrund av en studie av sex TEN-projekt⁶ (häribland Øresundsbron) bedömer Dominic Stead⁷, att det finns många exempel på gränsöverskridande samarbeten (fysisk planering, regional planering, arbetsmarknad, hantering av dricksvattenresurser), och att dessa som huvudregel finner plats inom en heterogen juridisk ram (EU-lagar, nationella lagar, offentlig rätt, privaträtt, formella och informella avtal). Det finns faktiskt inga bra exempel på att lagstiftaren stärkt det transnationella regionala samarbetet: "No legislation for facilitating cross-border integration" - inte heller i Öresundsregionen, där skattelagarna för pendlarna förverkligades för att fylla hål i statskassorna. Däremot finns det exempel på andra juridiska åtgärder i form av internationella traktat, bilaterala traktater, formella arrangemang, samarbetsprotokoll, konventioner och kontrakt. Men det finns inget specifikt instrument för gränsöverskridande samarbete på till exempel projektnivå. Det finns helt enkelt ingen formulerad plan för att samarbeta tvärs över landgränserna.

Det gränsöverskridande samarbetet kommer till uttryck i fyra dimensioner:

1. Regional utveckling, ekonomisk tillväxt och utnyttjande av nya stordriftsfördelar
2. Resursstyrning och miljöskydd
3. Förvaltning av kulturarven

4. Gränsöverskridande projekt som äger rum inom olika strukturer. Några ämnen hanteras av de befintliga offentliga strukturerna, andra hanteras av strukturer formade av existerande strukturer, åter andra sker i europeisk regi (euroregioner, Interreg), medan specifika aktiviteter klaras ad hoc.

Nationella gränser förstärker barriärer relativt eftersom ekonomiska och kulturella skillnader innebär olika systematik på de två sidorna av gränsen. Det gäller till exempel TEN-projekt, som i allmänhet inte har haft samma ekonomiska stöd som nationella projekt (Øresundsbron är för övrigt ett exempel på ett lyckat TEN-projekt). Inom nationerna finner man att regionala gränser bara presenterar denna problematik i en begränsad omfattning. En konsekvens är att gränsregioner är mycket mer beroende av privat kapital än nationella regioner. Frågan är hur privat kapital kan dra nytta av regional tillväxt som man inte kan vara med och planera. Kan man hitta nya sätt hur man kan finansiera gränsöverskridande aktiviteter?

Roger Vickerman⁸ slår fast att samarbete inte innebär ett nollsummespel. Tvärtom rymmer det möjligheten att utnyttja komplementära aktiviteter med ekonomisk tillväxt som konsekvens. Han anmärker att relationen mellan infrastrukturella investeringar och ekonomisk utveckling är komplex och beror på lokalisering, nätverk och investeringens omfattning. Roger Vickerman, som har en bakgrund

⁶ Trans-European Networks

⁷ Föredrag på möte om TEN-projekt i Regionernes Hus, Bruxelles, 3 mars 2006. Dominic Stead är research fellow vid Barlett school of Planning, London

⁸ Föredrag på möte om TEN-projekt i Regionernes Hus, Bruxelles, 3. mars 2006. Roger Vickerman är professor vid Barlett School of Planning

som analytiker av kanaltunnelns regionala effekter, anmärker dessutom att investeringar i nätverk erfarenhetsmässigt favoriserar stora centra och knutpunkter. Lille är det goda exemplet.

Jan Wifstrand bedömer integrationsprocessen som problematisk, men också med positiva inslag. Barriärerna är hela tiden överraskande många, såväl i stort (skattepolitik) som i smått (eländig korrespondens i den skånska tågtrafiken). Till den positiva momenten hör att tågtrafiken trots allt blev så omfattande som den är och att det synbarligen gått upp för danskarna att även Skånes utkant och bygder är intressanta. Danskarna flyttar i ökande omfattning dit och man etablerar dansk verksamhet utanför de stora västskånska centren. Han menar att Österlen har en stark framtid och att axeln mellan bron och Bornholm är intressant. Prisexplosionen på bostadsmarknaden i Malmö, Lund och Helsingborg har nu också nått Skånes utkant. Frågan är om lokalpolitikerna är uppmärksamma på detta och stödjer potentialen.

Jens Erik Christensen är generellt irriterad över att möjligheterna i Öresundsregionen inte utnyttjas speciellt mycket. Broavgifterna är för höga och han ser, bortsett från skatteregleringar för pendlare, ingen egentlig eliminering av barriärerna sedan bron öppnades. Det tillskriver han framför allt ett dåligt klimat mellan den danska och svenska regeringen. Varken Göran Persson och Poul Nyrup Rasmussen eller Göran Persson och Anders Fogh Rasmussen har lyckats samarbeta.

Integrationsprocessen är igång. När det gäller utvecklingen i trafiken kan man konstatera en jämn och konstant växande ström. Man kan observera en förväntad nedgång i antalet svenska hotellgäster i Köpenhamn och en kraftig ökning av antalet svenska endagsturister. Köpenhamns närmarknad har blivit större. Man kan i övrigt förvänta sig en ytterligare ökning av Köpenhamns närmarknad när snabbtåget mellan Göteborg och Malmö är klar (när tunneln genom Hallandsåsen öppnas). En annan tydlig tendens är att Köpenhamn står starkare än tidigare vad gäller att dra till sig attraktiva märkesvarubutiker och att det talas om en självförstärkande process. Biljettförsäljningen till stora arrangemang har blivit binationellt. Också integrationen mellan bostadsmarknaderna är ett positivt element vad gäller integrationen. Detsamma gäller till exempel skapandet av Copenhagen-Malmö Port. De positiva exemplen visar att "det går att göra" (Lars Bernhard Jørgensen och O. Rolf Larssen).

Sedan bron öppnades har ekonomin varit stark, konstant uppåtgående och utan konjunktursvängningar. Tillväxten har varit bred och det har varit och är byggboom. Mads Jakobsen konstaterar att bankerna har historiskt låga kundförluster, vilket är en indikator på bredden i uppsvinget. Det går bra för Norden, men det går extra bra i Öresundsregionen och därtill är bron en bidragande faktor. Bron har en tillväxtfrämjande funktion och optimismen i området är tydlig. Bostadsmarknadens historiska boom främjar pendlartrafiken, som efterhand drivs mindre och mindre av prisskillnader. Integrationen

har gått som förväntat och processen är självförstärkande och accelererande.

Integration är emellertid någonting annat än pendling. Det är inte längre exotiskt för en verksamhet att etablera sig på andra sidan sundet. Däremot är det fortfarande irriterande svårt att etablera sig som en öresundsregional verksamhet på grund av skatteregler, pensionsförhållanden och organisationen av arbetsmarknaden (den danska arbetsmarknaden är till exempel avsevärt mer liberal än den svenska).

Tågtrafiken på Øresundsbron hör till framgångshistorierna även om det även framöver krävs investeringar i anpassningar och teknik menar Christine Axelsson och Monika Yngvesson, som anser att järnvägstrafiken från stora delar av Sydsverige till flygplatsen i Kastrup och till hela Storköpenhamn är mycket smidig. Det är överraskande att man har nått ett så stort passagerartal som de 6,4 miljoner som passerade bron år 2005.

Sven Landelius bedömer att trafikutvecklingen visar på en begynnande framgång för integrationsprocessen. Den biltrafik som nämligen växer mest är pendlingstrafiken. Också yrkestrafiken visar stigande tendens. Man kan dessutom konstatera att Köpenhamn med omnejd breder ut sig till Sydsverige. Tågtrafiken förenar nu Malmö/Köpenhamn med städer som Kalmar, Växjö, Halmstad och till vissa delar även Göteborg. Öresundståget betyder mycket för den utvecklingen.

Øresundsbro Konsortiet omsätter idag 1,2 miljarder kronor om året och driftsomkostnaderna utgör 250 miljoner kronor. Øresundsbrons intäkter är i övrigt fallande per enhet på grund av rabatter och förändringar i de resandes utnyttjande av olika erbjudanden. Den trafik som ökar är den som mest använder sig av rabatterna. Med de aktuella talen och de förväntningar som dessa lett till utgör skulden för år 2006 19 miljarder danska kronor. Man räknar med att skulden år 2015 till 2020 kommer att ligga på 16 respektive 10 miljarder kronor.

Niels Boserup kan konstatera att Malmö har utvecklat sig mycket mer än förväntat. Det talas om ett lyft i stadshierarkin. Den öresundsregionala integrationen gick långsamt de första åren efter att bron öppnade och orsaken till detta var bland annat språkproblemet, men också valutaproblematik. Nu sker det dock en snabb och självförstärkande utveckling där bland annat små företag finner marknader på andra sidan sundet. Niels Boserup hade förväntat sig en utveckling där antalet distributionscentra minskade så att det bara skulle bli kvar ett för varje verksamhet i regionen. Denna utveckling har utblivit. Han förundrar sig över den låga graden av institutionellt samarbete om större uppgifter (till exempel inom sjukhussektorn och universitetsvärlden), men förstår samtidigt orsaken. Han hade också förväntat sig en kraftigare mediemässig integration, men kan konstatera frånvaron härav. Utöver detta kan man observera en ganska liten grad av uppmärksamhet från media om det öresundsregionala utvecklingsprojektet som sådant

(med undantag för Skånes TV - Sydnytt). Vad angår ändringar av upptagningsområdet för flygplatsen i Kastrup konstaterar han att upptagningsregionen har vuxit i Sydsverige och att tillväxten är exponentiell. Lågprisbolagen drar dessutom till sig många nya kunder till flygplatsen i Kastrup.

Vagn Sörensen hade förväntat sig en starkare öresundsregional utveckling och utveckling. Han är överraskad över de två staternas passivitet och saknar målinriktad koordinering och enklare regler för integration. Han anser att marknaden har varit väl avvaktande och präglad av en "låt oss nu vänta och se"-attityd. Men han konstaterar också att den mentala barriären mellan de två sidorna har minskat allvarligt, att en rad barriärer håller på att brytas ned, att inte integrationsprocessen kontinuerligt utvecklar sig positivt och att Köpenhamn numera också omfattar Malmö-Lund och fortsätter att växa.

Vad angår utvecklingen inom migration och pendling kan man observera en betydande tillväxt i de gränsöverskridande strömmarna från små tal före broöppningen till aktuella tal, som är avsevärt större och stigande. 1999 pendlade 2.630 sydsvenskar till Själland medan 600 själländare fann sitt dagliga arbete i Skåne. År 2005 var de motsvarande talen 5.989 och 1.376. Flyttningstalen har också ökat: 999 räknade man 648 sydsvenska inflyttare till Själland och 624 själländare till Skåne. Motsvarande tal för 2005 var 1.459 respektive 3.055⁹⁾.

Poul Schlüter noterar att man inte lyckats genomföra förnuftiga rationaliseringar av till exempel sjukhusens specialiseringsprofil i öresundsregi. Menhan är inte förvånad eftersom det är hans erfarenhet att initiativ i den branschen ska komma från överläkarna och de tänker bara på sina egna avdelningar. Poul Schlüter förstår dessutom inte att man inte använder den gemensamma mängden lagar och regler i den dansksvenska gränsregionen. Poul Schlüter sätter i övrigt försiktigt sin tillit till att nordiskt samarbete prioriteras upp, vilket skulle kunna ske genom att flytta detta ansvarsområde till statsministrarna.

Stockholmsperspektivet

Det är emellertid en utbredd hållning, som sätter krokben för det öresundsregionala utvecklingsprojektet. Många svenskar anser att ju mer Skåne utvecklas, dess bättre går det för Köpenhamn i storstadskonkurrensen och Stockholm blir kanske förloraren i det spelet och förlorar konkurrenskraft. Det gäller till exempel flygplatspolitik och universitetsvärlden. Många märker att stockholmska intressen bromsar skånsk utveckling. Stockholmsarna anser att Skåne och skåningarna är ett problem. De har det bra menar man i Stockholm och tror att danskarna i själva verket tänker lura skåningarna. Christine Axelsson presenterar en nyanserad synpunkt och anser att goda relationer till Stockholm är viktiga. Men hon önskar samtidigt att Stockholm ska ha förståelse för att Öresundsregionen har en tillväxtpotential, som både gynnar Sverige och

⁹⁾ Öresundsstatistik

Danmark. Det är en balansgång som påverkar till exempel det sätt på vilket vi marknadsför oss internationellt.

På MIPIM-mässan¹⁰ år 2006 var Öresundsregionens monter en av mässans mest besökta. Man fick det tydliga intrycket att här var de nordiska ländernas egentliga centrum, även om grannstaden Stockholm kallade sig för "The Capital of Scandinavia". Storstadskonkurrensen mellan Stockholm och Köpenhamn är reell och de två storstäderna konkurrerar om att framstå som de nordiska ländernas centrum.

Utifrån ett stockholmsperspektiv ser man därför Jan Wifstrands Köpenhamn som en konkurrent, men man förstår inte stadens starka sidor och man tar den inte alltid helt på allvar. Ledare i Stockholm vet mycket litet om potentialen här och verkar närmast tro att Köpenhamn bara är "Wonderful Copenhagen". Man kan nästan tala om en stockholmsk ignorans för den sydkandinaviska storstadsregionen. Malmö och Skåne beskrivs som "där nere" och skåningarna betraktas som "gnälliga landsortsbor".

Jan Wifstrand förväntar sig att man med den kommande nya svenska storstadspolitikern officiellt kommer att satsa på alla tre storstäderna men att nationalpolitikerna i praktiken kommer att göra något annat, nämligen bevara stockholmsperspektivet.

Per-Olof berg konstaterar att man i Stockholm rycker på axlarna åt begreppet Öresundsregionen. Man ler

åt oss och betraktar perspektivet, som ett störande element. Den stockholmska arrogansen baseras bland annat av att Öresundsregionen inte uppträder som en enhet i statistiska sammanhang, varken i nationalstatistisk eller i Eurostat, men i bästa fall som ett tillägg, som ingen använder sig av. Till det tillkommer att det sätt på vilket Öresundsregionen själv presenterar sig inte är trovärdigt. Man använder till exempelvis summan av hela Skåne och hela Själland som statistisk enhet när man jämför med andra storstadsområden. På så sätt har Öresundsregionen 3,5 miljoner invånare och Stockholm 1,8 miljoner, vilket man i Stockholm anser vara rent sydkandinaviskt skryt utan innehåll.

Storstadskonkurrensen mellan Stockholm och Köpenhamn har emellertid under de senaste åren tippat över till Köpenhamns fördel. Konkurrensläget kan illustreras med att antalet restauranger med Michelin-stjärnor. Köpenhamn har nu 11, medan Stockholm har sju.

Därutöver går det bra för den köpenhamnska och sydsvenska ekonomin, till exempel inom området internationella hotell, multimedia, mode och service management. I förhållande till Stockholm visar sig en utveckling, där Stockholms profil har beteckningen "kommandocentral" medan Köpenhamn är en "nätverksstad" med knutpunktskaraktär. Finanssektorns tunga enheter och finanssektorns serviceverksamheter är mer dominerande i Stockholm än i Köpenhamn och detsamma gäller de stora

¹⁰ Den årligt återkommande MIPIM-mässan i Cannes är världens ledande utställning, konferens och marknad för investeringar i städer och regioner. Mässan har cirka 1.800 bemannade stånd och sysselsätter runt 5.000 personer. MIPIM besöks av cirka 21.000, inklusive utställare och sponsorer. Det handlar om ett exklusivt event (entrébiljetten kostar 1.475 euro), och i publiken finns investerare (4.000 av mässans deltagare har registrerat sig under denna etikett), arkitekter, utvecklare, politiker (många borgmästare), investeringsagenturer (till exempel Copenhagen Capacity), journalister, fastighetsägare och företag engagerade i fastighets- och byggsektorn

företagens huvudkontor. Köpenhamns profil omfattar mer logistik, konferens- och mötesstad, försäljning och forskning och utveckling. Städerna liknar varandra, men är trots det olika.

Som en sammanfattning på det nordiska storstadskonkurrensperspektivet påpekar Per Unckel att han är övertygad om att Nordens och östersjöområdets framgång helt och hållet beror på om både Stockholm och Öresundsregionen fungerar bra.

Det öresundsregionala utvecklingsprojektets orientering: I vilken riktning?

Långt innan byggandet av bron pekade forskare och analytiker på att bron hade en potential att sätta igång en förändringsstrategi som siktar på att ge Öresundsregionen en ny dynamik¹¹. En förändringsstrategi angriper fasta mönster, byråkratier och stelbenta institutioner. De påverkar organisationers och verksamhetens invanda värden. Det handlar om att stärka kraften så att den anpassar sig till dynamiska omgivningar. Det handlar också om att presentera ett effektivt motspel till den tröghet som ligger djupt rotad i den mänskliga naturen. Den regionala utvecklingsstrategin representerar inte bara en "state of the art" strategisk operation där man kombinerar givna resurser (kärnkompetenser), profilerar dem och utvecklar dem enligt ett fastställt mål och därmed för ut integrationsperspektivet i verkligheten. Utvecklingsstrategin siktar därutöver på att lyfta den regionala dynamiken till

nya höjder genom att också omfatta nyutveckling av specialiseringsprofilen på en högre nivå i det europeiska storstadssystemet. Det är en utmanande uppgift att utforma ett realistiskt strategiskt koncept när det även ska vara framtidsorienterat.

Det öresundsregionala utvecklingsprojektet handlar först och främst om att bryta ned barriärer för samspel så att drivkrafterna kan få fria möjligheter. Drivkrafterna har form av nya stordriftsfördelar och en förstärkt konkurrensförmåga. Det regionala utvecklingsprojektet har tre siktlinjer: bryta ned barriärer, nya samspel och mer specialisering. Till det tillkommer att det är nödvändigt att etablera en organisationskapacitet med uppgifter, ansvar, medel och en demokratisk bas. För vilken barriärnedbrytning, integration eller ny specialiseringsprofil kommer av sig själv? Marknadsföringen av regionens möjligheter är inte tillräcklig. Det krävs konkret handling.

Villkoren för integrationen har tecknats av ramförutsättningarna, barriärerna och viljan till samarbete. Villkoren för en ny utveckling av specialiseringsprofilen utifrån de samlade resurserna i Öresundsregionen tecknas av den samlade tyngden mätt i antal människor, marknader och positionen i det europeiska storstadssystemet. Utvecklingen av integrationen och specialiseringsprofilen utgår två dimensioner som är beroende av varandra. Det krävs en viss integration för att driva ut specialiseringsprofilen ur den samlade massan. Nya samarbeten

¹¹ Andersson, Å. E. & C. W. Matthiessen (1992): *Øresundsregionen. Kreativitet, integration, vækst*. Munksgaard

innebär fördelar uppmätt i pengar, arbetsplatser, levnadsvillkor eller upplevelser. Hur ska man annars etablera sådana? Vinster initierar också ny specialisering. Integrationen mellan Skåne och Själland är ett gigantiskt projekt, som kräver en omfattande och målmedveten insats. Vinsterna är dock tydliga och kommer att leda till en starkare ekonomi, mer jobb och högre löner. Integrationen hjälper därvid till att säkra framtidens levnadsvillkor, ge samhällsmässig dynamik och skapa upplevelser.

Vi konstaterar att det öresundsregionala utvecklingsprojektet har medvind hos befolkningen i Skåne och på Själland. I motsats till andra integrationsprojekt finns det inga disharmonier. Nästan ingen är emot. Man argumenterar i stort sett inte emot projektet och den diskussion, som trots allt förs handlar mer om det är Skåne eller Själland som får vinsterna eller om det är Helsingborg eller Helsingör som får Svarte Petter. Principiellt är det ingen som överhuvudtaget ifrågasätter att det är ett bra projekt.

Många personer och institutioner gör ett stort arbete för att sätta fart på det öresundsregionala utvecklingsprojektet. Öresundskomiteen administrerar EU:s Interreg-program, som främsta mål att främja samspelen i gränsregioner. Öresundsuniversitetet arbetar med att utveckla Science Region Öresund och skapa större sammanhang i universitetsutbildningarna, Medicon Valley Academy främjar samarbetet mellan forskningsinstitutioner och verksamheter inom medicin och hälsa och hamnarna

i Köpenhamn och Malmö har etablerat sig som en verksamhet under namnet Copenhagen–Malmö Port. Till synes går det bra varje gång man försöker sig på projekt, som ska stärka samarbetet och integrationen. Därmed kommer frågan upp varför man inte försöker i ännu större omfattning och mycket mer ambitiöst.

Vi ser att det finns ett betydligt regionalt och lokalt intresse för det öresundsregionala utvecklingsprojektet. Nästa alla som vi har bett om ett samtal om projektets historia, utvecklingsförlopp, problematik och framtidsutsikter har sagt ja till att delta och har lämnat goda och väl genomtänkta bidrag. Det är positivt att man därmed demonstrerar intresse för projektet och engagemang i dess framtid. Vi konstaterar också en betydande grad av enighet i värderingar och centrala element och många pekar ut samma problemområden. Det finns skillnader i att våra samtalspartners har sin egen historia i sammanhanget och har egna intressen att ta tillvara. Trots detta är det en överraskande hög grad av uppslutning kring de överordnade linjerna både bakåt som framåt.

V konstaterar emellertid också en märklig brist på konsekvent indragning av öresundsperspektivet i annars uppenbara sammanhang. America's Cup 2005 genomfördes utan större dansk medverkan i det nästan helt skånska projektet och OS 2024-ideerna nämner knappast Skåne och någon inbjudan har (ännu) inte skickats. Bägge projekten är upplagda

samarbetsprojekt med gemensamt ägande, men grannregionen på den andra sidan sundet spelar endast rollen av kapacitetsbidragare. Perspektiven i sådana storslagna projekt är entydigt nationella. Båda exemplen visar att även om aktörerna är regionala tvekar man att samarbeta. Projektens dimension kan vara en medverkande faktor.

Våra samtal har gett oss en bild som vi kallar för Nalle Puh-effekten. Nalle Puh och Nasse var ute och gick i skogen. Då kom de till ett stort träd som de gick runt. När de kommit runt såg de spåren efter de två vandrarna och Nalle Puh sade: "De är nog på väg till något gott, kanske till krukor med honung. Låt oss följa efter dem". När de följt spåren en stund såg de två nya spår efter personer, som anslöt sig till de två vandrarna. "Det är fler på väg till honungskrukorna", sade Peter " och det är ju ett gott tecken på att vi går i rätt riktning". Lite senare var de sex och sedan åtta och så vidare. Nalle Puh-effekten kan beskrivas så här: Alla går samma väg, ingen vet vart den leder. Man går i en ring och får inget gjort. Vi menar att man ska göra upp med Nalle Puh och hans vänner och i stället fokusera, skapa beslutsmyndighet, formulerar visioner och stora projekt. I så fall kan man satsa realistiskt på den andra fasen av den öresundsregionala utvecklingen.

Utvecklingsdiskussionen

Integrationen i Öresundsregionen drivs för tillfället isär av prisskillnader, i viss mån av omlokalisering

av förbrukning och i begränsad omfattning av utlösning av stordriftsfördelar. Avsikten är dock att integrationen ska drivas av nya sätt att utnyttja Öresundsregionens samlade resurser. Det kräver avregleringar som sänker de institutionella barriärerna. Det har lagts fram talrika förslag om hur man ska främja den regionala utvecklingen på tvären över Öresund.

Markant inom detta arbete står den danska och svenska regeringens rapport om hur en region blir till¹². Mot bakgrund av ett omfattande och imponerande arbete med att kartlägga barriärer och möjligheter utförda av inte mindre än 14 danska departement och sju svenska med kontakturnal, arbetsgrupper, konsulter och referensgrupper har regeringarna i samarbete kartlagt hinder och problem kring rörligheten och integrationen över sundet. Man har lagt fram sina målsättningar om att främja integration och dynamisk utveckling i regionen. Ambitionerna är höga i denna rapport där regeringarna säger sig vilja bidra till att visionerna om att Öresundsregionen ska utvecklas till ett regionalt kraftcentrum i Nordeuropa med hänsyn till verksamhetsetableringar och investeringar. Man skriver på sidan 14: "Regeringarna kan och vill bidra till denna utveckling bland annat genom att skapa goda ramar för integrationen".

Sedan barriärrapporterna har regelverket inom enskilda och ganska begränsade områden ändrats. Marknaden och tryck på politikerna har medfört

¹²⁾ Regeringen & Regeringskansliet (1999): Øresund - en region bliver til

en viss konvergens av till exempel lagstiftning om butikernas öppningstider. Skattereglerna för de personer som bor i ett och arbetar i ett annat land har från år 2005 blivit mer logiska. Onda tungor hävdar att denna ändring har gjorts för att få in mer pengar i statskassan. Regeringarna skryter med sin handlingskraft i öresundsfrågan. Andra skakar på huvudet över obetydligheten i regeringarnas aktiviteter för att föra ut och förverkliga de uttryckta målen.

Många andra har pekat på hur man kan främja utvecklingen av en sammanhängande och dynamisk region och pekat på en gemensam valuta, lägra pendlingsavgifter över bron, tydliga och enkla regler på arbetsmarknaden tillsammans med integration av utbildning och forskning som centrala insatsområden med avseende på integrationen¹³. Vi menar dessutom sammanfattningsvis att det lagts fram så många oprövade förslag att det är hög tid att vidta åtgärder. I det följande pekar vi mot bakgrund av analyser och våra samtal med en rad personer ut ett antal förslag för aktivering av det uttalade målet att skapa en sammanhängande och dynamisk region.

Öresundsregionen bör samarbeta med andra nord-europeiska centra och sätta ett geografiskt fokus på Nordeuropa. Man ska satsa på positionen som "Network Centre of Culture and Commerce". Delarna till denna policy är för det första en stark satsning på Science Region Öresund, som är en potentiell

aktivitet. För det andra är det Köpenhamns flygplats starka position och funktionen som mötesplats. Till detta hör turistnäringens satsning på "Copenhagen/Öresund: One destination - two countries". Den säkerhetsmässiga svenska och danska stabiliteten (NATO) sätts för det tredje på en sådan satsnings tillgångssida. Köpenhamn-Malmö karakteriseras av att vara en central nätverksstad och denna profil kan styras i riktning mot ytterligare nätverksorientering. En nätverksstad ska satsa på gateway-positionen. Motsatsen till en nätverksstad är en "kommando-centralstad". Den funktionen har varken Köpenhamn eller Malmö i någon större utsträckning.

Öresundsregionen är ett nav i den internationella lufttrafiken i kraft av Köpenhamns flygplats starka position. Här återallokeras inkommande trafik i form av personer och gods till andra länkar. Positionen förstärks av landsvägstrafik, järnväg och sjötransporter och underbyggs av högmoderna it-anlutningar. Öresundsregionens funktion som multimodalt trafikmässigt nav bör utvecklas till en egentlig gateway-funktion, där ej trafikmässiga navfunktioner (finansiering, design, kultur, forskning, internationell handel etc.) knyts mycket starkare till de trafikmässiga navfunktionerna. Det handlar om att göra området till en naturlig mötes och utvecklingspunkt för ett eller flera segment av den globaliserade ekonomin, av den teknologiska utvecklingen eller för nya konsumtionsmönster.

¹³ Matthiessen, C. W. & Å. E. Andersson (2002): *Öresundsregionen: det regionale utvecklingsprojekt – status och förslag*. Öresund Industri- & Handelskammare (2000): *Näringslivets manifest för Öresundsregionen*. Wandel, S. (Lunds Universitet 2001): *Task Force Öresundslogistik – logistik före och efter bron*

Vetenskapsvärlden

Vetenskapsvärlden är ofta en pionjär, inte bara vad gäller att utveckla ny kunskap och vara innovativ, utan också vad gäller samspel och samarbete. Man har alltid varit inställd på att lära sig och man är en föregångare när det gäller internationell medverkan. När det gäller högre utbildning har det skett något nytt i Öresundsregionen. Malmö Högskola och Campus Helsingborg (Lunds Universitet) är redan klassiker inom förnyelse av specialiseringsprofilen och nu har det köpenhamnska it-universitetet (med ny forskarpark) realiserats. Ingen av dessa tecknar någon allmän modernisering av storstadsprojektet. Det talas om utvecklingssprång. Samtidigt är dessa enheter närmast skolexempel på satsningar i dansk respektive svensk regi. Den öresundsregionala satsningen på Öresundsuniversitetet och på Science Region Öresund är kvantitativt försvinnande i förhållande till gjorda och varslade nationella satsningar. Vi konstaterar att många bekänner sig till "Tripple Helix-modellen (om styrda samspel mellan forskningsvärlden, näringslivet och den regionala offentliga beslutsnivån) och även om många diskuterar modellen och möts i dess anda kan man endast i sällsynta fall finna den ute i verkligheten. I Öresundsregionen utgör en rad EU-projekt och Öresund Science Region exempel på lyckade Tripple Helix-arrangemang.

Satsningen på den vetenskapliga regionen är accelererande realistisk, och många pekar på att det är viktigt att få igång en större och starkare forskningsregion. Öresundsregionen bör kunna locka till sig

världsledande forskare och forskningsinstitutioner (Per Unckel). Denna satsning bör vara kärnan i hela det öresundsregionala utvecklings- och brandingprojektet och vara det område som ger innehåll åt projektet (Per-Olof Berg). Det handlar om att formulera den moderna vetenskapsregionen med bärkraft och position. Innehållet är vetenskap och området har starka klustrar med styrka och kvalitet men stadens spännvidd och styrka är också viktig. Kunskapssamfundets starka plattformar är producenterna och förmedlarna av kunskap, dvs. universitetsvärlden och den starkaste visionen av Öresundsregionen bärs av övertygelsen att de två vetenskapliga regionerna kan läggas ihop till en region med ökat samarbete över sundet som en följd. Denna vision är redan uttryckt och initialt realiserad under beteckningen Öresund Science Region där man har etablerat sex olika plattformar, Medicon Valley Academy, Öresund-IT, Öresund Food Network, Öresund Environment Academy, Öresund Design och Öresund Logistics. Man ska både satsa på samspel och på att utnyttja skillnader och man ska stödja såväl harmoniserings- som differentieringsaspekten. Tillsammans med Öresund Science Region är Öresundsuniversitetet just nu ett strukturellt koncept, som i sig har en kärna till en permanent organisation. Organisationen har ett embryonalt innehåll, men kan mycket väl innefatta omfattande och tunga uppgifter.

I öresundssammanhang är huvudproblemet i universitetsvärlden att det inte finns någon uppbackning för att utveckla ett egentligt öresundsuniversitet

(Bengt Streiffert, Per Belfrage), även om många kan se det berättigade i och medger att ett sådant universitet kan ge nya mervärden. Man är helt enkelt rädd för ny konkurrens i förhållande till de befintliga universiteten. Däremot är alla vänligt stämde gentemot samlingsprojekt och både Öresundsuniversitetet och Science Region Öresund är goda exempel på det sistnämnda. De driver sin verksamhet helt i överensstämmelse med de förväntningar man har.

I Danmark ligger fokus inom universitetsvärlden för tillfället på universitetsfusion och det kommer att, om det realiserar, att lägga beslag på all ledig energi och därmed försvaga det öresundsregionala perspektivet, eftersom detta representerar en sekundär strategi. Frågan är om man kan hitta områden inom universitetsvärlden där vinsterna är så uppenbara att man bör ansluta sig. Det ska i så fall vara samarbeten som inte är en pest, som inte innebär irriterande extraarbete och som inte frammanar "åh nej-attityden". Lykke Friis pekar på att även om de danska fusionsprocesserna kommer att mjölka energin ut ur universitetsvärlden och därmed begränsa ett möjligt nytänkande, är fusionen trots detta en gyllene möjlighet för att tänka ihop Öresundsuniversitetet med de nya enheterna. Det gäller till exempel IT-universitetet som till sin uppläggning bör utvidga sin profil till att också omfatta den sydsvenska parallellen. Till följd av den danska staten utbildas för få it-människor i förhållande till ett stort och ökande behov av sådana. Här har en öresundsinstitution ett berättigande, eftersom

en högprofilerad elitinstitution med en profil både från IT-universitetet, Datalogisk Institut och de motsvarande svenska instituten med deras respektive nätverk till verksamheter och omvärlden, kommer att prestera en större output, både kvantitativt och kvalitativt, än summan av de existerande institutionerna. En sådan konstruktion kommer i övrigt att stöta på svagare politiskt motstånd i det eliträdda Sverige än en rent svensk institution. Modellen kan utvidgas till ett egentligt elituniversitet där starka områden kan stötta varandra, men där man ytterligare kan samarbeta med olika nivåer som en utgångspunkt. En ny dansk-svensk samägandemodell bör sätta fokus på elitstudier och elitforskning, men man kan dessutom sikta på internationella studenter genom att skapa en internationell studiemiljö och formulera en ny politik i förhållande till internationella studenter.

Organisationskapacitet

Öresundskomiteen har spelat en roll som övergångsfenomen och skapare av den nödvändiga organisationskapaciteten för att initiera integrationsprojektet. Till det tillkommer en speciell roll som organisationen, som tillsammans med lokala och regionala offentliga organisation förvaltar de betydande Interreg-medel, som regionen tar emot som EU-bidrag till den gränsregionala utvecklingen. Unionen drar ofta fram Öresundsregionen som ett skolexempel på gränsregional integration. Kommittén har politisk legitimitet, eftersom den styrs av regionala och kommunala politiker, men dess mandat

är osäkert, dess roll inte särskilt känd och dess medel är små. Frågan är om Öresundskomiteen kan spela en ny och stark roll vid aktiveringen av den andra fasen av visionerna och realiseringen av dessa.

Öresundskomiteen var enligt Christine Axelsson inledningsvis en kraftfull aktör som satte fokus på integrationen. Efterhand som öresundsdimensionen fått naturligt fotfäste i andra organisationer minskade engagemanget i Öresundskomiteens arbete. Sedan har den danska strukturreformen fjärnat uppmärksamheten ytterligare. Det finns behov av en starkare politisk plattform för att lyfta nya öresundsregionala mål och argumentera för konkreta saker.

Det öresundsregionala begreppet är sårbart, bland annat eftersom nästan ingen vill kännas vid ett ägande (O. Rolf Larssen, Lars Bernhard Jørgensen). Det finns ingen "sense of urgency". Marknaden ska klara integrationsprocessen och marknaden fungerar faktiskt. Några menar att i och med att den marknadsdrivna integrationen förlöper så positivt som den gör ligger där en stor utmaning. Av den orsaken måste det skapas en parallellstruktur till de regionala demokratiska strukturerna. Det bör etableras ett råd med demokratisk legitimitet, ansvar och pengar, som kan hantera de mer och mer komplexa integrationsfrågorna. För tillfället är det kanske ingen akut uppgift, men den dynamiska integrationsprocessen kommer inom några få år att kräva ett svar. Hur är i sig själv komplicerat av territoriella frågor, röstviktningar, förhållande till befintliga administrativa

och beslutande strukturer, som inte bör hotas, och allmän likgiltighet kring den transnationella regionens utformning. Öresundskomiteen kan vara den administrativa strukturen som knyts till beslutsnivån, men många efterfrågar ett nytänkande.

Frågan är om man ska sätta in ytterligare organisationskapacitet. Det bör i så fall begrundas antingen vid tecken på kris, vilket inte är aktuellt, eller med argumentet att det finns en stor potentiell integrationsvinst, som inte tagits hem. Frågan är om den danska och svenska staten ska in i projektet igen. Den danska staten är uppbunden vid för stora förväntningar på realiserade satsningar i Köpenhamn (tunnelbana, byggprojekt i hamnen, Örestad) och man kan förvänta sig att regeringen förr eller senare formulerar en egentlig storstadspolitik. För tillfället är den svenska staten i full färd med att formulera sin egen storstadspolitik, där man kan förvänta sig ett kommande svenskt storstadsprogram med framtida (ny-)satsningar på Stockholm, Göteborg och Malmö.

Omkring år 2000 fanns det nästan 200 olika organisationer som arbetade med öresundsregionala frågor och entusiasmen var tydlig (Per-Olof Berg). Många av dessa organisationer finns fortfarande, men entusiasmen har svalnat. Efter broinvigningen har politikerna dragit sig tillbaka från öresundsfrågorna och överlåtit denna till marknaden. På regeringsnivån talas det om en funktionell passivitet, vilken man är helt medveten om. Man gör ingenting, eftersom

man inte vill skjuta sig själv i foten genom att skapa ett motstånd i de övriga delarna av länderna och eftersom man egentligen inte heller tror på något starkt befolkningsstöd lokalt. Trots detta finns de gamla visionerna kvar, men i en helt ny marknadsdriven regi.

Öresundskomiteen är en samförståndsorganisation med fallande inflytande och avsaknaden av ett forum med beslutskompetens för öresundsregional ledning är uppenbar. Öresundskomiteen gör enligt Lars Frithiof inget väsen av sig. De sektorer där man borde samarbeta om utveckling och använda öresundsperspektivet som grund arbetar hela tiden var för sig utifrån sina nationella och lokala förutsättningar. Det gäller till exempel för universitetssektor där Malmö Högskola har ett malmöperspektiv, Campus Helsingborg ett helsingborgsperspektiv och IT-universitetet ett köpenhamnsperspektiv. Öresundskomiteen siktar enligt Per-Olof Berg på struktur och form men har inget innehåll. Den har varit en arena för att träffas, ge öresundsprojektet politisk legitimitet och göra nytta genom att föra samman politikerna i Skåne och på Själland, men den har aldrig kunnat fungera som en politisk arena. Den är för tillfället en söndervittrad struktur utan annan uppgift än förvaltning av Interreg-medel. Öresundskomiteen är en övergångslösning. Sven Landelius anser däremot att Öresundskomiteen är den riktiga organisationen vad gäller öresundsfrågor och den enda organisationen som har haft och har politisk legitimitet. Den har dock de senaste åren blivit

mindre och mindre synlig. Sven Landelius rekommenderar att stärka Öresundskomiteen och att mobilisera näringslivet för öresundsfrågan.

Niels Boserup menar att Öresundskomiteen var en förnuftig idé och att det inte finns någon orsak till att ändra konceptet, eftersom andra typer av institutioner är orealistiska. Den danska strukturreformen rymmer en risk för misslyckande, eftersom det är litet irriterande att man definierar det regionala Danmark utifrån hänsyn till sjukhusväsendet. Alla vet var den funktionella storstaden avgränsas och Roskilde Amt hör helt enkelt till. Till bilden av de politiska ramförutsättningarna hör den för huvudstadsområdet orimligt stora kommunala utjämningen, som är en statlig extraskatt på arbetsinkomster i storstaden. Politiker har en kort tidshorisont och långsiktiga beslut har svåra villkor.

Om öresundsprojektet ska återetableras i den politiska världen och bli ett legitimt ämne för governance, måste en politisk arena skapas. Ett Öresund Summit kunde sätta upp en dagordning. Frågan är om någon dansk politiker kan och vill träda fram och har den erforderliga eldsjäl. Vem tar ägandet? Många av dem vi har talat med tror och hoppas att Ritt Bjerregård kommer att ta utmaningen och sätta in sina krafter för saken. I Skåne är Ilmar Reepalu en svensk politiker med en sådan profil. Där finns ett huvudansvar och en huvuduppgift för de stora kommunernas ledare. Om det ska göras fortsatta satsningar på det öresundsregionala

integrationsprojektet, måste organisationen framför allt förankras i Köpenhamns och Malmös rådhus. Köpenhamn och Malmö ska känna att de har ledartröjan och ställa sig i spetsen för den själländska och skånska aktiviteten i öresundsfrågan. De ska stärka samarbetet utan att det sker på bekostnad av Öresundskomiteen. Det ska de göra eftersom de är de stora och tunga enheterna och det är de stora som uppnår de största vinsterna i form av ny ekonomisk aktivitet. De mindre städerna (såsom Lund, Helsingborg, Kristianstad, Roskilde och Køge) är av goda skäl oroliga för att bli dominerade av de stora. Man ser koncentrationstendenser och risker. Det är en problemställning vars lösning kräver dialog, kommunikation och marknadsföring. De tunga enheterna ska alltså ta på sig öresunds-uppgiften, gå samman, bjuda in och använda relevanta resurser. De ska bära bördorna, men dela ansvaret med de mindre enheterna och ge dem plats så att de också kan vara med och ta åt sig äran vid framgång (Leo van den Berg).

Mads Jacobsen ställer frågan var politikerna i de båda länderna står vad gäller det öresundsregionala utvecklingsprojektet. Det ligger en mycket stor utmaning i att den marknadsdrivna integrationen förlöper så positivt som den gör, eftersom det därför måste skapas en parallellstruktur till de regionala demokratiska strukturerna. Det bör etableras ett råd med demokratisk legitimitet, ansvar och pengar som kan hantera de mer och mer komplexa integrationsfrågorna. För tillfället är det kanske ingen akut

uppgift, men den dynamiska integrationsprocessen kommer inom några få år att kräva ett svar.

I både Danmark och Sverige möts och umgås toppolitikerna och näringslivets toppar och man deltar aktivt i beslutsprocessen. Detta samspel är svagt i ett öresundsregionalt sammanhang, bland annat eftersom det inte finns någon stark legitim politisk organisation. Det finns dock initiativ, till exempel Öresund Science Regions olika plattformar, vilket tillåter viss optimism i det hänseendet.

Arbetslivet är alltför ensidigt i sitt tänkande och verksamheterna syns inte tillräckligt. Ilmar Reepalu uppmanar företag med en stark närvaro på båda sidor om sundet (såsom Skanska, Danske Bank, Daimler-Chrysler) att ta markanta initiativ, där man aktiverar enhetsplaner (model Köpenhamn–Malmö Port). Till exempel så saknar Ilmar Reepalu bankerna i det öresundsregionala projektet. Utifrån sunda intressen för tillväxt och vinster borde dessa spela en helt annan framträdande roll. På det hela taget är riskovilligt kapital ett problem i gränsregionen och offentligt kapital kan bara användas nationellt. Det finns dock ett danskt undantag som tillåter att maximalt en fjärdedel av satsningarna görs på andra sidan Öresund (Per Belfrage).

För att göra något bra för Öresundsregionen krävs en insats av tunga representanter för näringslivet med mod och en stark politisk bas. Sådana ledare ska vara synliga och sätta fokus. Det finns goda

skäl att satsa på att lyfta regionen till världsklass. Man bör samla resurserna inom till exempel sjukhussektorn. Lars Frithiof pekar på biotekniksektorn (Medicon Valley) som ett exempel på en succé-historia och menar att den sortens goda exempel gör lyftas fram maximalt och utvecklas. Dessutom tror han på projektdriven integration.

Lars Bernhard Jørgensen och O. Rolf Larssen pekar på en strukturell förnyelse där ett entreprenörskap med offentlig-privat bakgrund driver stora projekt. De menar samstämmigt att en projektdriven modell är att föredra och föreslår att man formulerar 7 – 10 stora projekt som kan vara mål för en projektdriven organisation (och en projektdriven vision) med starkare bakgrund än den nuvarande Öresunds-komiteen. "Sense of urgency" är en förutsättning. För att dämpa motståndet inom delar av regionen bör centrum-periferibegreppet omdefinieras och användas på ett nytt sätt och man bör göra upp med storebror-/lillebror-komplexet.

Jens Erik Christensen föreslår en problemlösning på den bristande dynamiken i integrationsprocessen: The Øresund Round Table of Business Leaders. Tunga företagsintressenter representerade av deras högsta ledare, som i sig har tyngd och vikt, som kan utöva inflytande på regeringsnivån. Han nämner folk som Hans Dahlberg (Nordea), Lars Rebien Sørensen (Novo Nordisk) och Jacob Wallenberg (Ericsson, StoraEnso, SEB). I Stockholm är ett arbete i gång för att göra staden till det nordiska finanshuvud-

kvarteret. Projektet drivs av en tung personkrets kring SEB/Handelsbanken. Det handlar om ekonomisk makt och kommandofunktion. Frågan är om en motsvarande process kunde initieras i Köpenhamn. Målet kunde vara att göra storstadsregionen till de nordiska ländernas nätverkscentrum. Det vill säga ett centrum som har en ledande position inom ett antal nätverk (business service, trafik, kommunikation, handel) som det satsades på. Därmed skisserade han en arbetsdelning mellan Stockholm och Köpenhamn.

Även Jan Wifstrand anser att "The Øresund Round Table of Business Leaders" är en bra idé, men bara om deltagarna är engagerade och dedicerade. Han pekar på Dan Olofsson som leder Sigma, Telica och Epsilon. Dan Olofsson har en stark förankring i regionen, förstår dess potential, är samhällsorienterad och opretentiös och har tillgång till kapital och vision.

Det bör etableras en ny organisationskapacitet för att skapa beslutskraft, utveckla samlande strategier och föra ut dem i verkligheten. Man kan identifiera en rad modeller för etablering av organisationskapacitet som spänner från ett egentligt öresundsparlament över ett gemensamt öresundsdepartement till rådgivningsinstitutioner i form av en stärkning av Öresundskomiteen eller till formella samarbetsorgan. Man kan kombinera näringslivets management- och marknadsföringsmetoder och strategier med offentlig ledning och administration och utvidgar

samarbetet från det traditionellt politiska till att också omfatta regionens corporate community. Man kunde till exempel kalla organisationen "The Øresund Round Table of Decisionmakers". Det krävs nya kompetenser och nivåer när det gäller management av Öresundsregionen (Vagn Sørensen). Organisationen ska ledas av en styrelse, som består av toppfolk, som ger omfattande support också i form av resurser. En demokratisk, ansvarig bas kommer att vara en förutsättning för framgång. Köpenhamns överborgmästares och Malmös borgmästares engagemang är avgörande för projektet tillsammans med de regionala ledarna från Skåne och huvudstaden. Till det kommer en motsvarande lång rad av toppledare med ett starkt regionalt fotfäste.

Det finns goda benchmarking-exempel på sådana organisationer. Vagn Sørensen pekar på Wien–Bratislava, där man utifrån en förståelse för de utvecklingsmöjligheter som kan främjas av samspel mellan de två 60 kilometer från varandra liggande städerna har inlett en målmedveten och toppstyrd process buren av visioner. Borgmästarna spelar huvudrollen, assisterade av ledare från tunga österrikiska företag, som t.ex. bankerna Austria, Raiffeisen och Erste tillsammans med OMV (energi), Austrian Airways och Böhler (stål). Österrikiska företag har ett starkare samhällsengagemang än vad som är känt från de nordiska länderna. Samarbetet i "Twin City-projektet" drivs av olika visioner om turism, anknytning till det europeiska nätet av höghastighetsbanor och om annan infrastruktur. Projektet heter Twin-City

Region Wien–Bratislava. Samspelet i Twin-City-projektet drivs av visioner om turism och visioner om anslutning till det europeiska nätet av höghastighetsbanor och annan infrastruktur. Konkret bygger man ut motorvägen mellan Wien och Bratislava (från flygplats till flygplats). Man drar järnvägen från stadsmitt till stadsmitt och från flygplats till flygplats. Därutöver har Wiens flygplats köpt Bratislavas flygplats med god hjälp av lobbyism och trots det därmed etablerade monopolet. Det är avsikten att Bratislavas flygplats ska fungera som en avlastning av flygplatsen i Wien.

Varumärkesproblemet

Varumärket Öresundsregionen är problematisk och hänger i övrigt tätt samman med organisationskapacitetsnivån (brandholder). Vi konstaterar att många anser att varumärket fram tills nu, Öresundsregionen, är det enda politiskt legitima. Det är ett generiskt varumärke och det är det nödvändiga varumärket, men det är endast allmänt känt i Skandinavien. Utanför vet få personer vad begreppet omfattar. I gengäld finns det en ganska omfattande kunskap om broprojektet, som många har respekt för (Barbara Cassani). Det starkaste varumärket är Copenhagen.

På den stora europiska eller globala scenen menar vi dock att tiden är inne för en ny runda kring varumärket, också för att det används en hel serie olika varumärken som marknadsförs av olika

organisationer. De bör ryckas upp, man bör göra upp med de många konkurrerande varumärkena och begreppen och formulera ett nytt manus och nya koncept utifrån strategiska hänsyn.

Om öresundsvarumärket menar Jan Wifstrand att varumärkesplaceringen av Öresundsregionen är misslyckad men att "något annat" heller inte kommer att lyckas eftersom det saknas konkret innehåll. Skåne är ett starkt varumärke i Sverige och Copenhagen är ett starkt varumärke i världen, medan Öresundsregionen bara har lokal innebörd och att det är ett svagt varumärke i internationellt hänseende. Det är (alltför) besvärligt med de två bokstäverna Ø och Ö. Att använda Öresundsregionen som varumärke är väl egentligen baserat på svenska känslor och det är inte speciellt entusiasmerande. Man borde hitta ett mer samlande namn, en regionbeskrivning som kan användas lokalt och som inte bara omfattar Köpenhamn, Malmö och Lund, men också Helsingör och Helsingborg. Diskussionen om varumärket bör tas upp igen och varumärket bör förnyas och aktualiseras.

Det öresundsregionala varumärket är en politisk kompromiss och det har inte slagit igenom, i vart fall inte internationellt, vilket man heller inte har kunnat förvänta sig med betraktande av de många hundra miljoner som det kommer att kosta att etablera detta varumärke (Lars Liebst). Lars Frithiof nämner, som en jämförelse att varumärkesbytet från Sydskraft till E-ON fram tills nu har kostat 120 miljoner svenska

kronor och att det fortfarande är en lång väg att gå. Varumärket Öresundsregionen kan eventuellt användas i de nordiska länderna, men då måste det stödjas på en mycket högre nivå än nu av Wonderful Copenhagen, VisitDenmark, Malmö, Köpenhamn med flera. På en internationell nivå finns det knappast pengar att stödja varumärket med de tresiffriga miljonbelopp detta kräver. Istället borde man ta fram en feasibility study över ämnet branding av Öresundsregionen.

Om öresundsvarumärket säger Mads Jacobsen att det inte duger ute i den stora världen medan Per-Olof Berg helt enkelt anser att varumärkesprocessen var en katastrof. Tron på att ett varumärke (The Human Capital) och användningen av två stenar som symbol skulle kunna skapa en identitet var bisarr. Politikerna och näringslivet stod bakom denna innehållslösa process. Däremot är varumärket Öresundsregionen utmärkt för att skapa intern identitet, eftersom det är ett greenfield-varumärke med en begriplig logik. Det bästa varumärket är Copenhagen, men det är internt diskutabelt i regionen av politiska skäl. Ett varumärke ska vara "very hard facts based" och det ska sikta på en önskvärd framtida förståelse.

Niels Boserup föreslår att man bygger vidare på de kända köpenhamnska och sydsvenska varumärkena och Sven Landelius tror på det öresundsregionala varumärket både internt i regionen och som externt varumärke. Det ska stödja utvecklingen och användas i integrationshanteringen. Han konstaterar dock

samtidigt att Copenhagen är ett extremt starkt varumärke, men tvivlar på att Malmö och Lund hade slagit sig ihop med Köpenhamn (till exempel på MIPIM-mässan) utan öresundsvarumärket. Man kan i övrigt konstatera att den faktiska utvecklingen i Öresundsregionen stärker varumärkets trovärdighet. Øresundsbro Konsortiet kommer dock inte att satsa mer pengar på varumärket internationellt. Krafterna ska läggas på att positionerna Öresundsregionen i kombination med det som sker i regionen och nya pengar ska användas till att få regionen att fungera bättre. Det som Øresundsbro Konsortiet vill är att främja utveckling och integration och Sven Landelius förordar investeringar i en aktiv insats för att påverka bronns resultat i positiv riktning.

Den årliga MIPIM-mässan i Cannes är världens ledande mässa, konferens och marknad för investering i städer och regioner¹⁴. Det hör en intressant problematik till valet av det namn man avser att varumärkesplacera och namnge sin monter med. De flesta väljer namnet på staden (London, Paris, München, Stockholm) oavsett om den region de presenterar omfattar upptagningsområdet eller inte. Enskilda små nationer väljer den nationella etiketten (Nederland, Litauen) och ger sedan städerna en självständig position under denna. Några montrar presenterar på samma sätt en region som omfattar flera stadsområden och presenterar sedan städerna individuellt under det regionala paraplyet (MetropoleRuhr, The Öresund Region, Göteborg-Oslo, West Midlands). Till det kommer presentationer baserade

på ett regionalt namn som i förstone är helt oidentifierbart (Krasnodar, Cap Sur). Exempelen på användningen av diskutabla regionala beteckningar, som bara i liten grad är kända utanför närområdet är många och omfattar också Öresundsregionen.

Gemensamma enheter – gemensamma projekt

Infrastrukturen är en offentlig uppgift och det är ändamålsenligt för öresundsintegrationen om man löser infrastrukturella uppgifter tillsammans eller under gemensamt ägande. Modellen är ju helt på plats. Den heter Øresundsbron, där traktaten mellan Danmark och Sverige har varit en god grund för såväl byggnation som drift. Men det är en svår uppgift att ändra nationella eller regionala institutioner på båda sidor om Öresund. Budgetar och myndigheter går inte att flytta runt. Däremot är det en realistisk uppgift att utveckla nya typer av infrastruktur i öresundsregi. Enbart stordriftsfördelarna borde motivera sådana åtgärder.

De bör sättas in på tvären i Öresund och insatsen ska sikta på att etablera nya gemensamma enheter, som med utgångspunkt i gemensamma intressen och gemensam handlingskraft kan främja integrationen och samtidigt stå för ett nivåskifte vad gäller specialiseringsprofilen. Det är utmärkt med samarbetsprojekt som hortonomutbildningen, Kulturbron, Öresundsuniversitetet, öresundstågtrafiken arbets- och bostadsförmedling. Men det måste också till nya tankar. Samägandemodellen är nästan iögonfallande

¹⁴ Se not 9

självklar. Modellen har testats med framgång i hamnsektorn, men den skulle kunna prövas på andra transportplattformar och finns upplagd för flygplatserna Kastrup och Sturup. Modellen kan därutöver användas inom områdena säkerhetsberedskap, offentlig service och universitet. Som en mellanform mellan samarbete och samägande kan man peka på Flensburg-Sønderborg-modellen. På den gemensamma företagsekonomiska utbildningen med språklig inriktning på handelshögskolenivå, får studenterna undervisning både i Schleswig-Holstein och i Sønderjylland av både danska och tyska lärare, knutna till respektive nationella institutioner. Det speciella är att man får två examensbevis och därmed uppnår både dansk och tysk kompetens.

I förlängningen av den mer långsiktiga utvecklingen av nya institutioner bör det satsas på flaggskepp eller fyrton. Stora dansk-svenska, nordiska, östersjörelaterade, europeiska eller globala initiativ bör sättas igång, både temporära evenemang och permanenta aktiviteter. Man kan peka på en rad exempel: från biennaler, världsmästerskap och världsutställningar via Östersjöregionens kultur- och kongresscenter och ett institute of advanced studies till ett skandinavisk World Trade Center och ett nytt självständigt sydkandinaviskt universitet. Man kan också peka på ultramoderna kombinationer av upplevelser, produktion och kommersiell verksamhet, till exempel multipurpose-miljöer som uppfyller kraven både på museum och showplace. Det europeiska ESS-projektet¹⁵ är ett bra exempel på att man kan

uppnå seriositet genom att lösa stora uppgifter tillsammans (Per Unckel). Om det ska lyckas för Lund att ta hem projektet är samarbete med Köpenhamn avgörande. Utan samarbete kommer projektet att förläggas någon annanstans.

Vi menar således att ett öresundsregionalt projekt som OS 2024 kan vara ett fantastiskt flaggskepp som både kan sätta regionen på världskartan, främja integrationen och vara en bakgrund för etableringen av kommande värden i form av ny infrastruktur, nya idrottsanläggningar och nya investeringar inom turistnäringen. Planen på olympiska spel är ett bra exempel på stora evenemang som utan tvivel hör hemma på öresundsplattformen. Mot bakgrund av samtal med Barbara Cassani och Christopher Burghard konstaterar via tt Londons bud på de olympiska spelen 2012 är ett skolexempel på hur man formulerar en evenemangsdreven stadspolitik, hur evenemanget och samhällsutvecklingen (stadsförnyelse, infrastruktur, hälsoproblematik) samverkar.

Barbara Cassani ser Köpenhamn som en given kandidat för spelen år 2024. Hon känner till staden väl och anser den vara en attraktiv och sofistikerad turiststad. Hon tycker att Øresundsbron är ett bra argument eftersom man visat förmågan att fatta stora beslut och har bevisat att man kan genomföra ett gigantiskt kvalitetsprojekt enligt plan, i tid och enligt budget. Därmed har man visat att evenemang av denna kaliber är genomförbara. Dessutom innebär bron en större marknad.

¹⁵ European Spallation Source. En gigantisk forskningsenhet vars lokalisering diskuteras för närvarande

Christopher Burghard understryker att det är viktigt att det lokala stödet är brett, men på ett absolut topplan och att det omfattar det politiska samfundet, investeringssektor, kulturlivet, näringslivets nätverk och sociala grupperingars talespersoner. Faran är att det blir ett politiskt projekt eftersom politiska projekts bärkraft står och faller med politiska maktförhållanden, som är kortsiktiga. Det är av avgörande betydelse att hitta rätt historia, som kan basera sig på nationella förhållanden, men som ska ha en överordnad emotionell dimension. Vad vill man uppnå utöver 18 dagar världens starkaste ramplyd?

Lösning på integrationsproblematiken?

Barbara Cassani pekar på städer som har fått omfattande och varaktigt positiva resultat genom att avhålla de olympiska spelen. Barcelona är skolexemplet med förnyelsen av kollektivtrafikens infrastruktur och moderniseringen av storstadens kustzon, som nu är en attraktiv stadsdel för invånarna och företag. Även Sydney är ett bra exempel på varaktiga vinster och man förväntar sig samma effekt i Turin, där Agnelli-familjen (Fiat) ställde sig i spetsen för ett omfattande projekt som gick ut på att förbättra stadens kvalitativa

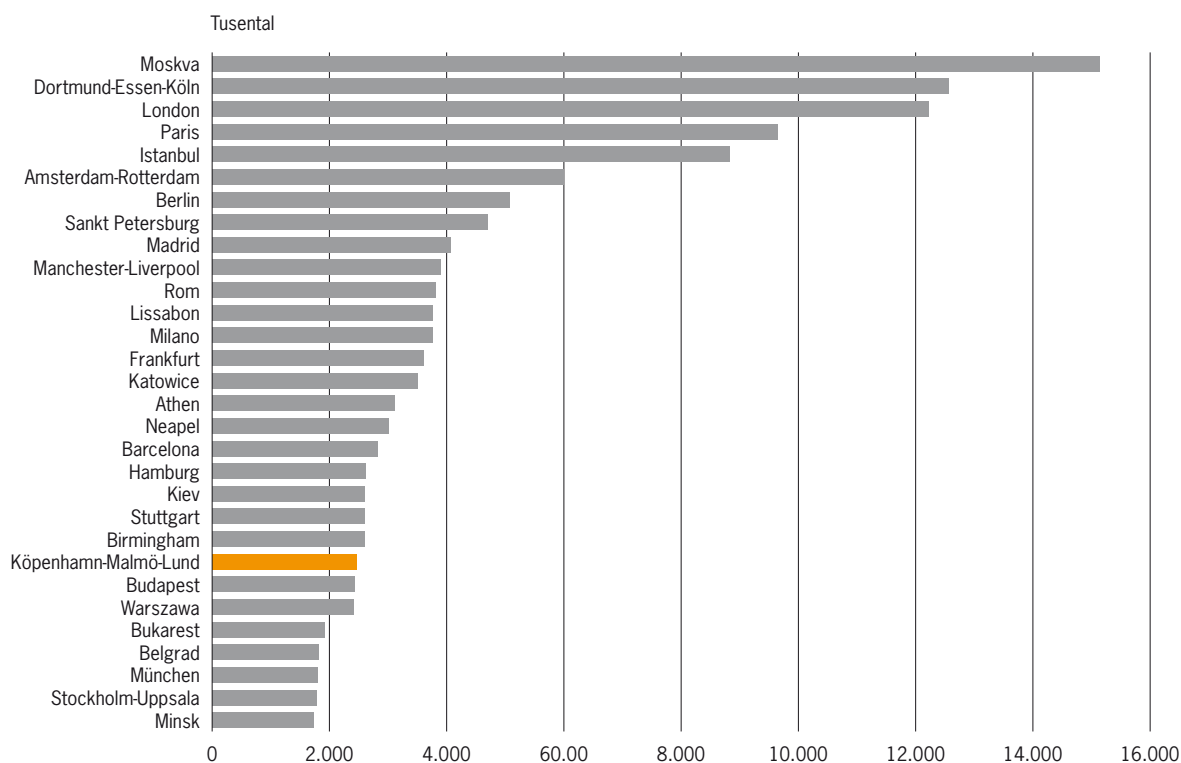
företräden. Man fick med politikerna på saken, satte modern ledning på den politiska dagordningen och tog tag i investeringar i kunskaper. Till detta kom att man lade fast en strategi om evenemangsdriven utveckling om ultimativa resultat var vinterspelen 2006. Turin är ett exempel på att en stad från industrisamhällets nedgång har följt vägen in i informations- och kunskapssamhället med framgång. London är ett starkt och storslaget varumärke, som till exempel står för monument, kultur, bankväsende, taxibilar, dubbeldäckade bussar, Heathrow, British Airways och lyxartiklar. Köpenhamn och de sydsvenska städerna har det problemet att många människor, även välutbildade sådana, vet mycket litet om städerna. Köpenhamn kännetecknas av symboler som dess historiska skyline, arkitekturen, den lilla sjöjungfrun och Øresundsbron. Lund är globalt välkänt i akademiska miljöer och Malmö är, när det gäller varumärkesuppbyggnad, i en initialfas kännetecknad av Turning Torso. Vad angår idrott och sport har man globalt respekt för danska och framför allt svenska prestationer och förväntar sig att danska och svenska idrottsåskådare är fair och applåderar goda prestationer, oavsett vem som utför dem.

Öresundsregionens konkurrensposition

All världens städer konkurrerar med varandra om att dra till sig investeringar och turister. Det gäller att de verkliga konkurrensutövarna, företagen, har så goda förutsättningar som möjligt och att de kan vinna över konkurrenterna. Det handlar om ramvillkor. Vi har valt ut några representativa tal för de stora europeiska stadsenheternas konkurrensposition: befolkning, bruttoprodukt, internationell lufttrafik, forskningsresultat och livskvalitet. Därmed indikerar vi med vilken tyngd de enskilda storstadsregionerna markerar sig, vi indikerar tillgång till de viktigaste materiella nätverken, vi indikerar kreativ styrka och vi

hittar ett gemensamt mål för levnadsvillkoren. Det har använts ett storstadsbegrepp där städerna har avgränsats som "greater". Dagligen interagerande eller potentiellt interagerande storstäder har slagits samman till en stad utifrån ett lokaltrafikmässigt perspektiv. Avsikten med talen är att demonstrera realismen bakom en satsning på att uppgradera Öresundsregionens position i det överordnade europeiska storstadssystemet. I allmänhet mäter man städers storlek med hjälp av befolkningstalet. Här har vi mätt i tusental¹⁶. Köpenhamn-Malmö-Lund är tillsammans Europas 23:e största stad, vilket inte

Europas metropoler: Befolkning

¹⁶⁾ Källa till beräkningar och uppskattningar: Danmarks Statistik. Seneste siffror

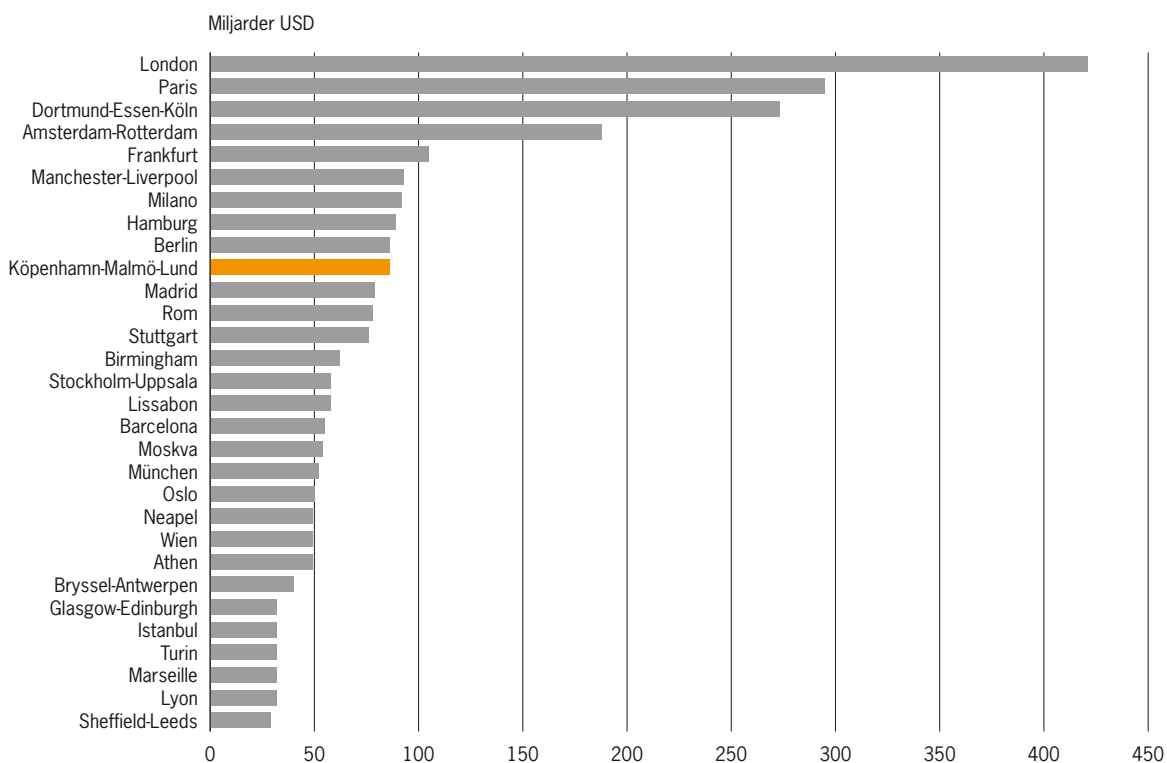
imponerar speciellt mycket. Konkurrenterna i Östersjöområdet är Berlin, som är nummer sju, St. Petersburg som är nr. åtta, medan Hamburg ligger på nittonde plats. Warszawa är nummer 25 och Stockholm är den 29:e största storstadsregionen.

Tyngden kan också mätas i bruttoregionalprodukt¹⁷. Öresundsregionen är en av världens rikaste regioner med stora produktiva krafter. När man lägger samman talen för Storköpenhamn, Malmö-Lund och Helsingborg lägger man sig på en europeisk tiondeplats när "brutto-storstadsprodukten" eller

köpkraften mäts. Storstaden vid Öresund kommer i sällskap med städer i den europeiska eliten. Hamburg är nummer åtta och Berlin har niondeplatsen. Stockholm är nummer 15 och Oslo hittar man på plats nummer 20.

Köpenhamn-Malmö-Lunds geografiska placering är den bästa möjliga genom trafikmässig optik och endast få städer har en så god strategisk placering. Områdets landvägar och järnvägar är den viktigaste trafikknutpunkten i Skandinavien och fartygstrafiken genom sundet är betydande. Köpenhamn är en viktig

Europas metropoler: Bruttoregionalprodukt

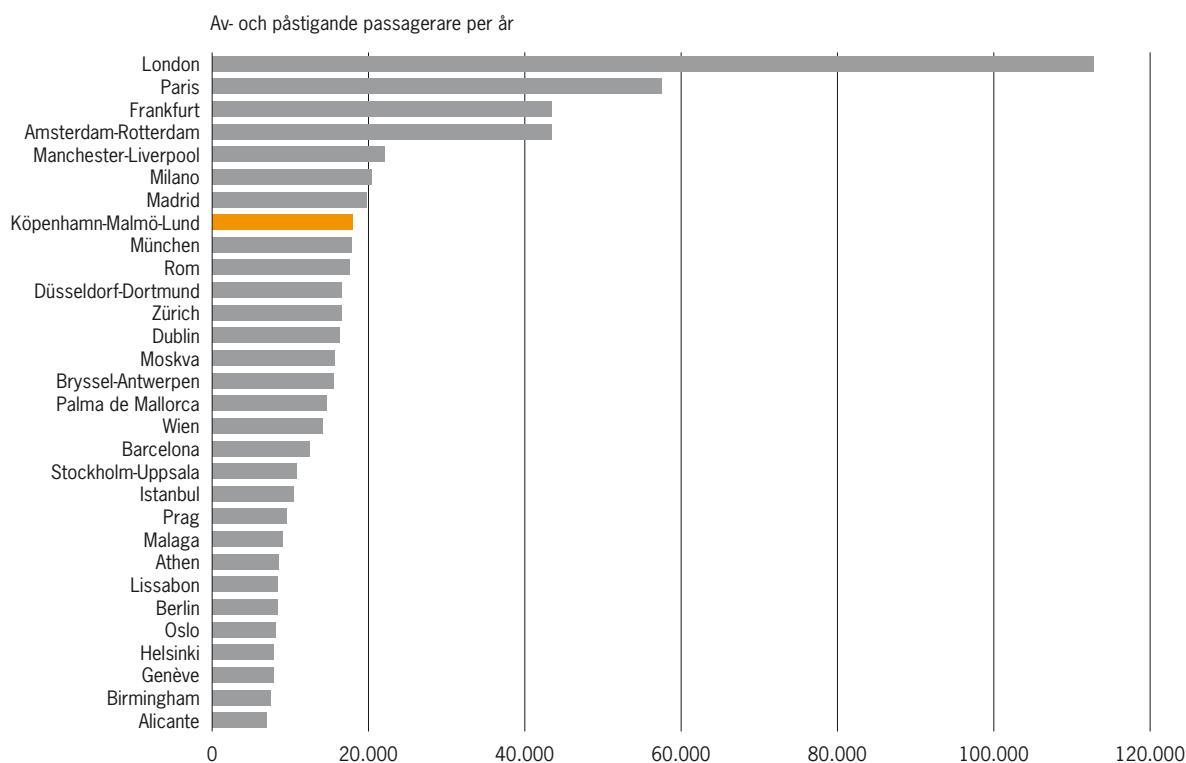

¹⁷⁾ Källa till beräkningar och uppskattningar: Danmarks Statistik. Seneste siffror

nordeuropeisk knutpunkt inom den materiella och immateriella trafiken. Nutidens betydelsefulla nätverk för beslutsfattare, högkvalificerade aktiviteter och informationshantering knyts samman av snabba persontransporter och det är högfrekventa mötesaktiviteter som kännetecknar knutpunkterna i nätverken. Den internationella lufttrafiken ger ryggraden i den trafiken och det internationella luftfartscentrumet är en central ingångsport till de överordnade nätverken. Stor trafik på en flygplats betyder inte samma sak som stark mötesaktivitet i staden eftersom både transit- och transfer-

passagerare och turister räknas med. Stor trafik är dock detsamma som en potentiell tillgång till de överordnade nätverken, och det är en mycket viktig egenskap för en stad. Ju större totaltrafik desto bättre tillgång till nätverken, eftersom sambandet mellan passagerartal och antal linjer är elastiskt. Fler passagerare betyder många fler turer. Räknar man trafikalen för städer, och många städer har flera flygplatser, och mäter antalet av- och påstigande passagerare¹⁸, får man en rangordning, som ger Köpenhamn-Malmö-Lund en europeisk åttondeplats. Trafiken till den sydsandinaviska

Europas metropoler: International lufttrafik

¹⁸⁾ Airport Council International (2005): Yearbook

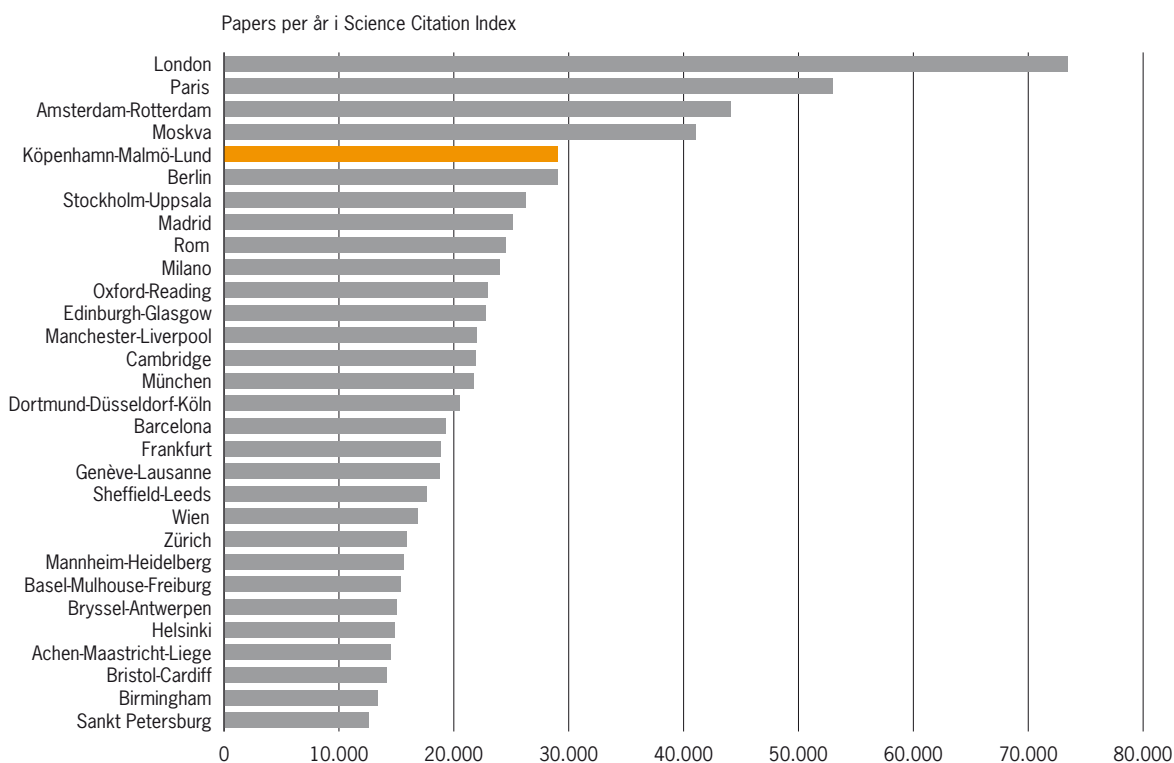
storstaden ger staden status som östersjöområdets viktigaste centrum för internationell luftfart och stadsregionen omfattar det enda lufttrafikcentrum som kan betecknas som en stor internationell gateway. Övriga tunga centra i östersjöområdet är Stockholm (nr. 19), Berlin (25), Oslo (26) och Helsingfors (27).

Öresundsregionen står starkt när det gäller forskningsresultat uppmätt i antal publicerade artiklar inom naturvetenskap, teknik och medicin¹⁹ och är Europas femte viktigaste centrum mätt i vetenskaplig

output. Storstaden delar emellertid denna förnämliga position med två andra storstäder, Berlin (nr. 6) och Stockholm (nr. 7). Inga andra östersjöstäder ligger i närheten, men Helsingfors är nummer 26 och St. Petersburg nr. 30.

Livskvalitetsmätningen är utförd av Mercers analys av 350 städer i världen mot bakgrund av en evaluering av politiska, sociala, ekonomiska och miljömässiga faktorer, vartill tillkommer bedömningar av den personliga säkerheten och nivån på ett antal offentliga serviceuppgifter²⁰. Diagrammet är ett utdrag ur den-

Europas metropoler: Vetenskaplig output

¹⁹ Kilde: ISIC-databasen som registrerar artiklar i cirka 6.000 ledande vetenskapliga tidskrifter samt en rad andra betydande vetenskapliga publikationer. Registrerat på författarens adress 2002-04, se Matthiessen, C. W., A. W. Swartz & S. Find (2002): The Top Level Global Research System 1997-99: Centres, Networks and Nodality. An Analysis Based on Bibliometric Indicators

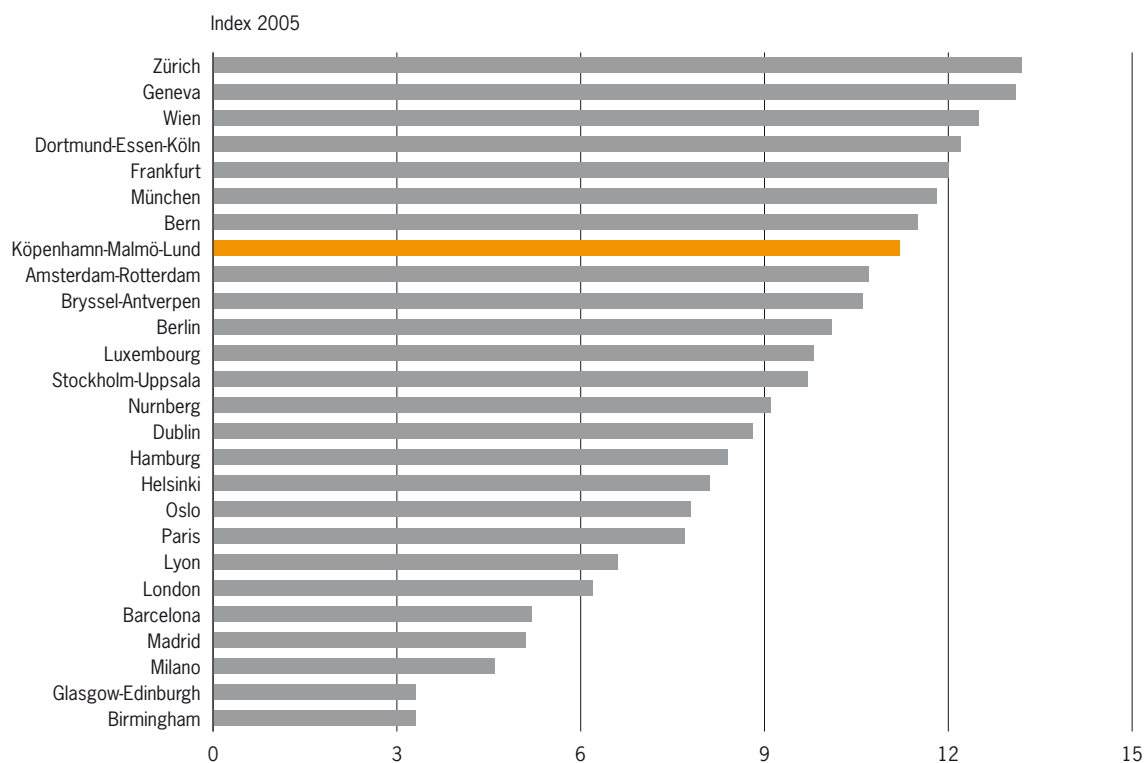
²⁰ Mercer (2006): Worldwide Quality of Living Survey 2006. Her er anvendt samme benævnelse for byerne som i de øvrige tabeller, hvilket indebærer, at den højest rangerende af de nævnte byer tegner byregionens niveau i diagrammet

na bedömning och visar de 25 högst rankade europeiska städerna. New York representerar nollnivån. Köpenhamn-Malmö-Lund är nummer 8 på Mercer-listan, Berlin nummer 11 och Stockholm är nummer 13, Hamburg, Helsingfors och Oslo följer därefter på plats 16, 17 och 18.

De fem diagrammen visar Köpenhamn-Malmö-Lunds konkurrensposition och visar att det finns realistiska själ till att beteckna stadsregionen som huvudcentrumet i östersjöregionen. Endast vad gäller befolkningstalet är man distanserad. Mäter man i brutto-

produkt är det en marginell skillnad på de stora centren Hamburg, Berlin och Köpenhamn-Malmö-Lund, medan storstadsregionen vid Öresund är på en mycket tydlig förstaplats vad gäller internationell lufttrafik. Staden ligger marginellt före Berlin och Stockholm-Uppsala inom vetenskapsvärlden. Även vad gäller livskvalitet ligger man något före Berlin och Stockholm-Uppsala.

Europas metropoler: Quality of living

BILAGA 1

Befolkningsutvecklingen i Öresundsregionen

Med gällande befolkningsprognoser från Danmarks Statistik och Region Skåne, så kommer regionens befolkning fram till år 2020 att öka enligt följande:

Ett stort problem är att en stor del av ökningen faller inom gruppen över 65 år.

Detta innebär att de förvärvsarbetande åldersgrupperna (25-64 år) kommer att minska i andel av den totala befolkningen – från 55 procent år 2005 till 52 procent år 2020.

Det är svårt att tänka sig att den här demografiska utvecklingen ska kunna gå ihop med en dynamisk utveckling i regionen och en hög ekonomisk tillväxt. Det som i så fall skulle krävas är en osannolikt hög produktivitet utveckling och/eller att de äldre stannar kvar betydligt längre i förvärvslivet än idag.

Alltså måste något annat hända. Ett alternativ är att befolkningen i de förvärvsarbetande åldersgrupperna ökar betydligt mer än prognoserna. Om vi med befolkningsprognoserna i basen antar att åldersgruppen 25 – 64 år ska utgöra en oförändrad andel av befolkningen (55 procent). Det är en nettotillflyttning på 268.000 personer från 2005 till 2020.

Den prognostiserade befolkningsökningen för Öresundsregionen ligger totalt på 13.500 personer per år. För att behålla andelen 25 – 64 åringar oförändrad krävs ett ytterligare tillskott i form av nettoinflyttningar från den befolkningsgruppen till regionen motsvarande 17.900 personer per år. Men det här är ju ofta personer med familj, så vi måste räkna med ett något högre tillskott. Om vi räknar med att de i genomsnitt har 0.5 barn, så krävs en inflyttning på cirka 27.000 personer om året.

Totalt skulle vi alltså behöva en befolkningstillväxt i regionen på cirka 40.000 personer per år, endast en mindre del av denna kan komma från ett födelseöverskott (6.000 – 8.000). Det skulle alltså krävas ett inflyttningsöverskott till regionen på mer än 30.000 personer per år fram till 2020.

Som jämförelse kan nämnas att Stockholmsregionen i sin prognos räknar med en befolkningsökning på 21.200 personer per år fram till 2014. Födelseöverskottet utgör då 51 procent av denna siffra.

Göteborgs stad prognostiserar en tillväxt med 65.000 personer fram till 2020 (drygt 4.000 per år) och av dessa utgör 28.000 nettoinflyttning (observera att denna siffra endast avser staden Göteborg – inte regionen). Om vi uppskattar nettoinflyttningarna

Befolkningsökning 2005 – 2020

Svenska delen av Öresundsregionen (Skåne)	135.000
Danska delen av Öresundsregionen (Själland och öarna)	68.000
Totalt Öresundsregionen	203.000

Befolkningsökning +65 åringar 2005 – 2020

Svenska delen av Öresundsregionen (Skåne)	51.000
Danska delen av Öresundsregionen (Själland och öarna)	119.000
Totalt Öresundsregionen	171.000

till övriga regionen till cirka 700 personer så blir det totalt 2.500 personer/år.

Nettoinflyttningen till Skåne har prognostiserats till 7.500 personer per. Om vi räknar med att nettoflyttningarna till danska Öresund blir i nivå med de senaste åren, cirka 2.000, så blir det totalt för Öresund 9.500.

Med alla reservationer för skattningar, osäkert underlag, olika beräknings- och prognosmetoder, så landar den sammanlagda nettoinflyttningen i prognoserna för de tre storstadsregionerna Öresund, Stockholm och Göteborg sammanlagt på drygt 20.000 personer per år.

Lägger vi till de 30.000 personer extra som krävs i Öresundsregionen för att upprätthålla en rimlig (oförändrad) andel av förvärvsarbete, så blir den totala summan 50.000 personer per år.

Ur scenariosynpunkt reser detta många frågor:

1. Är en nettoinflyttning till storstadsområdena av den omfattningen överhuvudtaget möjlig? Var ska människorna då komma ifrån? Övriga delar av Danmark och Sverige, från EU, utanför EU? Krävs en ändrad lagstiftning och en mer planerad arbetskraftsinvandring?

2. Är det möjligt att tänka sig en fortsatt ekonomisk tillväxt med en åldrande befolkning? Hur ska detta i så fall gå till? Vi har en åldrande befolkning också i Göteborg och Stockholm, men inte alls i samma omfattning som gäller för Köpenhamn. Hur kommer detta att kunna påverka konkurrenssituationen mellan de tre storstadsområdena?
3. Ett möjligt tillskott ligger i en ökad förvärvsfrekvens för åldersgruppen 17 – 24 år. De kommer dessutom enligt gällande prognoser i Öresundsregionen att öka sin andel från 9 till 10 procent av befolkningen, totalt motsvarande drygt 50.000 personer. Detta kanske skulle kunna minska inflyttningsbehovet en del, men samtidigt kräver förmodligen den internationella konkurrenssituationen att fler i den här gruppen går igenom en högre utbildning.
4. Om vi ska räkna med en större inflyttning, var ska de bo någonstans? Ska vi räkna med att den större arbetsmarknadsregionen verkligen slår igenom? Att Skånes befolkning då ökar mer än prognoserna, men att samtidigt allt fler personer förvärvsarbetar på den danska sidan?

Tillflytning af 25-64-årige for at holde en konstant andel 25-64-årige i befolkningen

Svenska delen av Öresundsregionen (Skåne)	32.000
Danska delen av Öresundsregionen (Själland och öarna)	236.000
Öresundsregionen totalt	268.000

BILAGA 2

Rapportens tillkomst

Projektet

Bakgrund

Idén bakom projektet har varit en kritisk genomgång av hitillsvarande aktiviteter i Öresundsregionen och en framskrivning av möjlig utveckling i syfte att frambringa idéer, debatt och insatser för en fortsatt gynnsam utveckling i storstadsregionen Öresund.

Projektet - som haft arbetsnamnet Ø2020 - har genomförts som ett multiklient-projekt med Copenhagen Capacity, Region Skåne, Steen & Strøm, Wonderful Copenhagen och Øresundsbro Konsortiet som intressenter. Flera organisationer har alltså medverkat aktivt och gett i projektet som på detta sätt varit en kreativ mötesplats.

Styrgrupp

En styrgrupp har lett och samordnat projektet. I denna O Rolf Larsen, Copenhagen Capacity, Monika Yngvesson, Region Skåne, Søren Brogaard, Steen & Strøm, Lars Bernhard Jørgensen, Wonderful Copenhagen och Jacob Vestergaard, Øresundsbro Konsortiet.

Konsulter

Christian Wichmann Matthiessen, Københavns Universitet, Christer Hallerby, C2S Consulting, Peter Enggaard, Øresundsgruppen och Karsten Längerich, Øresundsbro Konsortiet, har varit konsulter i projektet.

Delrapporter

Två delrapporter har tagits fram.

Den första delrapporten "Fyra scenarier om Öresundsregionens framtid mot år 2020" har Christer Hallerby skrivit. Karsten Längerich har bidragit med statistik och kvantifieringar.

Den andra "Öresundsregionen i et (retro)perspektiv" har Christian Wichmann Matthiessen och Peter Enggaard skrivit med bakgrund i ett antal intervjuer och egna erfarenheter och svarar för innehållet i denna.

De fyra scenarieberättelserna har tagits fram i en process med tre workshops där de i projektet medverkande intressenterna medverkat aktivt.

Hur och varför vi arbetar med scenarier

Scenarier är ett sätt att arbeta med framtiden, vision och prognos är två andra.

Visionen är ett uttryck för en vilja och en ambition att framtiden i en viss riktning. Nästan alla idéburna organisationer och många företag har visioner. De pekar ut färdriktningen och kan mobilisera engagemang och energi. Men strängt taget är visioner inte ett försök att beskriva framtiden, de är beskrivningar av hur man vill att den ska gestalta sig.

Prognoser bygger i stor utsträckning på att man skriver fram trender och räknar framåt i tiden. Med kunskap om historiska data och förutsättningarna idag, räknar man fram för att anpassa åtgärder, dimensioner och storlek efter framtida behov.

I tider av stora fundamentala förändringar kan prognoser lätt visa fel. När trendbrotten inträffar ofta

blir trendframskrivningar missvisande. Ett kompletterande eller alternativt sätt att försöka förstå framtiden erbjuder då scenariometoden. Scenarier är olika berättelser om hur framtiden kan tänkas komma att bli. De är dock inte några förutsägelser av framtiden eller uttryck för hur man vill att den ska bli. Ett bra scenario är inte nödvändigtvis ett som i efterhand visar sig bli verklighet. Bra scenarier är sådana som hjälper till att formulera de viktiga frågorna om framtiden, som ökar förmågan att tidigt se viktiga förändringar och nya trender. Bra scenarier minskar risken för tunnelseende. De höjer beredskapen och ökar flexibiliteten.

Ett scenario reflekterar alltså inte vad vi vill ska hända. Inte heller reflekterar det vad vi tror kommer att hända. I stället visar det på vad som möjligen kan hända. I ett scenarioprojekt utvecklar vi flera olika scenarier med framtidsberättelser som går i olika riktningar för att få ett så stort utfallsrum på framtiden som möjligt.

Att hantera framtiden

Ø2020 är ett visionsprojekt. Det har varit en viktig förutsättning för scenarierna. Uppgiften har varit att hitta och pröva nya idéer och vägar till integration och tillväxt i Öresundsregionen. Vi går från scenarier till att ställa de viktiga strategiska frågorna inför framtiden. Scenarierna ska ge inspiration i en sådan diskussion. Därför har vi inte sett något behov av katastrofscenarier, eller att beskriva framtider där utvecklingen är huvudsakligen negativ. Det innebär inte att vi tror sådana utvecklingar är omöjliga. De finns där; en ny långvarig lågkonjunktur till exempel är i högsta grad ett möjligt och troligt inslag i framtiden. Men i just detta projekt har vi valt att titta på framtider som ger fortsatt tillväxt och integrationen i regionen.

Scenariofrågeställning

Vår utgångspunkt i scenarioarbetet har varit den grundläggande frågeställningen:

Hur formas och utvecklas Öresundsregionen fram till år 2020 för människor att leva och röra sig i, bo och arbeta, samt hur attraktiv blir regionen för besökare, nya verksamheter och investeringar?

Utifrån denna breda frågeställning har vi sedan satt fokus på delfrågeställningarna:

- Hur regionen formas, dynamiken mellan Sverige och Danmark, regelverk, nationellt kontra regionalt, beslutsprocesser, hur och var fattas avgörande beslut.
- Boendemönster, kommunikationer, närings- och infrastruktur.
- Konkurrenskraft

Förändringsfaktorer och förändringsdrivkrafter

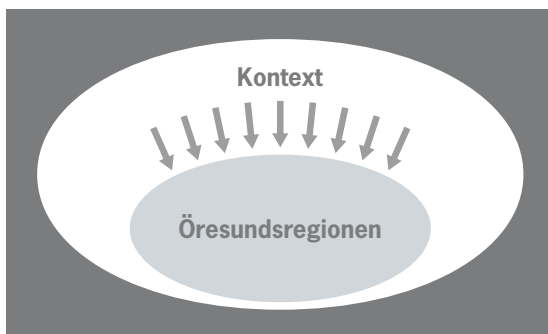
Nästa steg var att sätta in Öresundsregionen i ett sammanhang - en omvärldskontext av drivkrafter och faktorer som definierades utifrån frågeställning och fokus. Detta gjordes under en workshop där vi utgick ifrån nedanstående förenklade modell.

Via input i föredrag och brainstorming identifierades ett stort antal omvärldsdrivkrafter som på olika sätt påverkar och kommer att påverka utvecklingen

i regionen. Ett 50-tal olika drivkrafter togs fram. För att få överskådlighet delade vi in materialet i sex huvudkluster.

De drivkrafter som sedan i en efterföljande övning bedömdes väga tyngst och vara mest styrande för den framtida utvecklingen framgår av nedanstående bild. Siffrorna speglar deltagarnas prioritering:

Förändringsfaktorer och förändringsdrivkrafter

Marknad / ekonomi

Upplevelseekonomin	9
Innovationer som konkurrensfaktor	9
Nätverk	4
Geografiska växtcentra	3
Euro – gemensam valuta	2
Konkurrens mellan Sverige och Danmark	2
Skatter och avgifter	2

Demografi

Åldrande befolkning	9
---------------------	---

Människor / värderingar

Tolerans	3
----------	---

Samhälle / politik

Utveckling högre utbildning	11
Arbetsmarknadspolitik	3
EU-integration	2

Internationalisering

Ökad rörlighet	2
----------------	---

Dominerande dimensioner och scenariokors

Steg tre var att med prioriteringen som grund utveckla två dominerande dimensioner.

- **Strategisk anpassning / nya växtstrategier** beskriver hur man i regionen möter och tillåts möta de stora utmaningar man står inför, främst globaliserad konkurrens och en åldrande befolkning. I riktning "strategisk anpassning" är det begränsningarna som blir tongivande; den demografiska utvecklingen och bristen på harmonisering måste hanteras. I riktning "nya växtstrategier" tas nya innovativa steg för utveckling och integration.
- **Institutionell förnyelse / entreprenöriell styrka** speglar vilken typ av aktörer som är mest framträdande och aktivast driver på utveckling och integration. I riktning "institutionell förnyelse" så spelar politiskt styrda eller andra institutionella aktörer en avgörande roll för utvecklingen. I riktning "entreprenöriell styrka" är det företag och marknadsaktörer som tar täten och driver på.

Dimensionerna kom sedan i sin tur att utgöra axlar i vårt scenariokors:

Scenariokorset utgör det grundläggande mönstret för fyra scenarioberättelser, en i varje ruta. De olika

drivkrafterna, som tidigare identifierats, sätts samman i olika utvecklingsmönster och händelsekedjor utifrån den riktning dimensionerna pekar i respektive ruta.

1. Den akademiska spetsregionen

Genom att Öresund utvecklas till en spetsregion inom universitet och forskning attraheras nya grupper av människor och företag att flytta till regionen – inte minst utländska studenter.

2. Den öppna marknaden

Den politiska integrationen avstannar. Marknadskrafterna tar över. Ett kreativt företagande och arbetsmarknadens spontana utveckling innebär en kraftig ökning av gränsöverskridande aktiviteter.

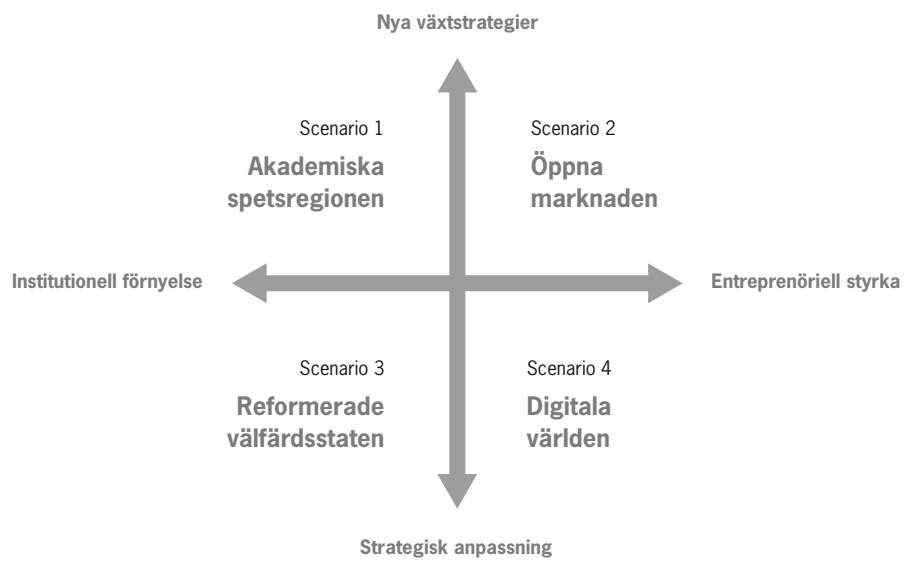
3. Den reformerade välfärdsstaten

Regionen drivs till en strategisk anpassning för att hantera de stora utmaningarna; en åldrande befolkning och globaliseringen. Välfärdssamhället får ge plats åt innovationssamhället. Konkurrenskraften prioriteras i skattesystem och invandringsregler.

4. Den digitala världen

En stark produktivitet utveckling kompenserar en minskande befolkning i förvärsaktiv ålder. Välfärd, omsorg och ekonomisk tillväxt hanteras i en allt större utsträckning av IT, internet och robotar.

Dominerande dimensioner och scenariokors

COPENHAGEN
CAPACITY

WONDERFUL
COPENHAGEN

STEEN STRØM

ØRESUNDSBRON®